

RAPORT

O STANIE ZACHOWANIA
ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH
W WOJEWÓDZTWIE
DOLNOŚLĄSKIM

Zabytki wpisane
do rejestru zabytków
(księgi rejestru A i C)

RAPORT

O STANIE ZACHOWANIA ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

Zabytki wpisane
do rejestru zabytków
(księgi rejestru A i C)

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Wydawca:

Narodowy Instytut Dziedzictwa
ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
tel.: 22 826 02 39, 22 826 93 52
e-mail: info@nid.pl
www.nid.pl

Opracowanie wykonane zostało w ramach *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014–2017*, przyjętego uchwałą Rady Ministrów nr 125/2014 z dnia 24 czerwca 2014 r. (Cel szczegółowy 1: *Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce, Kierunek działania 6*)

Redaktor naczelny:

dr hab. prof. PW Małgorzata Rozbicka

Redaktor prowadzący i koordynacja prac nad Raportem:

Maciej Warchoń

Autorzy tekstu Raportu:

Oddział Terenowy NID we Wrocławiu
Grzegorz Grajewski
Bogna Oszczanowska
Donata Trenkler

Redakcja językowa i korekta:

Beata Stadryniak-Saracyn

Projekt i opracowanie graficzne:

Magdalena Piotrowska-Kloc, Printomato

© Narodowy Instytut Dziedzictwa

Warszawa 2017

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	9
II.	ZAŁOŻENIA METODYCZNE WERYFIKACJI REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH (KSIĘGI A I C) W LATACH 2009-2017	13
III.	PREZENTACJA ZASOBU ZABYTKÓW WPISANYCH DO REJESTRU	25
1.	Tło historyczno-kulturowe	25
2.	Prezentacja zabytków nieruchomych na terenie województwa	27
3.	Prezentacja zabytków archeologicznych na terenie województwa	32
IV.	CHARAKTERYSTYKA STANU ZACHOWANIA ZASOBU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU	43
1.	Opis zabytków województwa w odniesieniu do stanu zachowania obiektów	43
2.	Analiza stanu zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru, tendencje i kierunki zmian stanu zachowania zasobu	46
A.	Obiekty o różnym stanie zachowania, niezaliczone do grup wyodrębnionych z zasobu w trakcie prowadzonej weryfikacji rejestru zabytków w latach 2009-2015	47
B.	Obiekty zaliczone do grup w trakcie prowadzonej weryfikacji rejestru zabytków w latach 2009-2015	52
3.	Analiza stanu zachowania zabytków obszarowych wpisanych do rejestru	72
V.	CHARAKTERYSTYKA STANU ZACHOWANIA ZASOBU ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU	77
1.	Opis zabytków archeologicznych na terenie województwa w odniesieniu do stanu zachowania obiektów	77
2.	Analiza stanu zachowania zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru, tendencje i kierunki zmian stanu zachowania zasobu	85
A.	Obiekty o różnym stanie zachowania, niezaliczone do grup wyodrębnionych z zasobu w trakcie prowadzonej weryfikacji rejestru zabytków	85
B.	Obiekty zaliczone do grup w trakcie prowadzonej weryfikacji rejestru zabytków	88
VI.	PODSUMOWANIE I WNIOSKI	101

głogowski

górowski

milicki

polkowicki

lubiński

wołowski

trzebnicki

zgorzelecki

bolesławiecki

oleśnicki

legnicki

Legnica

złotoryjski

średzki

Wrocław

lubański

lwówecki

jaworski

wrocławski

oławski

Jelenia Góra

świdnicki

jeleniogórski

Wałbrzych

strzeliński

kamiennogórski

wałbrzyski

dzierżoniowski

ząbkowicki

kłodzki

Szanowni Państwo,

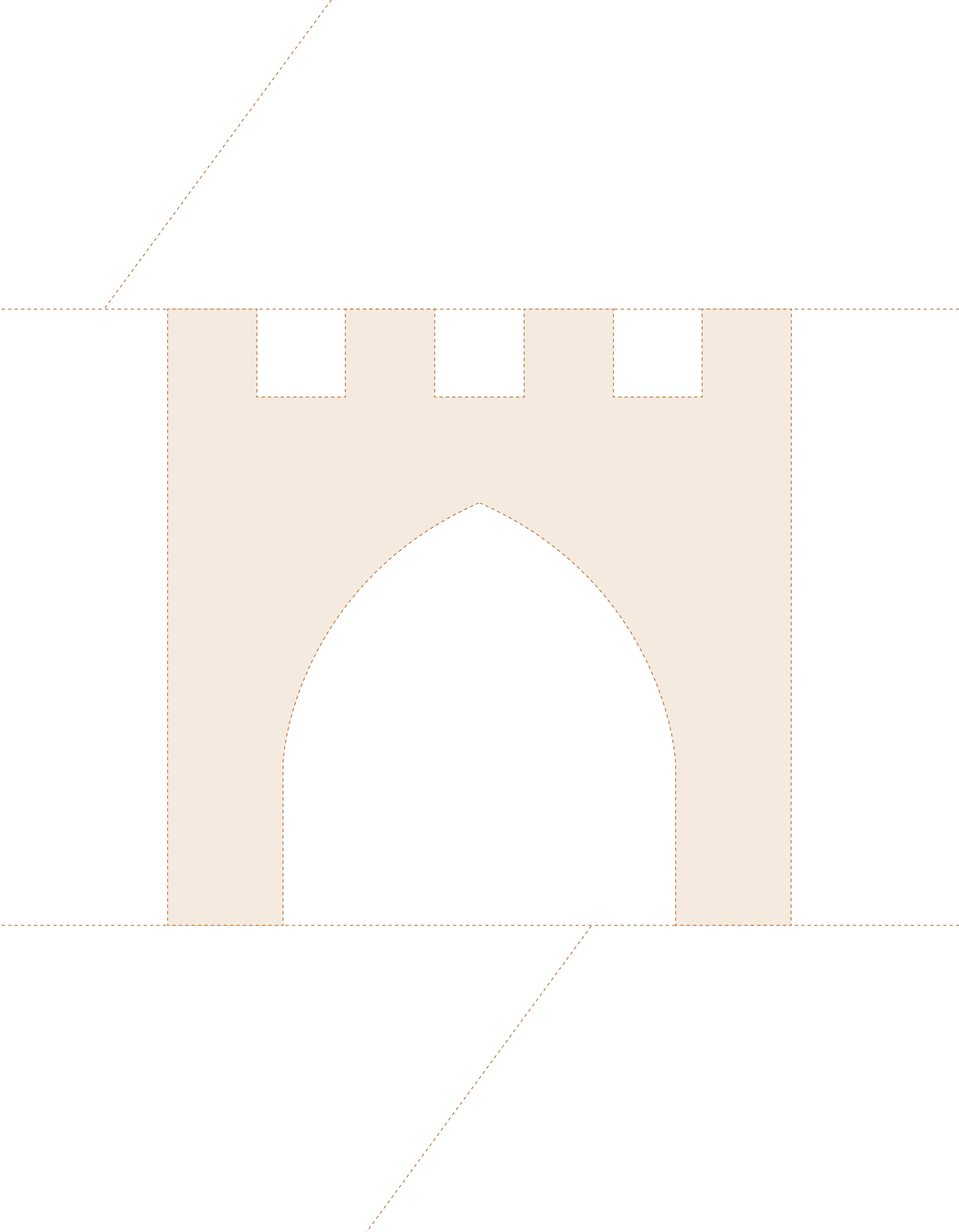
Oddajemy w Państwa ręce *Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie dolnośląskim. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C)*, będący szczegółowym uzupełnieniem *Raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce*, który Narodowy Instytut Dziedzictwa opracował w ramach *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014–2017*. Raport powstał na podstawie całościowych danych dotyczących szeroko pojętego stanu zachowania zabytków nieruchomych na terenie województwa (księgi A i C), zgromadzonych przez Instytut w latach 2009–2017 podczas terenowej weryfikacji zabytków nieruchomych. Publikacja zawiera szczegółową prezentację zasobu zabytków wpisanych do rejestru z wyodrębnieniem zabytków wpisanych na listę Pomników Historii i Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Przedstawia diagnozę stanu ich zachowania w odniesieniu do poszczególnych powiatów zlokalizowanych na terenie województwa oraz zaobserwowane tendencje i kierunki postępujących w tym zakresie zmian, omawia też rodzaje i skalę istniejących i przewidywanych zagrożeń.

Niniejszy Raport jest pierwszym kompleksowym opracowaniem wieloaspektowo omawiającym, w oparciu o aktualną wiedzę o zasobie zabytków wpisanych do rejestru, stan zachowania zabytków nieruchomych w województwie. Pozostaję z nadzieją, że wyniki wieloletniej pracy naszego Instytutu uznają Państwo za materiał, który stanowi solidną podstawę do określenia niezbędnych działań mających na celu poprawę stanu obiektów zabytkowych, a tym samym zwiększenie szans na ich zachowanie dla przyszłych pokoleń.

dr hab. prof. PW Małgorzata Rozbicka
Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa

WSTĘP

I. WSTĘP

Niniejszy *Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie dolnośląskim* zaplanowany został jako uzupełnienie *Raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce*, którego opracowanie przewidziano jako jedno z zadań *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014–2017*. Realizację Krajowego programu koordynuje Generalny Konserwator Zabytków, działający z upoważnienia i w porozumieniu z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz podległy mu Zespół MKiDN ds. Krajowego Programu przy Departamencie Ochrony Zabytków.

Jednostką odpowiedzialną za przygotowanie *Raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce* oraz przeprowadzenie niezbędnych działań badawczych ustanowiony został Narodowy Instytut Dziedzictwa¹, państwowa instytucja kultury wpisana do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Zadaniem NID jest m.in. gromadzenie, zarządzanie i udostępnianie dokumentacji zasobu rejestru zabytków oraz krajowej ewidencji zabytków, tworzenie baz danych o zabytkach i przygotowanie oceny stanu zasobu dziedzictwa kulturowego². Na poziomie regionalnym NID reprezentowany jest przez szesnaście oddziałów terenowych, którym powierzono opracowanie raportów wojewódzkich o stanie zachowania zabytków na terenach poszczególnych województw.

W *Raporcie* dokonana została prezentacja zasobu zabytków nieruchomych (księgi A i C) objętych wpisem do rejestru w województwie, z uwzględnieniem specyfiki regionalnej oraz wyodrębnieniem zabytków wpisanych na listę Pomników Historii i Listę światowego dziedzictwa UNESCO. W dalszej kolejności przedstawiono diagnozę stanu zachowania zabytków w danym regionie, określono tendencje i kierunki postępujących zmian, rodzaje i skalę zagrożeń. Jest to próba oceny poszczególnych problemów, poparta aktualnym rozpoznaniem i wynikającymi z niego danymi statystycznymi, uzyskanymi w wyniku przeprowadzonej weryfikacji terenowej rejestru zabytków nieruchomych: zabytków architektury i budownictwa, założeń zieleni oraz zabytkowych cmentarzy w latach 2009–2015, zabytków obszarowych w latach 2015–2016 oraz zabytków archeologicznych w latach 2009–2017³.

¹ Dalej zwany: NID.

² Regulamin organizacyjny NID, załącznik do *Zarządzenia nr 2/2014 Dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa z dnia 30 stycznia 2014 roku w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Narodowemu Instytutowi Dziedzictwa*.

³ W sposób szczegółowy informacje dotyczące historii, zakresu i metodologii prowadzonych weryfikacji terenowych rejestru zabytków przedstawione zostały w *Raporcie o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce*.

**ZAŁOŻENIA METODYCZNE
WERYFIKACJI
REJESTRU ZABYTKÓW
NIERUCHOMYCH
(KSIĘGI A I C)
W LATACH 2009-2017**

II. ZAŁOŻENIA METODYCZNE WERYFIKACJI REJESTRU ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH (KSIĘGI A I C) W LATACH 2009–2017

Podstawą zestawień statystycznych wykorzystanych w Raporcie są dane z ogólnopolskich baz rejestru zabytków nieruchomych prowadzonych w Dziale Ewidencji i Rejestru Zabytków oraz Dziale Dokumentacji i Baz Danych o Zabytkach NID. Dane pozyskane z bazy danych Działu Ewidencji i Rejestru Zabytków były podstawą weryfikacji rejestru zabytków w zakresie architektury i budownictwa, założeń zieleni oraz zabytkowych cmentarzy, natomiast geoprzestrzenna baza danych NID została aktywnie wykorzystana w obszarze związanym z weryfikacją zabytków archeologicznych wpisanych do księgi rejestru C oraz do weryfikacji zabytków obszarowych.

Baza danych Działu Ewidencji i Rejestru Zabytków NID tworzona jest na podstawie treści dokumentów administracyjnych ustanawiających ochronę prawną zabytków wpisanych do rejestru. Uzupełnieniem informacji dotyczących cech zabytkowych znajdujących się w niej obiektów były ustalenia poczynione na podstawie aktualnej wiedzy o obiektach, istniejącej dokumentacji oraz weryfikacji terenowej rejestru przeprowadzonej w latach 2009–2017. Głównym celem bazy jest ustalenie zasobu wpisanego do rejestru oraz zgromadzenie o nim jednolitych informacji pozwalających na jego charakterystykę i uzyskanie scalonego obrazu statystycznego zasobu zabytków w Polsce. Jednakże trudności w przedstawieniu zasobu wpisanego do rejestru istnieją już na poziomie materiału źródłowego, czyli decyzji ustanawiających prawną ochronę zabytków⁴. Dokumenty administracyjne, wydawane od niemal

⁴ Szerzej aspekt ten omówiony został w *Raporcie o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce* w części poświęconej charakterystyce aktów administracyjnych ustanawiających ochronę konserwatorską zabytków wpisanych do rejestru.

90 lat w oparciu o kolejne akty prawne dotyczące prowadzenia rejestru zabytków⁵, nadal obowiązują, chociaż zmieniło się znaczenie prawne i rozumienie niektórych terminów określających przedmiot ochrony, a podejście konserwatorskie w wielu obszarach uległo znacznej ewolucji. Dokumenty te odzwierciedlają preferencje poszczególnych urzędów oraz zmieniający się na przestrzeni czasu sposób określania przedmiotu ochrony prawnej. Dlatego tworzą zbiór bardzo niejednorodny, szczególnie pod względem sformułowań stosowanych w treściach decyzji dotyczących przedmiotu ochrony, ale też poziomu szczegółowości we wskazaniu zabytków objętych ochroną. Niejednoznaczność określenia przedmiotu wpisu do rejestru zabytków oraz bardzo częste niezgodności w treściach samych decyzji (rozstrzygnięciach, uzasadnieniach i załącznikach) – powodują trudności z uzyskaniem jednoznacznych ustaleń, co właściwie stanowi przedmiot wpisu do rejestru, jaki jest status ochrony zabytku oraz jakie są jego cechy historyczne i wartość zabytkowa. Powyższe nieścisłości oraz cechy dokumentów administracyjnych ustanawiających zakres ochrony konserwatorskiej zabytków – wobec możliwości przyjęcia różnych zasad ich interpretacji – mogą w konsekwencji prowadzić do rozbieżnych danych o zabytkach w wykazach poszczególnych instytucji sprawujących ochronę (wojewódzkie urzędy ochrony zabytków) bądź gromadzących dane i wiedzę o zabytkach (NID).

Mając na względzie powyższe rozbieżności i zróżnicowanie dokumentów w prowadzonej w NID krajowej bazie zabytków wpisanych do rejestru, zrezygnowano ze ścisłego zapisu sformułowań użytych w rozstrzygnięciach poszczególnych decyzji administracyjnych. W celu uzyskania scalonego, jednolitego obrazu statystycznego zasobu wpisanego do rejestru zabytków w skali całego kraju, przyjęto stałe dla całego zbioru zasady interpretacji treści decyzji o wpisie do rejestru zabytków w zakresie:

- wskazania zabytków wpisanych do rejestru, zwłaszcza wobec zabytków stanowiących części składowe obiektów złożonych lub zespołów historycznych oraz elementów układów urbanistycznych i ruralistycznych bądź też obszarów ochronnych,
- stosowania ogólnopolskiej terminologii określania obiektów,
- ogólnopolskiej kategoryzacji zabytków stosowanej od 1996 r. (w NID, a wcześniej w Ośrodku Dokumentacji Zabytków i Krajowym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków), tj. podziału zasobu na rodzaje funkcjonalne.

Powyższa metodologia bazy rejestru znalazła odzwierciedlenie w publikowanych statystykach Raportu. Uwzględnione są w nich, wskazane w treści decyzji zabytki:

- wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, tj. obiekty wymienione jako przedmiot ochrony w rozstrzygnięciu decyzji,
- stanowiące części składowe zespołów historycznych określonych w rozstrzygnięciu decyzji (zespołów rezydencjonalnych, kościelnych, klasztornych, obronnych, przemysłowych, zabudowy mieszkalnej, gmachów użyteczności publicznej itp.), tj. obiekty wchodzące w skład

⁵ *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiece nad zabytkami* (Dz.U. z 1928 Nr 29, poz. 265 ze zm.), *ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury* (Dz.U. z 1962 Nr 10, poz. 48 ze zm.), *ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U. z 2014, poz. 1446 ze zm.).

zespołów wyszczególnione w treści decyzji jako posiadające wartości zabytkowe objęte ochroną⁶,

- będące elementami historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych (w tym m.in. zabudowa wyszczególniona w treści decyzji jako posiadająca wartości zabytkowe objęte ochroną),
- które w decyzjach są określone w sposób uogólniony, lecz została określona ich liczba (np. „trzy budynki gospodarcze wchodzące w skład zabudowy folwarku”).

W statystykach nie zostały natomiast uwzględnione „zespoły” rozumiane jako związane ze sobą funkcjonalnie grupy obiektów wpisane jedną bądź kilkoma decyzjami (np. zespoły dworsko-folwarczne, linie kolejowe, zespoły cukrowni), w tych przypadkach liczone były wyłącznie ich elementy składowe. Zasada ta przyjęta została ze względu na zróżnicowany sposób dokonywania wpisu do rejestru zespołów i ich elementów składowych oraz trudności w jednoznacznym uznaniu zespołu za objęty ochroną prawną dla obiektów wpisanych do rejestru na podstawie starszych dokumentów, gdy stanowisko konserwatorskie w tym zakresie różniło się od obecnego. Nie zostały też uwzględnione, niekiedy wymieniane w decyzjach, „części budynków” (np. kaplice stanowiące integralne części kościołów, bramy w ciągu ogrodzeń). Jednocześnie w przypadku decyzji niejednoznacznych, rozstrzygnięcia i załączniki zwykle interpretowano w taki sposób, by ująć w bazie wszystkie wymienione w dokumentach obiekty.

W zestawieniach statystycznych Raportu zabytki przedstawione zostały w podziałach zgodnych z ich lokalizacją administracyjną, ze stanem własności oraz z cechami historycznymi w odniesieniu do stanu zachowania oraz sposobu użytkowania. Wyodrębnione na potrzeby opracowania cechy historyczne to:

- funkcja pierwotna zabytku w podziale na 11 kategorii (sakralne, obronne, mieszkalne, zabytkowa zieleni, cmentarze, gospodarcze, folwarczne, przemysłowe, rezydencjonalne, użyteczności publicznej oraz inne),
- materiał, z którego wzniesiona została zasadnicza część zabytku, dominująca w jego strukturze, w 9 kategoriach (DREWNIANE WIEŃCOWA I INNE – obiekty drewniane konstrukcji wieńcowej, sumikowo-łatkowej, szkieletowej wyłącznie z wypełnieniem drewnianym oraz inne, DREWNIANE SZKIELETOWE – obiekty konstrukcji szkieletowej drewnianej z wypełnieniem innym niż drewniane, MUROWANE CEGLANE, MUROWANE KAMIENNE, ZIEMNE, GLINOBITKA, BETONOWE, METALOWE oraz RUDA DARNIOWA),
- czas powstania obiektu odnosi się do najwcześniejszej zidentyfikowanej fazy powstania części zabytku, zachowanej niekiedy również w formie reliktu. W zestawieniach statystycznych nie są uwzględnione kolejne fazy budowy często determinujące obecny wygląd zabytku.

⁶ Wyjątkowo, w przypadkach zbyt ogólnego określenia przedmiotu ochrony w treści decyzji (np. zespół klasztorny lub dworski) doprecyzowywano na podstawie ustaleń merytorycznych, jakie obiekty wchodzi w jego skład, i informacje te uwzględniano w bazie danych, by utrzymać jednolity dla kraju poziom szczegółowości informacji. W tym przypadku zapis informacji o poszczególnych obiektach, np. pochodzących z różnych faz budowy, pozwala na ujęcie ich w statystykach na równi z tymi, które są wyszczególnione w treści precyzyjniejszych decyzji, dotyczących analogicznych założeń zabytkowych.

Poza tym brano również pod uwagę:

- lokalizację w granicach jednostek administracyjnych (województwa i powiaty),
- rodzaj własności zabytków w 6 kategoriach (państwowe, samorządowe, prywatne, kościołów i związków wyznaniowych, inne oraz mieszana).

Dane zawarte w bazie Działu Ewidencji i Rejestru Zabytków NID stały się materiałem wyjściowym do weryfikacji terenowej rejestru zabytków (księga rejestru A), rozpoczętej w 2009 r. i prowadzonej przez oddziały terenowe NID do 2015 r. Podjęcie działań przy weryfikacji rejestru zabytków początkowo związane było z realizacją jednego z głównych postulatów *Raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych* z 2004 r. – uporządkowania rejestru zabytków poprzez m.in. skreślenie obiektów nieistniejących oraz przeniesionych do muzeów (skansenów). Zasadniczym celem przeprowadzonej weryfikacji było określenie faktycznego zasobu chronionych prawem zabytków nieruchomych. Dodatkowymi celami było sprawdzenie i uzupełnienie informacji zawartych w bazie danych NID o poszczególnych zabytkach, zwłaszcza dotyczących ich materiału, chronologii i aktualnego stanu własnościowego, oraz zebranie nowych informacji poszerzających zakres dostępnych danych i sporządzenie dokumentacji fotograficznej. Nie przewidziano natomiast szczegółowej oceny stanu technicznego poszczególnych obiektów, jak też analiz mających na celu określenie koniecznych korekt granic i zakresów ochrony konserwatorskiej. Jako materiał uzupełniający weryfikację opracowano również spisy obiektów proponowanych do objęcia ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków.

Weryfikacja rejestru zabytków nieruchomych objęła obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych (księga A) przed wrześniem 2008 r. Składała się z dwóch etapów: analizy gabinetowej dokumentów administracyjnych⁷ i materiałów ewidencyjnych⁸ oraz lustracji terenowej. Podlegały jej zabytki architektury i budownictwa, założenia zieleni oraz cmentarze. Z weryfikacji rejestru w pierwszym etapie prac wyłączone zostały zabytki obszarowe (układy urbanistyczne i ruralistyczne)⁹.

W celu określenia stanu chronionych prawem obiektów nieruchomych zdefiniowano 7 grup weryfikacyjnych, z których 6 odnosi się do obiektów figurujących w rejestrze zabytków i skoncentrowanych jest na ich stanie zachowania. Były to obiekty:

- nieistniejące (rozebrane, spalone, zburzone, których zarówno historyczne istnienie, jak i obecne nieistnienie nie budzi wątpliwości),
- które utraciły wartości zabytkowe (w wyniku daleko posuniętej dezintegracji substancji zabytkowej lub niszczącej przebudowy utraciły wartości, dla zachowania których zostały wpisane do rejestru zabytków; wyjątkowo do grupy tej kwalifikowane są również obiekty o wątpliwej zasadności wpisu, co do których zachodzi podejrzenie, że w chwili objęcia ochroną takowej wartości nie posiadały),

⁷ Na tym etapie porównywano m.in. zapisy w udostępnionych wyciągach z bazy z dokumentami administracyjnymi, przede wszystkim decyzjami o wpisie do rejestru zabytków.

⁸ W miarę potrzeby także dokumentacji specjalistycznej i innych materiałów udostępnionych przez wojewódzkich konserwatorów zabytków.

⁹ *Sprawozdanie krajowe z weryfikacji rejestru zabytków nieruchomych, prowadzonej przez Oddziały Terenowe NID. Lata 2009–2010*, „Kurier Konserwatorski” 2012, nr 12.

- zagrożone, które jednak nie utraciły jeszcze wartości zabytkowych (zachowały wartości zabytkowe, dla których wpisano je do rejestru zabytków, lecz ich dalsze trwanie jest zagrożone z jakichkolwiek przyczyn),
- przeniesione do skansenów (pozostają w rejestrze zabytków mimo fizycznego przeniesienia ich do skansenów i wpisania do inwentarza muzealnego),
- translokowane (przeniesione w inne miejsce po dacie wpisania ich do rejestru zabytków),
- niezidentyfikowane w terenie (wskazanie ich w terenie na podstawie danych i opisów zawartych w decyzji o wpisie do rejestru jest niemożliwe).

Osobną grupę weryfikacyjną stanowiły obiekty proponowane do wpisu do rejestru zabytków.

Pozostałe zabytki – które nie zostały zaliczone do żadnej z grup weryfikacyjnych, które w czasie prowadzonej lustracji terenowej nie były zagrożone zniszczeniem i nie utraciły posiadanych wartości zabytkowych oraz nie wymagały podjęcia pilnych działań konserwatorskich – natomiast mogły znajdować się w zróżnicowanym stanie zachowania, od złego do bardzo dobrego.

Dla obiektów zaliczanych do wymienionych wyżej grup weryfikacyjnych sporządzano tzw. kwestionariusze – ujednoczone dokumenty, zawierające oprócz podstawowych informacji o zabytku uzasadnienie kwalifikacji do danej grupy, m.in. krótki opis jego stanu i wskazanie przyczyn zagrożenia bądź zniszczenia. W przypadku obiektów, które utraciły wartości zabytkowe i nieistniejących, starano się również określić czas ich zniszczenia.

Dzięki jednolitości metodologicznej i zakresowi zlustrowanych obiektów – pomimo możliwych zastrzeżeń dotyczących aktualności danych i subiektywnych kryteriów oceny stanu zachowania – rezultaty podjętych działań weryfikacyjnych mogły stać się podstawowym materiałem źródłowym dla opracowania Raportu¹⁰. Zgromadzone w trakcie weryfikacji materiały, oprócz zakładanego wskazania obiektów, które powinny być wykreślone z rejestru zabytków, oraz uzupełniania i aktualizacji informacji o pozostałych zabytkach, posłużyły jako podstawa ogólnej oceny stanu zachowania zabytków nieruchomych w województwie oraz diagnozy istniejących zagrożeń. W trakcie weryfikacji zgromadzono materiał pozwalający na analizę przyczyn zniszczenia obiektów nieistniejących i o utraconych wartościach zabytkowych oraz rodzajów występujących zagrożeń. Zarówno pozyskane dane statystyczne, jak i uwagi zawarte w kwestionariuszach i opisach zasobu zabytkowego poszczególnych powiatów stały się przedmiotem pogłębionych analiz, mających na celu ocenę stanu zachowania zabytków w skali województwa, wskazanie występujących zagrożeń oraz przyczyn niszczenia zabytków, a także opisu zależności pomiędzy charakterystyką obiektów (funkcją pierwotną, podstawowym materiałem, chronologią), ich sposobem aktualnego użytkowania i lokalizacją a stanem zachowania i stwierdzanymi zagrożeniami.

Wyłączenie z prowadzonej w latach 2009–2015 weryfikacji rejestru zabytków obszarowych spowodowało konieczność uzupełnienia na potrzeby Raportu weryfikacji o tę grupę

¹⁰ Opracowanie Raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce było jednym z zadań Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014–2017, którego założenia opracowano w 2013 r., a więc już w końcowym okresie prowadzonej weryfikacji rejestru zabytków nieruchomych przez NID.

zabytków nieruchomych. Prace przygotowawcze do weryfikacji zabytków obszarowych prowadzone były w NID od 2011 r. w ramach Zespołu ds. Wpisów Obszarowych. Prace zespołu koncentrowały się na analizie samych decyzji i załączników do tych dokumentów, a także analizie precyzji określenia w nich przedmiotu, granic i zakresu ochrony oraz wartości obszaru wpisanego do rejestru, tj. tych elementów, które stanowią o kompletności dokumentu z punktu widzenia dzisiejszych wymagań formalnoprawnych. W czasie prac określono 4 grupy typologiczne zabytków obszarowych: układ urbanistyczny, układ ruralistyczny, zespół zabudowy i krajobraz kulturowy, do których przyporządkowano obszary objęte weryfikacją rejestru zabytków. Efektem prac zespołu była redakcja ankiety weryfikacyjnej zabytków obszarowych, składającej się z części A – rozpoznanie stanu prawnego; i części B – rozpoznanie terenowe. Forma i struktura ankiety pozwoliły na selektywne przeglądanie i sporządzanie zestawień statystycznych na potrzeby różnych analiz dotyczących tej grupy zabytków.

Część Raportu dotycząca zabytków obszarowych oparta została na weryfikacji przeprowadzonej przez pracowników oddziałów terenowych NID w latach 2015–2016. Weryfikacją objęto zabytki obszarowe wpisane do rejestru przed 2014 r.¹¹ Celem weryfikacji była próba uporządkowania rejestru poprzez zdefiniowanie przedmiotu ochrony poszczególnych zabytków obszarowych, w odniesieniu do zasięgu ochrony i wyznaczonych granic wpisu, rozpoznanie stanu zachowania, zdiagnozowanie zagrożeń mających wpływ na utratę wartości zabytkowych oraz desygnowanie wad formalnoprawnych decyzji wpisujących obszary do rejestru zabytków. Proces weryfikacji pod względem metodologicznym prowadzony był podobnie jak w przypadku zabytków nieruchomych, w oparciu o zestandaryzowaną ankietę weryfikacyjną. Prace prowadzono dwuetapowo.

W pierwszym etapie obejmowały one analizę dokumentów (decyzji, orzeczeń) pod względem poprawności, kompletności i zawartości merytorycznej oraz analizę dokumentacji naukowych i konserwatorskich dotyczących poszczególnych obszarów, których treści mogłyby przybliżyć przedmiot ochrony i jego granice w sytuacji, gdy decyzja takich danych nie zawierała.

Na tym etapie prac przedmiotem rozpoznania były: aktualne dane administracyjne zabytków obszarowych, przedmiot ochrony, strefy ochrony konserwatorskiej, sformułowanie zakresu ochrony zawarte w decyzjach lub w przywołanych dokumentacjach historycznych, materiały graficzne dołączone do decyzji (oryginalne i „interpretacyjne”) oraz zmiany i wyjaśnienia treści decyzji przeprowadzone w wyniku postępowań administracyjnych prowadzonych przez Generalnego Konserwatora Zabytków i wojewódzkich konserwatorów zabytków. Analiza zebranych informacji pozwoliła wyłonić te zabytki obszarowe, dla których do określenia przedmiotu ochrony, jego granic i zakresu ochrony zachodzi konieczność opracowania dodatkowych studiów historyczno-konserwatorskich.

Drugi etap polegał na lustracji w terenie zabytkowych obszarów wskazanych w decyzjach (o ile decyzje je określały) pod kątem oceny, czy przedmiot ochrony posiada rozpoznawalne

¹¹ Materiałem wyjściowym do weryfikacji był wyciąg z bazy danych rejestru zabytków nieruchomych prowadzonej w Dziale Ewidencji i Rejestru Zabytków NID, zaklasyfikowany jako „urbanistyka” według stanu na 2014 r., który był przedmiotem badań Zespołu ds. Wpisów Obszarowych.

granice w terenie i czy wiarygodny jest przekaz historyczny zawarty np. w układzie urbanistycznym. Dokonywano także oceny stanu zachowania wartości w poszczególnych grupach typologicznych obszarów:

- wartości historycznych – w zakresie stopnia zachowania nieprzekształconej autentycznej substancji, funkcji wewnątrz urbanistycznych/ruralistycznych i charakteru historycznej koncepcji przestrzennej,
- wartości artystycznych – w zakresie stopnia zachowania charakteru i zasad kompozycji z uwzględnieniem współczesnego zagospodarowania i zabudowy, np. po zniszczeniach wojennych, charakteru i typu rozplanowania historycznego, cech stylistycznych zabudowy i walorów krajobrazowych,
- wartości naukowych – w zakresie stopnia zachowania reprezentatywności obszaru dla regionu, epoki, stylu, a także miejsca związanego z wydarzeniami historycznymi.

Ocenie poddano również stan zachowania wszystkich elementów kompozycyjnych: elementów historycznego rozplanowania, tj. rysunku planu z okresu lokacji (sieć ulic, placów, dróg oraz parcelacji), historycznej zabudowy, jej autentycznej substancji i formy, usytuowanej według określonych zasad kompozycyjnych, tworzących wewnątrz urbanistyczne/ruralistyczne, komponowanej zieleni itp., oraz ekspozycji zabytkowego obszaru, tj. istniejących panoram, dominant, akcentów kompozycyjno-architektonicznych i krajobrazowych.

Planowane jest przeniesienie wszystkich danych z wypełnionych ankiet weryfikacyjnych zabytków obszarowych do aplikacji stworzonej przez NID w geoprzestrzennej bazie danych, z możliwością ich udostępnienia wojewódzkim konserwatorom zabytków w celu zapoznania się i zainicjowania ewentualnych korekt decyzji posiadających wady formalnoprawne. Korekta ta mogłaby polegać np. na wskazaniu do skreślenia z rejestru zabytków części obszaru, który utracił wartości (proponycja takiego obszaru określona w ankiecie weryfikacyjnej w formie graficznej), i doprecyzowaniu granic zabytku pozostającego w tym rejestrze.

Dane dotyczące zabytków archeologicznych (księga rejestru C) przedstawione w raporcie, zebrane zostały w trakcie weryfikacji zabytków archeologicznych prowadzonej w latach 2009–2017. Na terenie województwa dolnośląskiego weryfikację przeprowadzili pracownicy Oddziału Terenowego NID we Wrocławiu (ponad 50% zasobu) przy pomocy pracowników z Pracowni Terenowej NID w Trzebinach. Ponadto w końcowym etapie weryfikacji uczestniczyli archeolodzy z firm prywatnych.

W związku z największą w Polsce liczbą wpisów do rejestru zabytków archeologicznych oraz zbyt małą liczbą weryfikatorów termin weryfikacji uległ wydłużeniu do maja 2017 r. Dzięki temu objął wszystkie stanowiska wpisane do tego czasu do rejestru zabytków.

Weryfikacja wykonana została według jednolitego kwestionariusza, a pozyskane dane oraz uwagi zebrano w zestandaryzowanych ankietach weryfikacyjnych. Mimo to nie dało się uniknąć wielu trudności opisowych, wynikających zarówno z różnorodnych zmiennych, jak i subiektywnej oceny poszczególnych osób wykonujących weryfikację. Niemniej jednak dostarczone dane – dzięki częściom opisowym ankiet weryfikacyjnych zawierającym uzasadnienie przedstawianych ocen – pozwalają na dokonywanie analiz stanu zachowania zabytków zarówno dla poszczególnych powiatów, jak i całego województwa. Dane z ankiet zostały przenie-

sione do aplikacji stworzonej na potrzeby osadzenia ich w środowisku geoprzestrzennej bazy danych oraz dalszych analiz.

Proces weryfikacji dla każdego zabytku składał się z dwóch części: gabinetowej oraz terenowej. Etap gabinetowy polegał na kwerendzie obejmującej analizę zapisów zawartych w decyzjach odnoszących się do zabytków archeologicznych, informacji zawartych w dokumentacji ewidencyjnej i badań archeologicznych, teczkach konserwatorskich zabytków przechowywanych w wojewódzkich urzędach ochrony zabytków, literaturze naukowej, dostępnych materiałach kartograficznych współczesnych i archiwalnych, zdjęciach lotniczych, satelitarnych oraz danych lotniczego skaningu laserowego (ALS – Airborne Laser Scanning) z projektu Informatycznego Systemu Osłony Kraju. Punktem wyjściowym były dane zawarte w krajowym rejestrze zabytków, ewidencji zabytków oraz bazy wykorzystujące środowisko systemu informacji przestrzennej (GIS – Geographic Information System), stworzone na ich podstawie.

W wyniku prac gabinetowych rozpoznane zostały kwestie dotyczące poprawności i kompletności poszczególnych decyzji i orzeczeń o uznaniu za zabytek, a także przedmiotu i granic ochrony oraz lokalizacji, powierzchni, formy własności i aktualnej przynależności administracyjnej zabytku. Na tym etapie stwierdzano istnienie załączników formalnych i nieformalnych do decyzji, a także potencjalną niezgodność między danymi zawartymi w decyzji i dokumentacji ewidencyjnej, archiwaliach, literaturze oraz dostępnych materiałach kartograficznych. W prowadzonej analizie uwzględniano istniejącą dokumentację administracyjną i konserwatorską (w tym mapy sytuacyjno-wysokościowe oraz fotografie lotnicze). Ważnym aspektem było również prześledzenie historii zabytku, historii badań na nim, w tym ustalenie stopnia przebadania stanowiska i odniesienie wyników tych badań do potrzeby zmiany przedmiotu i granic ochrony, a także uzyskanie danych o powiązaniu z innym zabytkiem (np. w obrębie skupisk osadniczych) i informacji o innych formach ochrony. Na podstawie analizy zebranych informacji wskazano również na ewentualną potrzebę aktualizacji danych administracyjnych.

Etap terenowy polegał na wizytacji miejsc wskazanych w decyzjach i ich otoczenia, a w przypadku błędnego określenia lokalizacji w sentencjach lub w załącznikach graficznych decyzji – także odnalezieniu miejsc rzeczywistego położenia zabytku. Tym samym w terenie oceniano poprawność merytoryczną zakresu ochrony: zgodność lokalizacji z decyzją i możliwość jej ustalenia, a także właściwe oznaczenie granic ochrony i potrzebę ich skorygowania. Dokonywano również oceny stanu zachowania zabytku, uwzględniając kwestie sposobu użytkowania terenu, zachowania formy terenowej i wartości krajobrazu kulturowego, częściowego lub całkowitego zniszczenia zabytku, występowania na powierzchni zabytków ruchomych i reliktywów obiektów nieruchomych widocznych na powierzchni, a także wskazywano występujące zagrożenia, jak rozorywanie, gospodarka leśna, działanie sił natury, inwestycje, wydobywanie kruszyw czy rabunek. Na tej podstawie w ankiecie zamieszczano uwagi dotyczące potrzeby działań konserwatorskich, oznakowania zabytku, zabezpieczenia i uzupełnienia ubytków w rzeźbie stanowiska, odstonięcia jej przez oddrzewienie lub odkrzewienie oraz sugerowanej zmiany użytkowania terenu, niezbędnych badań ratowniczych czy propozycji objęcia go innymi formami ochrony, jak utworzenie parku kulturowego bądź uznanie za Pomnik Historii. W efekcie określana była zasadność wpisu w podziałe na określone kategorie, ze szczegól-

nym uwzględnieniem wpisów bardzo cennych, faktu częściowej utraty wartości zabytkowej, wpisów od początku wątpliwych oraz zabytków, które najprawdopodobniej utraciły posiadane wartości zabytkowe.

Weryfikacja pozwoliła na aktualizację danych krajowego rejestru zabytków oraz baz danych NID, a wyniki weryfikacji, poza wykorzystaniem w Raporcie, zostaną również przekazane odpowiednim wojewódzkim urzędom ochrony zabytków, jako podstawa do podejmowania czynności konserwatorskich. Jednocześnie nie zawsze była możliwość wykonywania weryfikacji terenowej o sprzyjającej porze roku i pogodzie, co odbijało się na możliwości ustalenia granic stanowisk archeologicznych, szczególnie na podstawie zasięgu występowania na powierzchni zabytków ruchomych. Wówczas w ankietach niezbędne było wskazanie potrzeby dodatkowej weryfikacji oraz wykonanie dokumentacji i ponownej weryfikacji w innym, sprzyjającym terminie.

Na podstawie danych weryfikacyjnych wydzielono grupy zabytków pod względem stanu zachowania:

- zabytki zachowane w dobrym stanie (stanowiska archeologiczne zasadnie wpisane do rejestru zabytków i niepodlegające znaczącym zagrożeniom, zachowane prawdopodobnie w całości oraz niewymagające zabiegów konserwatorskich),
- zabytki zagrożone (stanowiska archeologiczne, które zachowały wartości zabytkowe uzasadniające ich pozostawienie w rejestrze, jednak zagrożone częściową utratą wartości lub/oraz wymagające podjęcia zabiegów konserwatorskich, zabezpieczających bądź ratowniczych, także zabytki o częściowo utraconych wartościach, jednak w całości wpis pozostał zasadny nawet pomimo częściowych strat wartości zabytkowych),
- zabytki o utraconych wartościach i obiekty niezasadnie wpisane do rejestru (istniejące zabytki, które w wyniku częściowego zniszczenia najprawdopodobniej utraciły wartości zabytkowe w zakresie uzasadniającym pozostawanie w rejestrze zabytków, przez co wpis stał się niezasadny, lub obiekty, które nigdy nie posiadały wartości zabytkowych uzasadniających wpisanie do rejestru zabytków),
- zabytki nieistniejące (stanowiska archeologiczne, które najprawdopodobniej utraciły wartości zabytkowe i zostały w całości zniszczone, chociaż pierwotnie ich wpisanie do rejestru zabytków było zasadne),
- oraz jako odrębna grupa: obiekty, których nie można było poddać weryfikacji z różnych przyczyn niezależnych od weryfikujących (np. brak dostępu do zabytku) i nie udało się w sposób pewny potwierdzić istnienia zabytku w terenie, a co do których brak było wystarczających danych pozwalających określić zasadność wpisu (np. wyników wcześniej przeprowadzonych badań archeologicznych).

**PREZENTACJA ZASOBU
ZABYTKÓW WPISANYCH
DO REJESTRU**

III.

PREZENTACJA ZASOBU ZABYTKÓW WPISANYCH DO REJESTRU

1.

TŁO HISTORYCZNO-KULTUROWE

Utworzone w 1999 r. województwo dolnośląskie to w większości część historycznego Śląska, obszaru sięgającego od Cieszyna po Kwisę, od Opawy po Zieloną Górę, który od X w. był terenem rywalizacji królestwa Czech, tworzącego się państwa polskiego i Cesarstwa Niemieckiego. W XIII i XIV w. nastąpił podział Śląska na liczne księstwa, które stopniowo stały się lennem Korony Czeskiej, by w 1526 r. wraz z Węgrami przypaść domowi Habsburgów. Względna równowaga polityczna i religijna została zniszczona rozpoczętą w 1618 r. wojną trzydziestoletnią, kiedy przez region kilkakrotnie przechodziły wojska cesarskie, saksońskie, szwedzkie i brandenburskie. Oprócz gospodarczego upadku rezultatem wojny było zepchnięcie przeważających liczebnie ewangelików do rzędu ledwie tolerowanej diaspory i rozpoczęcie akcji kontrreformacyjnej, przebiegającej z różnym nasileniem, wynikającym ze statutu poszczególnych terytoriów. Swobodę wyznaniową ewangelicy zachowali w samodzielnych księstwach, natomiast w księstwach należących do Habsburgów lub zależnych od władzy centralnej w państwach stanowych oraz w większości dóbr kościelnych, czyli biskupich, kapitulnych i klasztornych, w ciągu kilku lat dokonano rekatolizacji połączonej z konfiskatą kościołów i represjami ekonomicznymi. Wkroczenie w 1740 r. na Śląsk króla Prus Fryderyka II, który obronił swą zdobycz w trzech wojnach, zakończonych pokojem w 1763 r., zmieniło granice państwowe. Przy Austrii pozostała południowo-wschodnia część regionu, a nowa pruska prowincja – Śląsk – została powiększona o Hrabstwo Kłodzkie. Kolejne zmiany nastąpiły w 1815 r., gdy kosztem Saksonii dołączono do Prus cztery wschodnie powiaty Górnych Łużyc. Ustanowione wówczas granice zostały zmienione po 1918 r., gdy odrodzona Polska objęła w posiadanie większość Górnego Śląska oraz niewielkie tereny pogranicza Wielkopolski ze Śląskiem.

Podczas II wojny światowej działania militarne na Dolnym Śląsku rozpoczęły się z początkiem 1945 r. i dotkliwie dotknęły przede wszystkim niektóre większe ośrodki miejskie. Żaarte walki toczyły się zwłaszcza o miasta ogłoszone rejonami umocnionymi, czyli twierdzami lub punktami oporu. Efektem było totalne zniszczenie starych miast w Bolesławcu, Głogowie, Lubaniu, Lubinie, Lwówku Śląskim, Oleśnicy, Prusicach, Strzelinie, Strzegomiu, Ścinawie, Wołowie i we Wrocławiu. Na mocy ustaleń jałtańskich ziemie te przypadły Polsce. Wiązało się

to z radykalną zmianą granic, przynależności państwowej, a przede wszystkim z niemal całkowitą wymianą ludności oraz zmianą stosunków społeczno-ekonomicznych. Przerwanie tradycji kulturowej, nieuniknione w rezultacie wysiedlenia i połączone z nią brak identyfikacji z materialnym dziedzictwem przeszłości, stało się główną przyczyną powojennych zniszczeń zabytków. Zmiana stosunków gospodarczych oznaczała zagładę znacznej liczby siedzib ziemiańskich, a zmiana stosunków wyznaniowych pozbawiła racji bytu wiele ewangelickich świątyń. Brak większej własności prywatnej na terenie starówek, przy jednoczesnym uznaniu za nieopłacalne remontów wiekowych budynków, spowodowały ich rozbiórki na szeroką skalę w Jeleniej Górze, Kłodzku, Legnicy i Świdnicy oraz w wielu mniejszych ośrodkach.

Odbudowa zniszczonych miast w formach historycznych ograniczyła się do Wrocławia i Bolesławca oraz częściowo Jeleniej Góry i Wołowa, w pozostałych miastach wznoszono utilitarne domy osiedli mieszkaniowych, bez respektu dla dawnego układu planistycznego. Historia konserwacji zabytków po 1945 r. to głównie starania o środki – zawsze zbyt szczupłe w stosunku do potrzeb – oraz usiłowania wprowadzenia nowej funkcji do opuszczonych zabytków. To ostatnie dotknęło głównie siedziby szlacheckie i części kościołów, głównie ewangelickich.

Przełom polityczny 1989 r. łączył się z pełnym włączeniem Polski w system gospodarki światowej. Globalizacja, konkurencja ekonomiczna, zapóźnienie technologiczne to przyczyny fizycznej likwidacji wielu zakładów przemysłowych. Budynki o dużych kubaturach lub związane z zarzuconym działem produkcji stały się zbędne. Przykładem są kopalnie Dolnośląskiego Zagłębia Węglowego obejmujące Boguszów-Gorce, Nową Rudę i Wałbrzych, budowle związane z tkalniami mechanicznymi w Bielawie lub kompleks cukrowni w Jaworze. Jedynie nieliczne budynki zyskały nowe funkcje, jak niektóre z budynków dawnych kopalni. Najczęściej są to funkcje muzealne lub związane z szeroko pojętą edukacją i tzw. przemysłem wolnego czasu.

Osobnym zagadnieniem są narastające w ostatnich dziesięcioleciach uboczne efekty zmiany sposobu uprawy roli, większa mechanizacja i konsolidacja. Dotychczas użytkowane na potrzeby magazynowe zabudowania gospodarcze folwarków stały się zbędne. W najlepszym wypadku użytkowane są ekstensywnie, przy remontach ograniczonych do doraźnych napraw. Częściej pozostają nieużytkowane. Pozbawione funkcji i bieżącej konserwacji szybko popadają w ruinę.

Stopniowy, rozciągnięty na pokolenia, proces wrastania nowych mieszkańców w zastany krajobraz kulturowy doprowadził do oswojenia dotychczas obcej przestrzeni, a następnie powstania więzi emocjonalnej z zabytkami przeszłości, adopcji dziedzictwa kultury i historii Śląska. Proces to na tyle silny i przeciwstawny tak częstemu przez powojenne dziesięciolecie postrzeganiu spuścizny po Niemcach jako niechcianej, że znalazł swoje wymierne odbicie w licznych lokalnych inicjatywach mających na celu ochronę zabytków. Jednym z przykładów społecznego głosu w tej sprawie był opracowany w 1986 r. przez Stowarzyszenie Historyków Sztuki *Memoriał o stanie zabytków na Dolnym Śląsku*, który rozpoczynał się jakże trafnym cytatem z Tomasza Manna – *Kultura to umiejętność dziedziczenia*. Przełom polityczny 1989 r., przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i swoboda wymiany myśli oraz poruszania się to czynniki, które przyspieszyły to pozbawione definicji zjawisko socjologiczne. Jednocześnie właśnie ten okres to czas zmiany gospodarki z socjalistycznej na kapitalistyczną i prywatyzacja. Efekty

są różne, od dobrze zarządzanych i prawidłowo zakonserwowanych dawnych siedzib szlacheckich i zakładów przemysłowych, przez opuszczone i popadające w ruinę, które są świadectwem zmiany koniunktury gospodarczej.

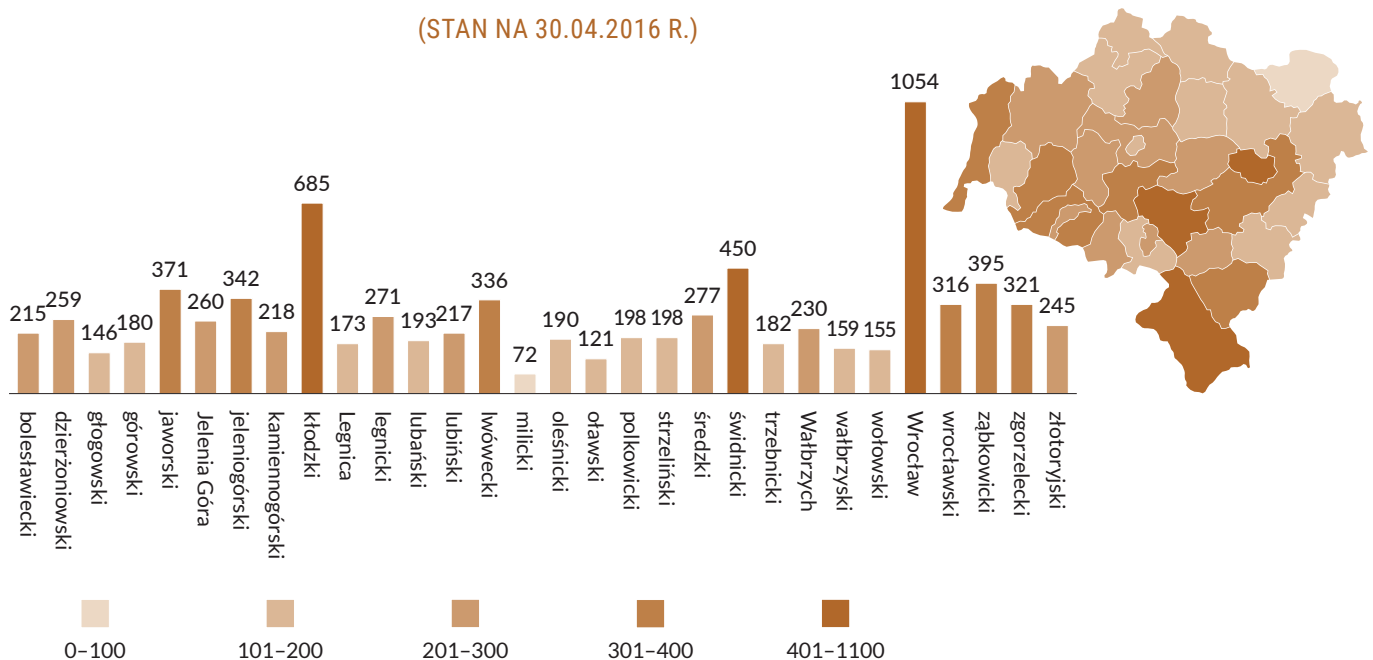
2.

PREZENTACJA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA

Według danych z bazy NID, pod koniec kwietnia 2016 r. na terenie województwa dolnośląskiego znajdowało się 8429 zabytków wpisanych do księgi rejestru A, co stanowi 11,89% zasobu krajowego. Do połowy 2017 r. 11 rozporządzeniami za Pomniki Historii uznano łącznie 77 zabytków. Z kolei 2 wpisy na Listę światowego dziedzictwa UNESCO objęły 3 miejsca – kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy oraz Halę Stulecia we Wrocławiu wraz z obszarem dawnych Terenów Wystawowych. Powołano 5 parków kulturowych: Forteczny Park Kulturowy w Srebrnej Górze, Forteczny Park Kulturowy Twierdza Kłodzka, Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej, Park Kulturowy w Kamieńcu Żąbkowickim oraz Park Kulturowy Stare Miasto we Wrocławiu.

Liczbowo wpisy do rejestru zabytków potwierdzają metropolitalną rolę Wrocławia (1054 zabytki nieruchome wpisane do rejestru) oraz znaczną przewagę ilościową i jakościową południowej części województwa nad północną, uboższą ekonomicznie i słabiej zasiedloną. Ta sama

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH W PODZIALE TERYTORIALNYM (STAN NA 30.04.2016 R.)

prawidłowość jest widoczna przy analizie chronologii zachowanych zabytków, przy czym dominacja Wrocławia nie jest już tak znaczna, natomiast zabytki romańskie i gotyckie znajdują się głównie w powiatach południowej części województwa.

Zapewne najbardziej uchwytna cecha dziedzictwa kultury materialnej województwa dolnośląskiego – to największa liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków w Polsce, ich różnorodność funkcjonalna, formalna i wysoki poziom artystyczny. Znajdują się wśród nich średniowieczne kościoły, klasztory i zamki. Lokowane od XIII w. miasta, z murami miejskimi, ratuszami, budowlami publicznymi i kamienicami. Renesansowe i barokowe pałace – od prostych dworów do olbrzymich rezydencji królewskich. Ewangelickie kościoły Pokoju, zamykające wspaniałym akordem erę sztuki śląskiej reformacji. Barokowe, cysterskie i benedyktyńskie opactwa i klasztory oraz jezuickie kolegia manifestujące kontrreformacyjną „gorączkę budowlaną” na terenie cesarstwa. Ewangelickie kościoły ucieczkowe i graniczne, kościoły Łaski oraz skromne luterańskie zbory, powstałe po odzyskaniu wolności wyznania. Domy przystępowo-zrębowe w Sudetach, których formy trwały przez kilka stuleci, by w końcu stać się inspiracją dla architektury rodzimej XIX i XX w. Nowożytnie twierdze o geometrycznych narysach. Przykłady nowoczesnej architektury przemysłowej XIX i XX w. Kreacje epoki historyzmu, od rezydencji magnackich, przez kościoły, budowle publiczne, kamienice czynszowe i wille, budowle przemysłowe i techniczne przybrane we wszelkie możliwe kostiumy stylowe. Pionierskie dzieła architektury modernistycznej o światowym znaczeniu. Są to dzieła najlepszych artystów Europy i lokalnych twórców, którzy byli nie tylko pojętnymi uczniami i naśladowcami, lecz często oryginalnością przerastali wzory.

Zasadniczy proces kształtowania się obecnej sieci osadniczej województwa dolnośląskiego przypada na okres od XI do połowy XIV w. Pierwszymi znaczącymi ośrodkami były grody kasztelańskie. Źródła pisane wymieniają je jako istniejące w II połowie XI w. Badania archeologiczne pozwoliły w kilku wypadkach, jak przykładowo we Wrocławiu, w Głogowie i Niemczy, przesunąć datę zasiedlenia miejscowości bliżej roku 1000, co pozwala przypuszczać, że grody w tych miejscowościach założono w lokalizacjach, gdzie funkcjonowały już osady. Równie dawną metrykę mają osady związane z dokonanymi około połowy XII w. fundacjami klasztorными na wrocławskim Ołbinie, w Lubiążu (w rejestrze jest tylko klasztor bez osady przyklasztornej) czy późniejszymi w Henrykowie (w rejestrze opactwo wraz z osadą przyklasztorną), Kamieńcu Żąbkowickim (w rejestrze tylko areał klasztoru) i Trzebnicy (w rejestrze zespół złożony z miasta i odseparowanego przestrzennie opactwa). Wiek XIII to dla Śląska okres wielkiego rozwoju osadnictwa. Mamy tu do czynienia z połączeniem kolonizacji wewnętrznej z napływem osadników z zewnątrz. Wniosek ten potwierdzony jest głównie wynikami badań archeologicznych. Zwłaszcza dla pierwszych lokacji miast górniczych zakładanych jeszcze przez księcia Bolesława I Wysokiego. Książęta Henryk Brodaty oraz jego syn Henryk Pobożny zapewnili warunki sprzyjające osadnictwu, nadając istniejącym osadom nową formę prawną lub lokując nowe ośrodki. Pierwszymi ośrodkami miejskimi kolonizowanymi na prawie niemieckim były Złotoryja (1211 r.) i Lwówek Śląski (1217 r.). Ustanowione dla Środy Śląskiej lokowanej w 1223 r. (lub 1235) regulacje, zwane prawem średzkim, stały się wzorem dla lokacji wielu miast. Rozwinęły się też niektóre z osad przy

**OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH W PODZIALE WG FUNKCJI PIERWOTNEJ
(STAN NA 30.04.2016 R.)**

Powiat	Urbanistyka	Sakralne	Obronne	Publiczne	Zamki	Rezydencjonalne	Zieleń	Folwarczne	Gospodarcze	Mieszkalne	Przemysłowe	Cmentarze	Inne	Razem
Bolesławiecki	2	38	2	10	3	16	16	28	8	51	15	17	9	215
Dzierżoniowski	3	45	4	15	5	26	24	10	4	93	20	2	8	259
Głogowski	2	33	6	10	1	19	20	24	0	13	2	14	2	146
Górowski	4	24	1	3	2	32	20	67	1	12	8	2	4	180
Jaworski	2	56	5	11	5	32	33	69	9	72	13	49	15	371
Jelenia Góra	6	18	1	27	2	4	14	6	5	166	3	2	6	260
Jeleniogórski	3	56	0	27	5	26	31	33	4	104	12	19	22	342
Kamienogórski	3	70	1	13	1	7	7	4	2	89	2	9	10	218
Kłodzki	13	156	8	54	12	51	42	45	6	226	27	7	38	685
Legnica	3	11	1	30	1	3	31	6	7	62	9	1	8	173
Legnicki	3	45	3	10	2	38	41	73	5	19	12	15	5	271
Lubański	6	31	2	20	3	20	25	8	5	52	5	10	6	193
Lubiński	4	45	3	11	3	28	46	25	5	7	5	32	3	217
Lwówecki	7	64	4	17	6	20	22	8	7	139	4	23	15	336
Milicki	4	13	0	0	1	11	11	14	7	5	2	2	2	72
Oleśnicki	7	41	6	13	2	21	32	25	10	14	0	5	14	190
Oławski	2	30	1	6	2	11	9	18	14	13	4	4	7	121
Polkowicki	3	38	0	6	2	26	34	23	0	38	3	21	4	198
Strzeliński	3	38	2	5	3	32	36	42	1	14	4	2	16	198
Średzki	4	59	3	3	2	31	47	83	0	3	1	18	23	277
Świdnicki	5	79	5	17	4	44	70	40	4	124	17	10	31	450
Trzebnicki	4	45	1	11	1	21	31	38	4	11	1	4	10	182
Wałbrzych	5	10	0	20	3	3	5	22	18	86	45	1	12	230
Wałbrzyski	5	39	0	28	6	7	8	7	3	41	8	1	6	159
Wołowski	4	39	2	20	1	18	25	6	8	8	4	8	12	155
Wrocław	18	88	18	229	0	22	35	6	39	413	95	9	82	1054
Wrocławski	2	78	5	12	6	51	62	43	6	19	1	10	21	316
Ząbkowicki	7	86	31	25	4	22	30	16	20	115	21	4	14	395
Zgorzelecki	7	40	0	9	1	15	27	10	12	157	21	12	10	321
Złotoryjski	2	58	3	3	4	25	36	35	0	33	8	27	11	245
Województwo	143	1473	118	665	93	682	870	834	214	2199	372	340	426	8429
Polska (całość zasobu rejestru zabytków)	1076	12890	1105	4706	405	4847	7449	5332	2336	19626	2482	4802	3829	70885
Udział woj. w kraju (%)	13,29%	11,43%	10,68%	14,13%	22,96%	14,07%	11,68%	15,64%	9,16%	11,20%	14,99%	7,08%	11,13%	11,89%

kasztelaniach, jak Głogów i Legnica. W tym okresie, czyli do połowy XIV w., wytworzyła się zasadnicza struktura osad wiejskich i miejskich, która w kolejnych stuleciach uległa tylko nieznacznym uzupełnieniom. Jedynie sieć osadnicza górskiego obszaru Sudetów została zagęszczona w XVI w. Proces urbanizacji Śląska w okresie średniowiecza jest uznawany przez współczesnych badaczy tego problemu za zjawisko wyjątkowe w ówczesnej Europie.

**OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH W PODZIALE WG CHRONOLOGII
Z WYŁĄCZENIEM UKŁADÓW URBANISTYCZNYCH (STAN NA 30.04.2016 R.)**

Powiat	Do poł. XIII w.	Poł. XIII–XV w.	XVI–XVIII w.	XIX w.	XX w.	Brak danych	Razem obiektów
Bolesławiecki	4	25	95	59	27	3	213
Dzierżoniowski	1	22	110	101	19	3	256
Głogowski	5	17	63	46	11	2	144
Górowski	0	12	48	80	25	11	176
Jaworski	18	68	103	158	14	8	369
Jelenia Góra	0	5	126	75	47	1	254
Jeleniogórski	2	28	149	116	39	5	339
Kamiennogórski	1	13	169	21	10	1	215
Kłodzki	2	54	403	162	41	10	672
Legnica	3	2	29	52	83	1	170
Legnicki	5	32	79	134	14	4	268
Lubański	2	14	75	80	14	2	187
Lubiński	7	46	74	69	15	2	213
Lwówecki	8	32	171	89	17	12	329
Milicki	0	1	19	34	11	3	68
Oleśnicki	2	19	63	78	17	4	183
Oławski	2	12	36	61	6	2	119
Polkowicki	0	28	84	75	6	2	195
Strzeliński	6	26	56	94	6	7	195
Średzki	13	34	56	145	20	5	273
Świdnicki	4	73	164	163	17	24	445
Trzebnicki	1	12	63	74	16	12	178
Wałbrzych	0	3	30	114	67	11	225
Wałbrzyski	0	10	73	45	24	2	154
Wołowski	2	10	58	41	37	3	151
Wrocław	20	63	211	359	373	10	1036
Wrocławski	2	41	97	111	33	30	314
Ząbkowicki	5	58	186	116	19	4	388
Zgorzelecki	5	4	96	151	47	11	314
Złotoryjski	20	34	104	62	13	10	243
Województwo	140	798	3090	2965	1088	205	8286
Polska (całość zasobu rejestru zabytków)	450	3950	16625	30812	13947	4025	69809
Udział woj. w kraju (%)	31,11%	20,20%	18,59%	9,62%	7,80%	5,09%	11,87%

Średniowieczne układy urbanistyczne (98 układów wpisanych do rejestru zabytków) w dużym stopniu zachowały swój lokacyjny układ planistyczny i częściowo parcelacyjny.

W wielu miejscowościach zachowane są w większych lub mniejszych fragmentach miejskie mury obronne lub nowożytnie fortyfikacje (Bystrzyca Kłodzka, Dzierżonów, Góra, Gryfów Śląski, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Lubań, Nowogrodziec, Prusice, Radków, Strzelin, Świebodzice, Wąsosz, Wińsko, Wrocław, Ziębice, Złotoryja), często połączone w nadal czytelny układ sprzężony z zamkami (np. Bierutów, Bolesławiec, Bolków, Chojnów, Czernina z nowożytnymi forty-

**OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH W PODZIALE WG MATERIAŁU/KONSTRUKCJI
(STAN NA 30.04.2016 R.)**

Powiat	Drewniane		Murowane		Ziemne	Glinobitka	Ruda darniowa	Betonowe	Metalowe	Brak danych	Razem
	wieńcowa/ inna	szkieletowe	ceglane	kamienne							
Bolesławiecki	2	2	158	18	0	0	0	0	0	0	180
Dzierżoniowski	3	1	224	1	0	0	0	0	0	0	230
Głogowski	1	0	108	1	0	0	0	0	0	0	110
Górowski	4	2	145	3	0	0	0	0	0	0	154
Jaworski	0	3	277	7	0	0	0	0	0	0	287
Jelenia Góra	1	0	231	6	0	0	0	0	0	0	238
Jeleniogórski	22	1	246	15	0	0	0	0	0	5	289
Kamiennogórski	14	0	158	26	0	0	0	0	0	1	199
Kłodzki	33	2	536	48	1	0	0	0	0	3	623
Legnica	0	1	127	2	0	0	0	0	8	0	138
Legnicki	4	1	202	5	0	0	0	0	0	0	212
Lubański	3	1	129	19	0	0	0	0	0	0	152
Lubiński	3	4	128	0	0	0	0	0	0	0	135
Lwówecki	4	1	200	77	0	0	0	1	0	1	284
Milicki	6	4	43	0	0	0	0	0	0	2	55
Oleśnicki	5	2	139	0	0	0	0	0	0	0	146
Oławski	0	3	100	1	0	0	0	0	1	1	106
Polkowicki	1	2	135	1	0	0	0	0	0	1	140
Strzeliński	1	0	144	6	0	0	0	0	3	3	157
Średzki	2	0	196	5	0	0	0	0	0	5	208
Świdnicki	0	8	298	52	0	0	1	1	0	5	365
Trzebnicki	8	4	129	0	0	0	0	0	1	1	143
Wałbrzych	0	3	204	0	0	0	0	0	9	3	219
Wałbrzyski	9	0	132	3	0	0	0	0	1	0	145
Wołowski	3	3	110	2	0	0	0	0	0	0	118
Wrocław	14	7	925	2	1	0	0	11	18	14	992
Wrocławski	0	3	222	14	2	0	0	0	0	1	242
Ząbkowicki	0	1	321	12	15	0	0	2	1	2	354
Zgorzelecki	21	14	229	10	0	0	0	0	0	1	275
Złotoryjski	0	0	158	21	0	0	0	0	0	1	180
Województwo	164	73	6354	357	19	0	1	15	42	51	7076
Polska (całość zasobu rejestru zabytków)	5251	1041	47924	1805	185	11	5	305	180	851	57558
Udział woj. w kraju (%)	3,12%	7,01%	13,26%	19,78%	10,27%	0,00%	20,00%	4,92%	23,33%	5,99%	12,29%

fikacjami, Jawor, Kłodzko, Legnica, Lubin, Oleśnica, Oława, Prochowice, Syców, Ścinawa, Środa Śląska, Wąsosz, Wiązów z nowożytnymi fortyfikacjami, Wołów, Ząbkowice Śląskie, Ziębice).

Istnieje również grupa miast o średniowiecznej lub nowożytnej genezie, które nigdy nie zostały otoczone murami obronnymi, przykładowo wyliczając tylko wpisane do rejestru zabytków: Bardo, Chełmsko Śląskie, Chobienia, Chocianów, Dobromierz, Kostomłoty, Lewin Kłodzki, Lubawka, Lubomierz, Mioszów, Międzyzlesie, Nowa Ruda, Pieszycy, Polkowice, Przemków,

Sobótka, Srebrna Góra, Stronie Śląskie, Sulików, Świerzawa, Twardogóra, Wleń, Wrocław-Leśnica, Wrocław-Psie Pole, Złoty Stok, Złotniki Lubańskie, Żmigród. Niektóre z nich to miasta prywatne, jak Brzeg Dolny, Cieszków, Dobroszyce, Goszcz, Międzybórz, Sułów, Twardogóra, Wałbrzych czy położone na Łużycach Mirsk i Pobiedna.

Na osobne miejsce zasługują nowożytnie miasta górnicze: Boguszów-Gorce, Pobiedna, Srebrny Stok, Złotniki Lubańskie, Złoty Stok oraz pierwotnie związane głównie z górnictwem Kowary (powstała jako miasto górnicza Miedzianka nie została wpisana do rejestru zabytków, podobnie jak Bolesławów i Ciechanowice). Wierzchowice to interesujący przykład osadnictwa z XVIII w., z przeniesionym z Wirtembergii sposobem budowy szachulcowych domów. Wpisem do rejestru zabytków objęto wsie rozwinięte w XIX w. w osady fabryczne: Bielawę, Bogatynię, Olszynę Lubańską i Pieńsk.

Wpisy obszarowe obejmują również uzdrowiska, niektóre o nowożytnej genezie (Cieplice-Zdrój, Łądek-Zdrój) lub powstałe w XIX w. (Duszynki-Zdrój – ze starszym od źródła średniowiecznym miastem, Kudowa-Zdrój, Polanica-Zdrój, Sokołowsko, Szczawno-Zdrój, Świeradów-Zdrój) oraz 2 położone w Karkonoszach górskie kurorty: Szklarską Porębę i Karpacz. Nie wpisano do rejestru zabytków Jedliny-Zdroju, Przerzeczyna-Zdroju oraz Obornik Śląskich, stacji klimatycznej Wzgórz Trzebnickich i modelowego osiedla satelitarnego Wrocławia.

Z licznych układów przedmieść i osiedli powstałych w XIX i XX w. w rejestrze zabytków znajdują się do tej pory jedynie nieliczne (13 układów urbanistycznych powstałych w XIX i XX w.), np. dzielnica Legnicy Tarninów, osiedle patronackie pracowników gazowni miejskiej we Wrocławiu, osiedla Wrocław Sępolno i Wrocław Biskupin czy również położone we Wrocławiu eksperymentalne osiedle mieszkaniowe WuWA. Wpisem do rejestru zabytków zespołu urbanistycznego pl. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu doceniono wartość, jaką jest późnobarokowy koncept placu wytyczonego na początku XIX w., jednak nie objęto ochroną jego w części socrealistycznej oprawy otaczającej wnętrza urbanistyczne.

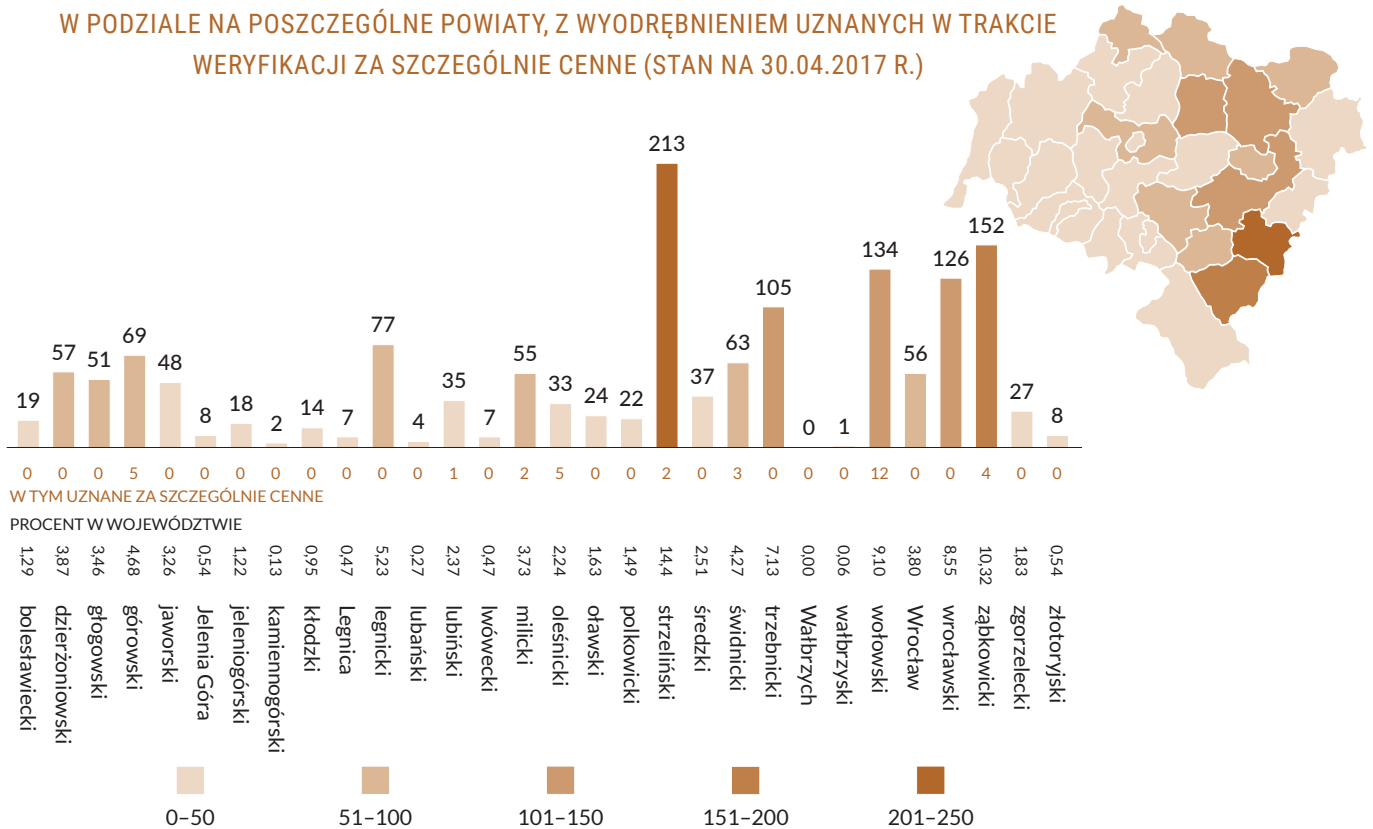
W II połowie XVIII w. na terenie obecnego województwa dolnośląskiego powstały 2 osady braci morawskich (herrnhutów): w Piławie Górnej oraz Godnowie, obecnie części Bolesławca. Obie osady nie zostały wpisane do rejestru zabytków, choć zachowały swój układ planistyczny i częściowo zabudowę.

3.

PREZENTACJA ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA

Według danych NID do rejestru zostały wpisane 1472 stanowiska archeologiczne. Natomiast wojewódzka ewidencja zabytków w zakresie archeologii liczyła w końcu 2016 r. 31 292 obiekty, reprezentujące wszystkie epoki archeologiczne. Oprócz tego istnieje bliżej nieokreślona liczba stanowisk (znanych z archiwaliów i literatury) na obszarach, których nie

LICZBA I PROCENT STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW
W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE POWIATY, Z WYODRĘBNIENIEM UZNANYCH W TRAKCIE
WERYFIKACJI ZA SZCZEGÓLNIE CENNE (STAN NA 30.04.2017 R.)

badano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP). Jeden z takich obszarów obejmuje znaczną część Wrocławia, ze Starym Miastem i Ostrowem Tumskim włącznie.

W trakcie weryfikacji 34 stanowiska archeologiczne uznano za szczególnie cenne, głównie w powiecie wołowskim (12). Są to przede wszystkim obiekty, które zachowały własną formę terenową: grodziska (21) i cmentarzyska, w tym kurhanowe (4).

Obszar województwa dolnośląskiego nie jest jednolity pod względem rozmieszczenia stanowisk wpisanych do księgi C. Najwięcej obiektów rejestrowych jest zlokalizowanych w powiatach strzebińskim (213) i ząbkowickim (152), najmniej w kamienogórskim (2) i lubańskim (4). W powiecie wałbrzyskim nie wpisano do księgi C żadnego stanowiska. Poniżej przedstawiono zestawienie danych w układzie powiatowym, dotyczących księgi C i osadnictwa na danym terenie na podstawie badań AZP. Wprawdzie badania AZP mają swoje mankamenty, niemniej wydaje się, że pozyskane w ten sposób dane lepiej odzwierciedlają nasycenie stanowiskami archeologicznymi poszczególnych powiatów niż rejestr. Tak znaczna obecność w księdze C powiatów strzebińskiego i ząbkowickiego wiąże się z trudnymi obecnie do ustalenia uwarunkowaniami. Niewykluczone, że jest to wypadkowa szczególnego zaangażowania urzędu konserwatorskiego w tworzenie księgi C i najwcześniej podjętej w tych powiatach akcji AZP. W świetle badań AZP powiaty strzebiński i ząbkowicki należą do posiadających średnią liczbę stanowisk (po ok. 1300). Natomiast powiat trzebnicki, w którym odnotowano tylko 105 wpisów do księgi C wydaje się naj-

bardziej zasobnym w stanowiska archeologiczne (2864 obiekty) rejonem Dolnego Śląska. Od pradziejów Dolny Śląsk jawił się jako teren o przyjaznych osadnictwu parametrach: ukształtowanie powierzchni (w dużej części bez znacznych deniwelacji), dobrze rozwinię-

LICZBA I PROCENT STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W PODZIALE WEDŁUG FUNKCJI PIERWOTNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KONIECZNOŚCI JEJ AKTUALIZACJI (STAN NA 30.04.2017 R.)

Powiat	Funkcja																								
	obronna			obrzędowa							osadnicza/mieszkalna												sepulkralna grób		
	grodzisko	fortyfikacje	fortalicja	depozyt	kościół, świątynia, kaplica	zespół klasztorny, eremicki	krag kamienny	menhir	miejsce kultu, miejsce ofiarne	inne	dwór	folwark	jaskinia	jurydyka	miasto	obozowisko	osada, wieś	pałac	relikty architektury	schronisko skalne	ślad osadniczy	zamek	inne	kurhanowy	megaksyton
Bolesławiecki	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dzierżoniowski	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	31	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Głogowski	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Górowski	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	44	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Jaworski	11	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	31	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Jelenia Góra	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Jeleniogórski	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kamiennogórski	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kłodzki	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Legnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Legnicki	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lubański	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lubiński	13	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lwówecki	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Milicki	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29	0	0	0	3	0	0	2	0	0
Oleśnicki	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oławski	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Połkowicki	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strzebiński	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	190	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Średzki	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Świdnicki	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	46	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trzebnicki	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	62	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Wałbrzych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wałbrzyski	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wołowski	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	93	0	0	0	2	0	0	1	0	0
Wrocław	10	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	35	0	0	0	3	0	0	0	0	0
Wrocławski	26	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	76	0	0	0	1	0	0	2	0	0
Ząbkowicki	12	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	109	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Zgorzelecki	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Złotoryjski	6	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem w województwie	249	18	0	0	0	1	0	0	2	6	0	0	0	1	3	913	0	0	0	11	1	0	7	0	0
Procent w województwie	16,91	1,22	0,00	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,13	0,40	0,00	0,00	0,00	0,06	0,20	62,02	0,00	0,00	0,00	0,74	0,06	0,00	0,47	0,00	0,00
Konieczność aktualizacji przedmiotu ochrony (liczba)	30	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2	174	0	0	0	5	0	0	1	0	0

ta sieć hydrograficzna, wysokie jakościowo gleby, dostęp do surowców. Jak wynika z poniższego zestawienia sieć osadnicza, oprócz trudno dostępnych terenów górskich, była dobrze rozwinięta.

Funkcja																										Razem		
sepulkralna														gospodarcza								liczba	procent					
grób							cmentarzysko							infrastruktura	miejsce eksploatacji surowca	miejsce produkcji	inne	kompleks osadniczy	kopiec	pole bitwy	skarb			wały	inne	określenia dla stanowisk wielofazowych o różnej funkcji		
płaskie				inne			kurhanowe	megalityczne	płaskie				inne															
skrzynkowy	w obstawie kamiennym / lub brukiem	z kamieniami nagrobnymi	jamowy	popielnicowy	inne	inne			groby skrzynkowe	groby w obstawach kamiennych i / lub brukami	z kamieniami nagrobnymi	groby jamowe										groby popielnicowe	inne					
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	1,29
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	57	3,87
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	7	51	3,46	
0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	8	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	69	4,68	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	48	3,26	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0,54	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	3	0	0	0	0	0	0	0	0	18	1,22	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,13	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	14	0,95	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0,47	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	77	5,23	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0,27	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	2,37	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	7	0,47	
0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	7	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	55	3,73	
0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	33	2,24	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	24	1,63	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	22	1,49	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	213	14,47	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	37	2,51	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	63	4,27	
0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	13	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	7	105	7,13	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0,06
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	5	134	9,10	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	56	3,80	
0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	5	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	126	8,55	
0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	1	0	6	0	1	0	0	0	0	0	0	1	152	10,32	
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27	1,83	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0,54	
0	0	0	0	0	0	0	0	18	0	0	0	0	133	22	0	19	12	2	1	0	0	0	4	49	0	1472	100	
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,03	1,49	0,00	1,29	0,81	0,13	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,32	0,00	100	
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	239	

**LICZBA I PROCENT STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW
W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH Z UWZGLĘDNIENIEM INFORMACJI OTRZYMANÝCH W TRAKCIE
WERYFIKACJI DOTYCZĄCYCH ZASADNOŚCI WPISU ORAZ LOKALIZACJI I GRANIC ZABYTEKU PODANYCH
W DECYZJI (STAN NA 30.04.2017 R.)**

Powiat	Lokalizacja						Nieuzasadniony wpis w momencie jego powstania (zasadność wpisu wątpliwa)	
	zgodna z decyzją		niezgodna z decyzją (potrzeba poprawienia lokalizacji)		niemożliwa do ustalenia			
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	14	0,95%	0	0,00%	5	0,34%	0	0,00%
Dzierżoniowski	49	3,33%	0	0,00%	1	0,07%	2	0,14%
Głogowski	9	0,61%	0	0,00%	2	0,14%	1	0,07%
Górowski	41	2,79%	0	0,00%	4	0,27%	0	0,00%
Jaworski	30	2,04%	1	0,07%	0	0,00%	14	0,95%
Jelenia Góra	7	0,48%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	14	0,95%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,14%
Kamienogórski	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	10	0,68%	0	0,00%	2	0,14%	2	0,14%
Legnica	1	0,07%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%
Legnicki	20	1,36%	1	0,07%	3	0,20%	4	0,27%
Lubański	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,07%
Lubiński	12	0,82%	0	0,00%	3	0,20%	2	0,14%
Lwówecki	5	0,34%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	42	2,85%	0	0,00%	3	0,20%	3	0,20%
Oleśnicki	28	1,90%	0	0,00%	4	0,27%	1	0,07%
Oławski	10	0,68%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	5	0,34%	0	0,00%	5	0,34%	2	0,14%
Strzeliński	103	7,00%	0	0,00%	1	0,07%	1	0,07%
Średzki	10	0,68%	2	0,14%	4	0,27%	2	0,14%
Świdnicki	55	3,74%	1	0,07%	4	0,27%	2	0,14%
Trzebnicki	93	6,32%	0	0,00%	1	0,07%	1	0,07%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	133	9,04%	1	0,07%	0	0,00%	2	0,14%
Wrocław	17	1,15%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,14%
Wrocławski	96	6,52%	1	0,07%	3	0,20%	2	0,14%
Ząbkowicki	75	5,10%	4	0,27%	56	3,80%	1	0,07%
Zgorzelecki	12	0,82%	0	0,00%	3	0,20%	1	0,07%
Złotoryjski	6	0,41%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Razem w województwie	904	61,41%	12	0,82%	105	7,13%	48	3,26%

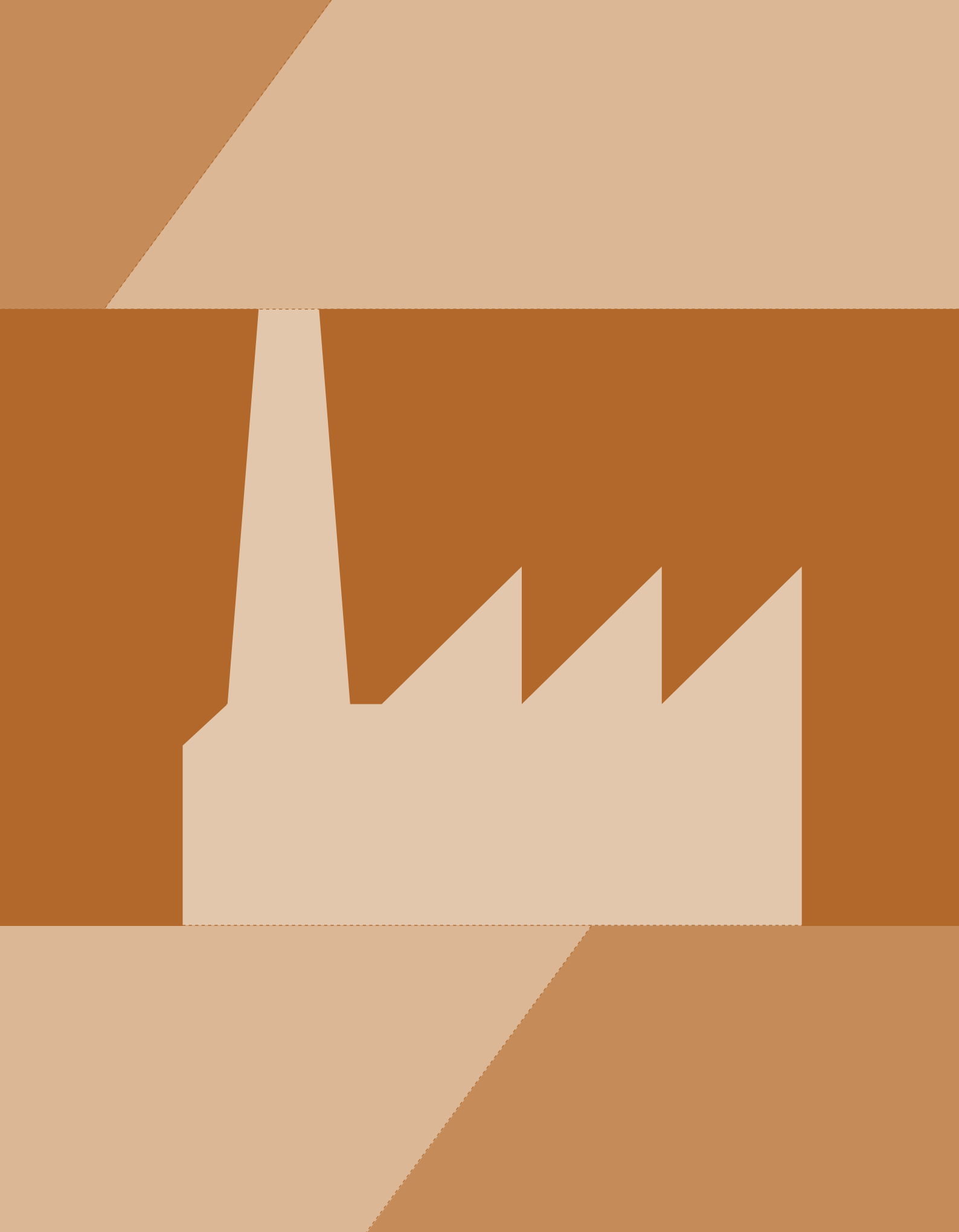
Granice ochrony									
oznaczone właściwie		nieokreślone		określone nieprecyzyjnie		określone, ale poprawność obecnie niemożliwa do zweryfikowania		określone niepoprawnie/ wymagają zmiany (rozszerzenia lub zawężenia)	
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
4	0,27%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
26	1,77%	1	0,07%	17	1,15%	5	0,34%	0	0,00%
3	0,20%	46	3,13%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,07%
17	1,15%	30	2,04%	8	0,54%	15	1,02%	2	0,14%
11	0,75%	0	0,00%	2	0,14%	13	0,88%	2	0,14%
2	0,14%	1	0,07%	0	0,00%	1	0,07%	1	0,07%
1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,34%	0	0,00%
1	0,07%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	2	0,14%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,14%	1	0,07%
5	0,34%	16	1,09%	4	0,27%	31	2,11%	10	0,68%
3	0,20%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
7	0,48%	16	1,09%	1	0,07%	3	0,20%	3	0,20%
2	0,14%	3	0,20%	0	0,00%	1	0,07%	1	0,07%
11	0,75%	10	0,68%	4	0,27%	15	1,02%	5	0,34%
10	0,68%	3	0,20%	2	0,14%	4	0,27%	1	0,07%
5	0,34%	4	0,27%	2	0,14%	9	0,61%	3	0,20%
3	0,20%	16	1,09%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%
45	3,06%	3	0,20%	3	0,20%	115	7,81%	37	2,51%
10	0,68%	13	0,88%	0	0,00%	6	0,41%	4	0,27%
20	1,36%	0	0,00%	2	0,14%	17	1,15%	6	0,41%
26	1,77%	3	0,20%	1	0,07%	20	1,36%	6	0,41%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
50	3,40%	0	0,00%	2	0,14%	37	2,51%	40	2,72%
5	0,34%	0	0,00%	0	0,00%	18	1,22%	29	1,97%
24	1,63%	6	0,41%	4	0,27%	54	3,67%	5	0,34%
31	2,11%	4	0,27%	3	0,20%	95	6,45%	13	0,88%
9	0,61%	0	0,00%	2	0,14%	10	0,68%	1	0,07%
4	0,27%	1	0,07%	1	0,07%	1	0,07%	0	0,00%
336	22,83%	179	12,16%	60	4,08%	479	32,54%	171	11,62%

**LICZBA I PROCENT STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW
W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W ODNIESIENIU DO MOŻLIWOŚCI ICH IDENTYFIKACJI W TERENIE
(STAN NA 30.04.2017 R.)**

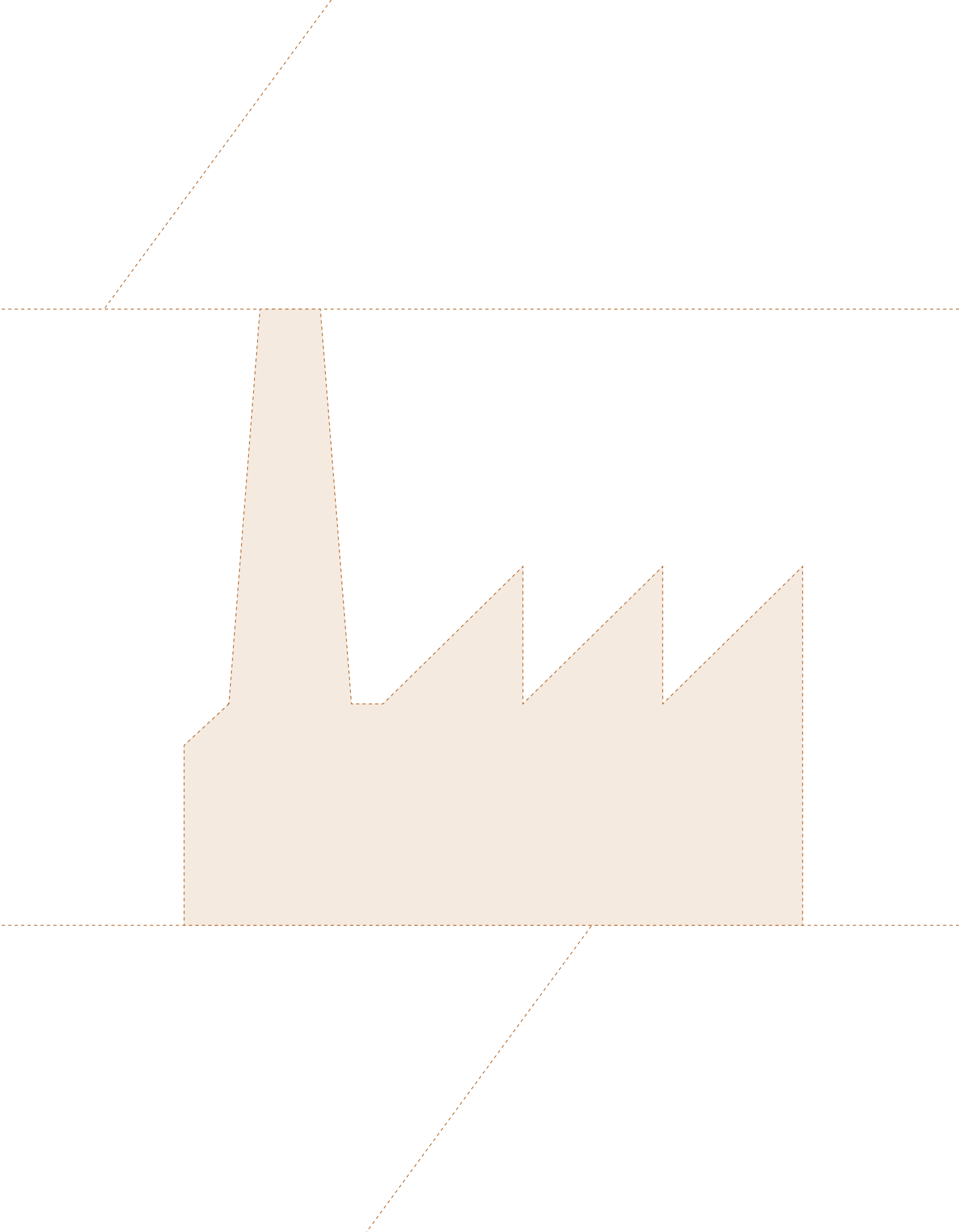
Powiat	Miejsce wskazane w decyzji zidentyfikowane w terenie		Stanowisko zidentyfikowane w terenie		Stanowisko niezidentyfikowane w terenie		W tym niezidentyfikowane w terenie, ponieważ prawdopodobnie nie istnieje		Razem
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	
Bolesławiecki	7	0,47%	10	0,67%	2	0,13%	1	0,06%	19
Dzierżoniowski	10	0,67%	46	3,12%	1	0,06%	1	0,06%	57
Głogowski	30	2,03%	16	1,08%	5	0,33%	6	0,40%	51
Górowski	5	0,33%	54	3,66%	10	0,67%	1	0,06%	69
Jaworski	20	1,35%	28	1,90%	0	0,00%	1	0,06%	48
Jelenia Góra	2	0,13%	5	0,33%	1	0,06%	0	0,00%	8
Jeleniogórski	11	0,74%	7	0,47%	0	0,00%	0	0,00%	18
Kamiennogórski	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	2
Kłodzki	11	0,74%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	14
Legnica	1	0,06%	3	0,20%	3	0,20%	0	0,00%	7
Legnicki	51	3,46%	23	1,56%	3	0,20%	4	0,27%	77
Lubański	1	0,06%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	4
Lubiński	22	1,49%	12	0,81%	1	0,06%	0	0,00%	35
Lwówecki	1	0,06%	6	0,40%	0	0,00%	0	0,00%	7
Milicki	20	1,35%	28	1,90%	7	0,47%	0	0,00%	55
Oleśnicki	5	0,33%	24	1,63%	4	0,27%	0	0,00%	33
Oławski	11	0,74%	11	0,74%	2	0,13%	1	0,06%	24
Polkowicki	15	1,01%	7	0,47%	0	0,00%	1	0,06%	22
Strzeliński	109	7,40%	97	6,58%	7	0,47%	0	0,00%	213
Średzki	17	1,15%	17	1,15%	3	0,20%	0	0,00%	37
Świdnicki	4	0,27%	54	3,66%	5	0,33%	1	0,06%	63
Trzebnicki	10	0,67%	77	5,23%	18	1,22%	0	0,00%	105
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Wałbrzyski	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	1
Wołowski	0	0,00%	106	7,20%	28	1,90%	0	0,00%	134
Wrocław	21	1,42%	15	1,01%	20	1,35%	1	0,06%	56
Wrocławski	47	3,19%	70	4,75%	9	0,61%	2	0,13%	126
Ząbkowicki	15	1,01%	79	5,36%	58	3,94%	2	0,13%	152
Zgorzelecki	15	1,01%	11	0,74%	1	0,06%	0	0,00%	27
Złotoryjski	1	0,06%	6	0,40%	1	0,06%	0	0,00%	8
Razem w województwie	462	31,38%	821	55,77%	189	12,83%	22	1,49%	1472

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO. PORÓWNANIE
DANYCH Z REJESTRU C I WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW WG ARCHEOLOGICZNEGO
ZDJĘCIA POLSKI (STAN NA 30.04.2017 R.)

Powiat	Liczba stanowisk wpisanych do Rejestr C	Liczba stanowisk wg AZP
Bolesławiecki	19	642
Dzierżoniowski	57	971
Głogowski	51	1465
Górowski	69	2032
Jaworski	48	803
Jelenia Góra	8	206
Jeleniogórski	18	506
Kamienogórski	2	236
Kłodzki	14	446
Legnica	7	139
Legnicki	77	1473
Lubański	4	457
Lubiński	35	1559
Lwówecki	7	675
Milicki	55	1531
Oleśnicki	33	1130
Oławski	24	1200
Polkowicki	22	1172
Strzeliński	213	1247
Średzki	37	951
Świdnicki	63	807
Trzebnicki	105	2864
Wałbrzych	0	33
Wałbrzyski	1	175
Wołowski	134	2426
Wrocław	56	880
Wrocławski	126	2536
Ząbkowicki	152	1343
Zgorzelecki	27	577
Złotoryjski	8	812
Razem	1472	31292

**CHARAKTERYSTYKA
STANU ZACHOWANIA
ZASOBU ZABYTKÓW
NIERUCHOMYCH
WPISANYCH DO REJESTRU**

IV. CHARAKTERYSTYKA STANU ZACHOWANIA ZASOBU ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU

1.

OPIS ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA W ODNIESIENIU DO STANU ZACHOWANIA OBIEKTÓW

Pomniki Historii oraz miejsca wpisane na Listę światowego dziedzictwa UNESCO w przeważającej większości są w dobrym stanie. Jedynym uznanym za zagrożony w tej grupie zabytkiem jest zespół dworski w Bobrowie, gdzie zrujnowany dwór został prowizorycznie zabezpieczony, co nie powstrzymuje jego destrukcji, o czym świadczą widoczne w maju 2016 r. świeże ubytki kamiennych fragmentów murów tarasu od strony rzeki.

Najliczniejszą grupę tworzą zabytki o różnym stanie zachowania, czyli takie, których stan oceniono jako dobry lub są one co najmniej zabezpieczone i nie wymagają natychmiastowych prac ratowniczych – jest to 6868 obiektów (88,28% zasobu województwa).

Za zagrożone uznano 713 zabytków (9,16% zasobu województwa), utraciło wartości zabytkowe 36 zabytków (0,5%). Nie istnieją 162 zabytki (2,08%). Do muzeum przeniesiono 5 zabytków, translokowano 2 zabytki.

Podczas prac terenowych nie udało się zidentyfikować 24 (16 – po odnalezieniu w 2017 r. materiałów umożliwiających lokalizację) budynków.

**OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW W WOJEWÓDZTWIE W PODZIALE WG STANU ZACHOWANIA
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Niezaliczone do grup weryfikacyjnych		Zagrożone		Utrata wartości		Nieistniejące		Translokowane	Nieidentyfikowane	Przeniesione do muzeów	Razem
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	liczba	liczba	liczba
Bolesławiecki	142	77,17%	27	14,67%	0	0,00%	15	8,15%	0	0	0	184
Dzierżoniowski	212	85,48%	29	11,69%	0	0,00%	6	2,42%	1	0	0	248
Głogowski	97	70,29%	29	21,01%	5	3,62%	7	5,07%	0	1	0	138
Górowski	137	78,74%	32	18,39%	0	0,00%	5	2,87%	0	0	0	174
Jaworski	341	95,25%	16	4,47%	0	0,00%	1	0,28%	0	1	0	358
Jelenia Góra	227	93,80%	9	3,72%	1	0,41%	5	2,07%	0	0	0	242
Jeleniogórski	287	89,41%	30	9,35%	2	0,62%	2	0,62%	0	0	0	321
Kamienogórski	189	92,65%	14	6,86%	0	0,00%	1	0,49%	0	0	0	204
Kłodzki	538	83,02%	92	14,20%	1	0,15%	12	1,85%	0	0	5	648
Legnica	132	90,41%	11	7,53%	0	0,00%	3	2,05%	0	0	0	146
Legnicki	228	89,76%	17	6,69%	3	1,18%	6	2,36%	0	10	0	254
Lubański	159	91,38%	14	8,05%	0	0,00%	1	0,57%	0	0	0	174
Lubiński	172	85,15%	24	11,88%	0	0,00%	5	2,48%	0	1	0	202
Lwówecki	241	80,33%	22	7,33%	0	0,00%	37	12,33%	0	0	0	300
Milicki	49	75,38%	10	15,38%	2	3,08%	4	6,15%	0	0	0	65
Oleśnicki	150	85,23%	23	13,07%	3	1,70%	0	0,00%	0	0	0	176
Oławski	103	91,96%	7	6,25%	1	0,89%	1	0,89%	0	0	0	112
Polkowicki	165	85,05%	25	12,89%	2	1,03%	2	1,03%	0	0	0	194
Strzeliński	172	89,12%	19	9,84%	0	0,00%	2	1,04%	0	0	0	193
Średzki	242	90,30%	24	8,96%	0	0,00%	2	0,75%	0	0	0	268
Świdnicki	364	87,08%	41	9,81%	6	1,44%	7	1,67%	0	1	0	418
Trzebnicki	148	88,10%	13	7,74%	1	0,60%	6	3,57%	0	0	0	168
Wałbrzych	176	84,21%	31	14,83%	0	0,00%	2	0,96%	0	1	0	209
Wałbrzyski	135	90,60%	13	8,72%	0	0,00%	1	0,67%	0	0	0	149
Wołowski	140	95,24%	7	4,76%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0	147
Wrocław	893	98,13%	9	0,99%	0	0,00%	8	0,88%	0	1	0	910
Wrocławski	262	89,42%	28	9,56%	0	0,00%	3	1,02%	0	0	0	293
Ząbkowicki	336	89,84%	36	9,63%	1	0,27%	1	0,27%	0	0	0	374
Zgorzelecki	235	83,04%	28	9,89%	7	2,47%	12	4,24%	1	1	0	283
Złotoryjski	196	85,96%	26	11,40%	1	0,44%	5	2,19%	0	0	0	228
Województwo	6868	88,28%	706	9,07%	36	0,46%	162	2,08%	2	24	5	7780

LICZBA I UDZIAŁ PROCENTOWY (W ODNIESIENIU DO ZASOBU DANEGO RODZAJU WŁASNOŚCI W WOJEWÓDZTWIE)
ZABYTEKÓW W GRUPIE OBIEKTÓW NIEZALICZONYCH DO GRUP WERYFIKACYJNYCH ORAZ W GRUPACH ZAGROŻEŃ
W PODZIALE WG RODZAJU WŁASNOŚCI

Rodzaj własności	Niezaliczone do grup weryfikacyjnych		Zagrożone		Utrata wartości		Nieistniejące		Razem obiektów
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
Państwowe	841	77,16%	208	19,08%	7	0,64%	17	1,56%	1073
Samorządowe	1397	90,36%	115	7,44%	10	0,65%	22	1,42%	1544
Kościółów i związków wyznaniowych	1762	96,55%	53	2,90%	0	0,00%	10	0,55%	1825
Prywatne	820	83,76%	128	13,07%	8	0,82%	18	1,84%	974
Mieszane	655	89,97%	65	8,93%	4	0,55%	4	0,55%	728
Inne	521	91,40%	44	7,72%	1	0,18%	3	0,53%	569
Brak danych	872	81,88%	93	8,73%	6	0,56%	88	8,26%	1059

LICZBA OBIEKTÓW W PODZIALE WG SPOSOBU UŻYTKOWANIA I RODZAJU WŁASNOŚCI ORAZ UDZIAŁ PROCENTOWY
W ZASOBIE DANEGO RODZAJU WŁASNOŚCI W WOJEWÓDZTWIE (OBJĘTYCH WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)

Rodzaj własności	Użytkowane/niekolidujący		Użytkowane/kolidujący		Nieużytkowane	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Państwowe	699	64,13%	7	0,64%	248	22,75%
Samorządowe	1270	82,15%	7	0,45%	154	9,96%
Kościółów i związków wyznaniowych	1560	85,48%	0	0,00%	121	6,63%
Prywatne	681	69,56%	6	0,61%	188	19,20%
Mieszane	578	79,40%	3	0,41%	95	13,05%
Inne	465	81,58%	1	0,18%	56	9,82%
Brak danych	695	65,26%	3	0,28%	141	13,24%
Razem	5948	76,23%	27	0,35%	1003	12,85%

LICZBA OBIEKTÓW W PODZIALE WG SPOSOBU UŻYTKOWANIA I FUNKCJI HISTORYCZNEJ ORAZ UDZIAŁ
PROCENTOWY W ZASOBIE ZABYTEKÓW DANEGO RODZAJU (FUNKCJI PIERWOTNEJ) W WOJEWÓDZTWIE
(OBJĘTYCH WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)

Funkcja pierwotna	Użytkowane/niekolidujący		Użytkowane/kolidujący		Nieużytkowane	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Sakralne	1173	85,00%	2	0,14%	117	8,48%
Obronne	58	53,70%	0	0,00%	24	22,22%
Zamki	52	55,91%	0	0,00%	36	38,71%
Użyteczności publicznej	492	84,10%	2	0,34%	43	7,35%
Rezydencjonalne	403	60,06%	2	0,30%	224	33,38%
Zieleń	643	75,74%	15	1,77%	118	13,90%
Folwarczne	511	63,09%	4	0,49%	171	21,11%
Gospodarcze	125	66,14%	0	0,00%	29	15,34%
Mieszkalne	1841	87,79%	1	0,05%	47	2,24%
Przemysłowe	180	57,69%	0	0,00%	88	28,21%
Cmentarze	265	79,10%	0	0,00%	54	16,12%
Inne	205	54,81%	1	0,27%	52	13,90%
Razem	5948	76,23%	27	0,35%	1003	12,85%

2.

ANALIZA STANU ZACHOWANIA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU, TENDENCJE I KIERUNKI ZMIAN STANU ZACHOWANIA ZASOBU

OBIEKTY NIEZALICZONE DO GRUP WERYFIKACYJNYCH W PODZIALE WG FUNKCJI PIERWOTNEJ I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)

Powiat	Sakralne		Obronne		Użyteczności publicznej		Zamki		Rezydencjonalne		Zieleń	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	35	94,59%	2	100,00%	5	100,00%	2	66,67%	8	50,00%	11	68,75%
Dzierżoniowski	37	94,87%	4	100,00%	14	100,00%	4	80,00%	18	69,23%	23	95,83%
Głogowski	25	78,13%	5	83,33%	5	62,50%	1	100,00%	8	42,11%	18	90,00%
Górowski	20	90,91%	1	100,00%	3	100,00%	1	50,00%	19	59,38%	20	100,00%
Jaworski	51	96,23%	4	80,00%	11	100,00%	4	80,00%	23	74,19%	30	96,77%
Jelenia Góra	15	88,24%	1	100,00%	24	100,00%	2	100,00%	3	75,00%	12	92,31%
Jeleniogórski	50	92,59%	0	0,00%	18	75,00%	3	60,00%	21	80,77%	28	93,33%
Kamiennogórski	59	93,65%	0	0,00%	9	75,00%	0	0,00%	6	85,71%	7	100,00%
Kłodzki	144	96,64%	6	100,00%	48	92,31%	8	66,67%	24	48,00%	42	100,00%
Legnica	9	90,00%	1	100,00%	19	90,48%	1	100,00%	2	66,67%	30	100,00%
Legnicki	40	93,02%	2	66,67%	7	77,78%	2	100,00%	28	73,68%	40	97,56%
Lubański	23	82,14%	2	100,00%	16	100,00%	3	100,00%	15	75,00%	25	100,00%
Lubiński	41	95,35%	2	66,67%	6	54,55%	2	66,67%	14	50,00%	46	100,00%
Lwówecki	55	94,83%	3	75,00%	9	69,23%	4	66,67%	13	68,42%	19	90,48%
Milicki	9	90,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	8	72,73%	11	100,00%
Oleśnicki	35	92,11%	4	66,67%	11	84,62%	2	100,00%	14	73,68%	27	84,38%
Oławski	27	96,43%	1	100,00%	6	100,00%	1	50,00%	7	70,00%	8	100,00%
Polkowicki	38	100,00%	0	0,00%	5	83,33%	0	0,00%	13	50,00%	34	100,00%
Strzeliński	36	97,30%	1	50,00%	5	100,00%	2	66,67%	23	71,88%	36	100,00%
Średzki	52	96,30%	3	100,00%	3	100,00%	2	100,00%	19	61,29%	47	100,00%
Świdnicki	67	95,71%	5	100,00%	14	82,35%	2	50,00%	30	69,77%	65	94,20%
Trzebnicki	39	95,12%	1	100,00%	9	100,00%	0	0,00%	16	80,00%	31	100,00%
Wałbrzych	8	100,00%	0	0,00%	17	94,44%	3	100,00%	3	100,00%	3	100,00%
Wałbrzyski	33	91,67%	0	0,00%	26	92,86%	6	100,00%	6	85,71%	8	100,00%
Wołowski	35	97,22%	2	100,00%	20	100,00%	1	100,00%	14	77,78%	24	96,00%
Wrocław	84	97,67%	12	100,00%	189	97,93%	0	0,00%	19	86,36%	31	100,00%
Wrocławski	72	100,00%	4	100,00%	10	100,00%	5	83,33%	31	64,58%	59	100,00%
Ząbkowicki	79	96,34%	30	100,00%	21	91,30%	2	50,00%	12	54,55%	30	100,00%
Zgorzelecki	37	94,87%	0	0,00%	8	88,89%	1	100,00%	9	60,00%	21	87,50%
Złotoryjski	53	92,98%	3	100,00%	2	100,00%	4	100,00%	14	56,00%	35	100,00%
Województwo	1308	94,78%	99	91,67%	540	92,31%	68	73,12%	440	65,57%	821	96,70%

A. OBIEKTY O RÓŻNYM STANIE ZACHOWANIA, NIEZALICZONE DO GRUP WYODRĘBNIONYCH Z ZASOBU W TRAKCIE PROWADZONEJ WERYFIKACJI REJESTRU ZABYTKÓW W LATACH 2009–2015

W trakcie weryfikacji do tej grupy zaliczono 6868 zabytków (88,02% zasobu województwa). Wśród Pomników Historii i obiektów na Liście światowego dziedzictwa UNESCO w stanie dobrym znajdują się niemal wszystkie zabytki, z wyjątkiem jednego (zespół dworski w Bobrowie), który uznano za zagrożony. Uznanie za Pomnik Historii lub wpis na Listę światowego dziedzictwa ułatwia starania o środki finansowe, czego przykładem są trwające prace konserwatorskie w obu kościołach Pokoju oraz przy budowlach zespołu parkowego w Bukowcu.

Folwarczne		Gospodarcze		Mieszkalne		Przemysłowe		Cmentarze		Inne		Razem w powiecie	
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
17	70,83%	0	0,00%	39	76,47%	4	100,00%	14	82,35%	5	83,33%	142	77,17%
7	70,00%	3	75,00%	87	93,55%	7	36,84%	2	100,00%	6	75,00%	212	85,48%
12	50,00%	0	0,00%	9	69,23%	1	100,00%	12	85,71%	1	100,00%	97	69,78%
51	76,12%	1	100,00%	12	100,00%	4	50,00%	2	100,00%	3	75,00%	137	78,74%
67	98,53%	8	88,89%	70	98,59%	13	100,00%	47	97,92%	13	92,86%	341	94,99%
4	66,67%	4	100,00%	154	96,25%	2	66,67%	1	50,00%	5	83,33%	227	93,80%
30	90,91%	3	100,00%	95	94,06%	5	71,43%	17	89,47%	17	89,47%	287	89,41%
3	75,00%	2	100,00%	84	96,55%	1	50,00%	9	100,00%	9	100,00%	189	92,65%
15	34,09%	3	50,00%	199	90,45%	19	73,08%	7	100,00%	23	67,65%	538	83,02%
1	16,67%	1	33,33%	58	95,08%	3	100,00%	1	100,00%	6	100,00%	132	90,41%
58	80,56%	5	100,00%	18	94,74%	8	66,67%	15	100,00%	5	100,00%	228	86,36%
6	75,00%	4	100,00%	51	100,00%	2	66,67%	8	80,00%	4	100,00%	159	91,38%
16	64,00%	1	33,33%	7	100,00%	4	80,00%	31	96,88%	2	66,67%	172	82,30%
5	83,33%	0	0,00%	96	74,42%	2	100,00%	22	95,65%	13	92,86%	241	80,33%
10	71,43%	3	42,86%	4	80,00%	2	100,00%	1	50,00%	1	50,00%	49	75,38%
22	88,00%	10	100,00%	12	100,00%	0	0,00%	3	60,00%	10	71,43%	150	85,23%
17	94,44%	13	92,86%	13	100,00%	3	75,00%	3	75,00%	4	100,00%	103	91,96%
13	56,52%	0	0,00%	37	97,37%	1	33,33%	21	100,00%	3	100,00%	165	85,05%
35	83,33%	1	100,00%	13	100,00%	3	75,00%	2	100,00%	15	93,75%	172	89,12%
75	90,36%	0	0,00%	3	100,00%	1	100,00%	18	100,00%	19	82,61%	242	90,30%
25	64,10%	1	25,00%	113	95,76%	13	100,00%	8	88,89%	21	75,00%	364	86,87%
29	76,32%	3	75,00%	10	90,91%	0	0,00%	4	100,00%	6	75,00%	148	88,10%
19	95,00%	12	66,67%	84	100,00%	16	39,02%	1	100,00%	10	90,91%	176	83,81%
4	57,14%	2	66,67%	39	97,50%	5	62,50%	1	100,00%	5	100,00%	135	90,60%
6	100,00%	7	100,00%	8	100,00%	4	100,00%	7	87,50%	12	100,00%	140	95,24%
6	100,00%	34	100,00%	366	97,86%	73	98,65%	9	100,00%	70	100,00%	893	98,02%
33	78,57%	4	66,67%	18	100,00%	1	100,00%	9	100,00%	16	88,89%	262	89,42%
15	93,75%	16	80,00%	111	97,37%	10	47,62%	1	50,00%	9	90,00%	336	89,84%
6	75,00%	9	100,00%	106	76,26%	20	100,00%	10	83,33%	8	100,00%	235	82,75%
16	61,54%	0	0,00%	30	93,75%	6	75,00%	27	100,00%	6	66,67%	196	85,96%
623	76,91%	150	79,37%	1946	92,80%	233	74,68%	313	93,43%	327	87,43%	6868	88,02%

Różnice w stanie zachowania wahają się od 98,24% do 69,78% zasobu powiatu. Rozkład jest w miarę jednolity, choć widoczne jest, że w zauważalnie lepszym niż średnia stanie znajdują się zabytki z terenu dawnych miast wojewódzkich (dane dla Wałbrzycha i powiatu wałbrzyskiego nie uwzględniają dokonanej w ostatnich latach, już po przeprowadzeniu w 2009 r. weryfikacji, poprawy stanu zachowania zabytków przemysłowych – kompleks kopalni Julia i budynki kopalniane w Boguszowie-Gorcach) oraz Wrocławia.

Najwięcej zabytków zachowanych w dobrym stanie znajduje się na terenie Wrocławia (98,02% zasobu powiatu), powiatów wołowskiego (95,24%) i jaworskiego (94,99%). W dawnych miastach wojewódzkich stan przedstawia się następująco: Jelenia Góra 93,80% zasobu w stanie dobrym; Legnica 90,41% zasobu w stanie dobrym; Wałbrzych 83,81% stanu zasobu w stanie dobrym (dane nie uwzględniają dokonanej dla Wałbrzycha w latach 2010–2014 rewaloryzacji zespołu kopalni Julia).

Najniższy procentowy udział zabytków w stanie dobrym odnotowano w powiecie głogowskim (jedynie 69,78% zasobu powiatu), następnie w powiatach milickim (75,38%) i bolesławieckim (77,17%).

Wśród grup zabytków podzielonych według funkcji w stosunkowo najlepszym stanie znajduje się zieleń (96,7% zasobu, czyli 821 obiektów grupy), co nie odpowiada rzeczywistości, gdyż właśnie w tym zbiorze są liczne założenia opuszczone i pozbawione opieki, ale niezagrożone bezpośrednio inwestycjami, a tylko takie uznawano za zagrożone. Jest to mylące, gdyż w trakcie weryfikacji w tej grupie za zagrożone uznawano tylko te wypadki, gdy zły stan wynikał z celowej aktywności właściciela lub użytkownika dewastującego park lub aleję. Założenia opuszczone lub pozostawione bez opieki, dziczejące, w których następuje naturalna sukcesja przyrodnicza, nie były uznawane za zagrożone, choć zapewne winny zostać przypisane do nie stosowanej podczas weryfikacji kategorii „zaniedbane”. Natomiast wszystkie weszły do grupy zabytków niezaliczonych do grup weryfikacyjnych, w tym 110 założeń nieużytkowanych.

Podobnie złudne jest uznanie, że w stanie dobrym lub niezagrożonym znajduje się tak znaczna część cmentarzy (93,43%, czyli 313 obiektów grupy). W tym wypadku wpis oznacza jedynie ochronę przestrzeni i rozplanowania, co najczęściej nie wymaga jakichkolwiek większych starań ze strony właściciela lub użytkownika. Problemem są prace połączone z likwidacją nagrobków (dopuszczalną prawnie, gdy nagrobek nie jest indywidualnie wpisany do rejestru zabytków) oraz brak ochrony prawnej budowli cmentarnych i ogrodzeń cmentarzy.

W rzeczywistości w najlepszym stanie znajdują się: zabytki sakralne (94,78%, czyli 1308 obiektów zbioru), następnie mieszkalne (92,80%; 1946), użyteczności publicznej (92,31%; 540) i budowle obronne (91,67%; 99). Do tej grupy zaliczono 15 fortów ziemnych z powiatu ząbkowickiego wpisanych do rejestru zabytków archeologicznych, z których jeden jest zagrożony eksploatacją kopalni, jak wykazała prowadzona równoległe weryfikacja stanowisk archeologicznych.

W najlepszym stanie znajdują się zabytki najstarsze, pochodzące sprzed połowy XIII w. (95,58%, czyli 133 obiekty), a następnie powstałe od połowy XIII do XV w. (94,17%; 743). W analizie świadomie pominięto grupę 188 zabytków o nieokreślonym w decyzjach o wpisie do rejestru czasie powstania, wśród których 95,92% przypisano do grupy stan dobry.

**OBIEKTY NIEZALICZONE DO GRUP WERYFIKACYJNYCH W PODZIALE WG CHRONOLOGII I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Do poł. XIII w.		Poł. XIII–XV w.		XVI–XVIII w.		XIX w.		XX w.		Brak danych		Razem obiektów
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
Bolesławiecki	3	75,00%	25	100,00%	64	68,09%	31	75,61%	16	94,12%	3	100,00%	142
Dzierżoniowski	1	100,00%	19	90,48%	94	86,24%	79	83,16%	16	84,21%	3	100,00%	212
Głogowski	3	75,00%	13	76,47%	36	57,14%	35	77,78%	8	100,00%	2	100,00%	97
Górowski	0	0,00%	11	91,67%	32	68,09%	67	84,81%	17	68,00%	10	90,91%	137
Jaworski	16	88,89%	67	98,53%	88	88,89%	150	97,40%	12	100,00%	8	100,00%	341
Jelenia Góra	0	0,00%	5	100,00%	120	95,24%	62	88,57%	39	97,50%	1	100,00%	227
Jeleniogórski	1	50,00%	27	96,43%	128	85,91%	95	94,06%	33	86,84%	3	100,00%	287
Kamiennogórski	1	100,00%	12	92,31%	155	92,81%	11	84,62%	9	100,00%	1	100,00%	189
Kłodzki	2	100,00%	49	92,45%	329	83,50%	125	80,65%	27	77,14%	6	66,67%	538
Legnica	3	100,00%	2	100,00%	26	89,66%	33	75,00%	67	100,00%	1	100,00%	132
Legnicki	5	100,00%	31	96,88%	68	86,08%	111	84,09%	9	75,00%	4	100,00%	228
Lubański	2	100,00%	13	92,86%	64	86,49%	68	94,44%	10	100,00%	2	100,00%	159
Lubiński	7	100,00%	43	93,48%	57	77,03%	52	78,79%	11	78,57%	2	100,00%	172
Lwówecki	8	100,00%	28	90,32%	131	81,88%	59	75,64%	3	27,27%	12	100,00%	241
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	17	89,47%	22	68,75%	7	70,00%	3	100,00%	49
Oleśnicki	2	100,00%	17	89,47%	49	81,67%	63	85,14%	15	88,24%	4	100,00%	150
Oławski	2	100,00%	10	83,33%	31	91,18%	54	93,10%	5	100,00%	1	100,00%	103
Polkowicki	0	0,00%	26	92,86%	69	83,13%	63	84,00%	5	83,33%	2	100,00%	165
Strzeliński	6	100,00%	22	84,62%	44	80,00%	89	94,68%	4	80,00%	7	100,00%	172
Średzki	13	100,00%	33	100,00%	46	82,14%	127	89,44%	18	94,74%	5	100,00%	242
Świdnicki	4	100,00%	67	94,37%	130	81,76%	136	88,89%	6	66,67%	21	91,30%	364
Trzebnicki	1	100,00%	11	91,67%	53	86,89%	63	90,00%	8	66,67%	12	100,00%	148
Wałbrzych	0	0,00%	3	100,00%	28	93,33%	89	83,18%	48	77,42%	8	100,00%	176
Wałbrzyski	0	0,00%	10	100,00%	65	92,86%	40	88,89%	18	81,82%	2	100,00%	135
Wołowski	2	100,00%	10	100,00%	55	96,49%	34	87,18%	36	100,00%	3	100,00%	140
Wrocław	20	100,00%	63	100,00%	200	96,62%	302	97,42%	298	99,00%	10	100,00%	893
Wrocławski	2	100,00%	38	97,44%	74	82,22%	89	87,25%	30	100,00%	29	96,67%	262
Ząbkowicki	5	100,00%	55	94,83%	162	92,57%	94	83,19%	16	84,21%	4	100,00%	336
Zgorzelecki	5	100,00%	2	50,00%	69	75,82%	105	81,40%	44	97,78%	10	100,00%	235
Złotoryjski	19	95,00%	31	93,94%	80	80,00%	50	92,59%	7	63,64%	9	90,00%	196
Województwo	133	95,68%	743	94,17%	2564	85,15%	2398	87,45%	842	90,93%	188	95,92%	6868

W stanie dobrym najwięcej procentowo znajduje się konstrukcji metalowych (90,32% z liczącego 28 zabytków zbioru). W większości znajdują się one na terenie Wrocławia (17), są to mosty i hale peronowe, zatem obiekty, które zachowały pierwotne funkcje i są nadal użytkowane, co wpłynęło na ich stan zachowania.

Zabytki drewniane podzielono na dwie grupy: o konstrukcji zrębowej (72,90% w stanie dobrym) i szkieletowe (74,55% w stanie dobrym). Różnice są niewielkie, o 1,65 punktu procentowego.

**ZABYTEKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU NIEZALICZONE DO GRUP WERYFIKACYJNYCH
W PODZIALE WG MATERIAŁU/KONSTRUKCJI I POWIATÓW (OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Drewniane				Murowane				Ziemne	
	wieńcowa/inna		szkieletowe		cegłane		kamiennie		liczba	procent
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent		
Bolesławiecki	2	100,00%	2	100,00%	109	84,50%	4	22,22%	0	0,00%
Dzierżoniowski	0	0,00%	1	100,00%	185	85,65%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	1	100,00%	0	0,00%	65	63,11%	1	100,00%	0	0,00%
Górowski	1	33,33%	2	100,00%	111	77,08%	1	33,33%	0	0,00%
Jaworski	0	0,00%	2	100,00%	260	95,59%	2	33,33%	0	0,00%
Jelenia Góra	1	100,00%	0	0,00%	210	95,45%	3	50,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	20	90,91%	1	100,00%	212	90,99%	5	41,67%	0	0,00%
Kamiennogórski	13	100,00%	0	0,00%	141	95,27%	18	69,23%	0	0,00%
Kłodzki	20	60,61%	0	0,00%	466	90,31%	1	2,17%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	98	87,50%	2	100,00%	0	0,00%
Legnicki	2	50,00%	1	100,00%	169	85,35%	1	20,00%	0	0,00%
Lubański	2	100,00%	0	0,00%	114	95,80%	10	55,56%	0	0,00%
Lubiński	2	66,67%	3	75,00%	90	72,58%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	174	97,75%	25	33,33%	0	0,00%
Milicki	3	50,00%	2	50,00%	31	75,61%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	5	100,00%	2	100,00%	113	85,61%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	0	0,00%	2	100,00%	88	91,67%	1	100,00%	0	0,00%
Polkowicki	0	0,00%	2	100,00%	107	79,85%	0	0,00%	0	0,00%
Strzeliński	0	0,00%	0	0,00%	127	89,44%	1	16,67%	0	0,00%
Średzki	1	50,00%	0	0,00%	167	87,43%	4	80,00%	0	0,00%
Świdnicki	0	0,00%	4	57,14%	250	89,61%	32	64,00%	0	0,00%
Trzebnicki	4	50,00%	2	66,67%	105	87,50%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	3	100,00%	165	84,18%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	9	100,00%	0	0,00%	115	89,84%	1	50,00%	0	0,00%
Wołowski	3	100,00%	3	100,00%	102	96,23%	1	50,00%	0	0,00%
Wrocław	13	100,00%	5	83,33%	801	97,92%	1	100,00%	1	100,00%
Wrocławski	0	0,00%	2	66,67%	183	88,83%	7	50,00%	1	100,00%
Ząbkowicki	0	0,00%	1	100,00%	284	91,61%	1	9,09%	15	100,00%
Zgorzelecki	11	0,00%	1	20,00%	189	86,70%	3	42,86%	0	0,00%
Złotoryjski	0	0,00%	0	0,00%	131	90,97%	2	9,52%	0	0,00%
Województwo	113	72,90%	41	74,55%	5362	89,77%	127	37,35%	17	94,44%

Zabytki murowane podzielono na wzniesione z cegły i z kamienia. Z ceglanych 89,77% (5362 obiekty) znajduje się w stanie dobrym. Z kamiennych tylko 37,35% (127) znajduje się w stanie dobrym. Różnica jest tak duża, że wymaga zastanowienia. Jednym z powodów jest stosunkowo duża wrażliwość budynków kamiennych na brak dbałości o odprowadzenie wód deszczowych i odwodnienie oraz brak izolacji pionowej i poziomej lub techniczne trudności w jej wprowadzeniu, rezultatem są zniszczenia zawilgoconej struktury murów. Drugim powodem jest błędne przypisanie zabytków do poszczególnych grup wynikające z braku danych o użytym materiale w dostępnej dokumentacji ewidencyjnej stanowiącej podstawę klasyfikacji.

Glinobitka		Ruda darniowa		Betonowe		Metalowe		Brak danych		Razem
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	117
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	187
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	67
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	115
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	264
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	214
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	100,00%	242
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	173
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	100,00%	489
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	0	0,00%	101
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	173
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	126
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	95
0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	0	0,00%	0	0,00%	200
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	37
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	120
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	0	0,00%	92
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	110
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	100,00%	3	100,00%	134
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	100,00%	177
0	0,00%	1	100,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	100,00%	291
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	1	100,00%	113
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	50,00%	1	100,00%	172
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	0	0,00%	126
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	109
0	0,00%	0	0,00%	4	100,00%	17	100,00%	11	100,00%	853
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	194
0	0,00%	0	0,00%	1	50,00%	1	100,00%	2	100,00%	305
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	204
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	134
0	0,00%	1	100,00%	6	85,71%	28	90,32%	39	100,00%	5734

Budowle betonowe w większości są w stanie dobrym – 85,71% (6 obiektów).

W najlepszym stanie są zabytki należące do kościołów i związków wyznaniowych (96,55% zasobu grupy), następnie do samorządów (90,36%). Wśród będących własnością Skarbu Państwa w stanie dobrym jest 77,16% zasobu grupy i jest to zdecydowanie najniższy udział procentowy wśród analizowanych pod względem własności i stanu zachowania zabytków.

Wskazano na 5820 obiektów użytkowanych w sposób niekolidujący z wartościami zabytkowymi i znajdujących się w stanie dobrym, 107 użytkowanych w sposób niekolidujący, a zagrożonych (w tym wypadku chodzi głównie o brak remontów), oraz 21 użytkowanych w sposób niekolidujący, ale o utraconej wartości. W skali województwa użytkowanych w sposób nieko-

lidujący z wartościami zabytkowymi jest 76,23%, użytkowanych w sposób kolidujący z wartościami zabytkowymi 0,35%, a nieużytkowanych jest 12,85%.

Zabytki sakralne to grupa, w której najwięcej obiektów jest użytkowanych w sposób niekolidujący i znajduje się w stanie dobrym. Wynik spodziewany, przy tym oceniano jedynie stan zachowania substancji budowlanej. Gdyby analizę poszerzyć o stan zachowania wystroju i wyposażenia, to w wypadku dawnych kościołów ewangelickich zniszczenia oryginalnych elementów są znaczne. W wielu z nich usunięto lub przekształcono ambony ołtarzowe oraz empory i loże kolatorskie.

B. OBIEKTY ZALICZONE DO GRUP W TRAKCIE PROWADZONEJ WERYFIKACJI REJESTRU ZABYTEKÓW W LATACH 2009-2015

OBIEKTY SZCZEGÓLNIIE ZAGROŻONE, KTÓRE NIE UTRACIŁY WARTOŚCI ZABYTEKOWYCH

Na terenie województwa dolnośląskiego wskazano na 706 zabytków zagrożonych, a wpisanych do rejestru zabytków do września 2008 r. (713 po aktualizacji w listopadzie 2016 r.).

W tej grupie za najbardziej cenne należy uznać założenia rezydencjonalne o rozbudowanym programie przestrzennym (uznany za Pomnik Historii zespół w Bobrowie oraz pozostałe posiadające wartości ponadregionalne zespoły w: Bożkowie, Chocianowie, Brzezince Oleśnickiej, Gorzanowie, Goszczu, Luboradzu, Piotrkowicach, Roztoce, Ścinawce Górnej-Sarnach).

Procentowo najwięcej zabytków zagrożonych w stosunku do liczby zabytków w powiecie wskazano w powiatach głogowskim (20,86% zasobu powiatu), górowskim (18,39%), milickim (15,38%), kłodzkim (14,20%), oleśnickim (13,07%), polkowickim (12,98%), dzierzoniowskim (11,69%), lubińskim (11,48%) i złotoryjskim (11,40%). Geograficznie jest to północ i południe województwa, co, niestety, dowodzi powszechności występowania zjawiska.

Ilościowo najwięcej zabytków zagrożonych znajduje się na terenie powiatów kłodzkiego – 92 [wg stanu po aktualizacji danych w listopadzie 2016 r.: 93] z 648, świdnickiego – 41 [45] z 419 i ząbkowickiego – 36 [38] z 374. Procentowo najwięcej zabytków zagrożonych w odniesieniu do zasobu powiatowego odnotowano w powiecie głogowskim – 20,86%, czyli 29 ze 139 wpisanych do rejestru zabytków.

Istnieje różnica w liczbie zabytków uznanych za zagrożone, a znajdujących się w mieście wojewódzkim i miastach na prawach powiatu (dawnych miastach wojewódzkich). Warto podkreślić, że akurat w tych jednostkach administracyjnych stan zabytków najczęściej się poprawił od chwili rozpoczęcia prac terenowych na ich obszarze w 2009 r. do opracowania raportu w 2017 r. We Wrocławiu za zagrożone uznano 9 zabytków, obecnie jest ich 7. W Jeleniej Górze z 9 zagrożonych obecnie jest ich 8 (w tym wypadku 1 rekord bazy danych obejmował aż 19 barokowych kaplic grobowych przy kościele Łaski, obecnie parafialnym pw. Krzyża Świętego). W Legnicy w 2009 r. za zagrożone uznano 11 zabytków, obecnie jest ich 12. W Wałbrzychu

OBIEKTY ZAGROŻONE W PODZIALE WG CHRONOLOGII I POWIATÓW (OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)

Powiat	Do poł. XIII w.		Poł. XIII–XV w.		XVI–XVIII w.		XIX w.		XX w.		Brak danych		Razem obiektów
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
Bolesławiecki	1	25,00%	0	0,00%	16	17,02%	10	24,39%	0	0,00%	0	0,00%	27
Dzierżoniowski	0	0,00%	2	9,52%	11	10,09%	13	13,68%	3	15,79%	0	0,00%	29
Głogowski	1	25,00%	4	23,53%	18	28,57%	6	13,33%	0	0,00%	0	0,00%	29
Górowski	0	0,00%	1	8,33%	12	25,53%	11	13,92%	7	28,00%	1	9,09%	32
Jaworski	2	11,11%	1	1,47%	10	10,10%	3	1,95%	0	0,00%	0	0,00%	16
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	2	1,59%	6	8,57%	1	2,50%	0	0,00%	9
Jeleniogórski	1	50,00%	1	3,57%	19	12,75%	6	5,94%	3	7,89%	0	0,00%	30
Kamienogórski	0	0,00%	1	7,69%	11	6,59%	2	15,38%	0	0,00%	0	0,00%	14
Kłodzki	0	0,00%	4	7,55%	57	14,47%	23	14,84%	8	22,86%	0	0,00%	92
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	2	6,90%	9	20,45%	0	0,00%	0	0,00%	11
Legnicki	0	0,00%	1	3,13%	5	6,33%	11	8,33%	0	0,00%	0	0,00%	17
Lubański	0	0,00%	1	7,14%	9	12,16%	4	5,56%	0	0,00%	0	0,00%	14
Lubiński	0	0,00%	2	4,35%	10	13,51%	11	16,67%	1	7,14%	0	0,00%	24
Lwówecki	0	0,00%	3	9,68%	12	7,50%	6	7,69%	1	9,09%	0	0,00%	22
Milicki	0	0,00%	1	100,00%	1	5,26%	5	15,63%	3	30,00%	0	0,00%	10
Oleśnicki	0	0,00%	2	10,53%	9	15,00%	11	14,86%	1	5,88%	0	0,00%	23
Oławski	0	0,00%	2	16,67%	2	5,88%	3	5,17%	0	0,00%	0	0,00%	7
Polkowicki	0	0,00%	2	7,14%	13	15,66%	9	12,00%	1	16,67%	0	0,00%	25
Strzeliński	0	0,00%	4	15,38%	9	16,36%	5	5,32%	1	20,00%	0	0,00%	19
Średzki	0	0,00%	0	0,00%	9	16,07%	14	9,86%	1	5,26%	0	0,00%	24
Świdnicki	0	0,00%	3	4,23%	24	15,09%	10	6,54%	3	33,33%	1	4,35%	41
Trzebnicki	0	0,00%	1	8,33%	5	8,20%	6	8,57%	1	8,33%	0	0,00%	13
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	2	6,67%	15	14,02%	14	22,58%	0	0,00%	31
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	4	5,71%	5	11,11%	4	18,18%	0	0,00%	13
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	2	3,51%	5	12,82%	0	0,00%	0	0,00%	7
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	2	0,97%	5	1,61%	2	0,66%	0	0,00%	9
Wrocławski	0	0,00%	1	2,56%	14	15,56%	12	11,76%	0	0,00%	1	3,33%	28
Ząbkowicki	0	0,00%	3	5,17%	11	6,29%	19	16,81%	3	15,79%	0	0,00%	36
Zgorzelecki	0	0,00%	1	25,00%	15	16,48%	12	9,30%	0	0,00%	0	0,00%	28
Złotoryjski	1	5,00%	1	3,03%	17	17,00%	3	5,56%	4	36,36%	0	0,00%	26
Województwo	6	4,32%	42	5,32%	333	11,06%	260	9,48%	62	6,70%	3	1,53%	706

w 2009 r. za zagrożone uznano 31 zabytków, obecnie jest ich 17 – zmiana to rezultat jednego z największych w skali kraju przedsięwzięć w zakresie rewaloryzacji zabytków przemysłowych, które w latach 2010–2014 objęło kopalnię węgla kamiennego Julia (Thorez), obecnie Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia w Wałbrzychu, nagrodzone w konkursie „Zabytek za dbany” w 2015 r.

Zwartą geograficznie grupę zabytków zagrożonych tworzą domy przysłupowo-zrębowe w Bogatyni i nadal zabytki przemysłowe w Wałbrzychu (budowle po kopalniach węgla kamiennego) oraz w Bielawie (pozostałości przemysłu włókienniczego).

**OBIEKTY ZAGROŻONE W PODZIALE WG FUNKCJI PIERWOTNEJ I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Sakralne		Obronne		Użyteczności publicznej		Zamki		Rezydencjonalne		Zieleń	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	2	5,41%	0	0,00%	0	0,00%	1	33,33%	7	43,75%	5	31,25%
Dzierżoniowski	2	5,13%	0	0,00%	0	0,00%	1	20,00%	8	30,77%	1	4,17%
Głogowski	5	15,63%	1	16,67%	3	37,50%	0	0,00%	9	47,37%	1	5,00%
Górowski	2	9,09%	0	0,00%	0	0,00%	1	50,00%	12	37,50%	0	0,00%
Jaworski	2	3,77%	1	20,00%	0	0,00%	1	20,00%	8	25,81%	1	3,23%
Jelenia Góra	1	5,88%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	25,00%	1	7,69%
Jeleniogórski	4	7,41%	0	0,00%	4	16,67%	2	40,00%	5	19,23%	2	6,67%
Kamiennogórski	4	6,35%	1	100,00%	3	25,00%	1	100,00%	1	14,29%	0	0,00%
Kłodzki	5	3,36%	0	0,00%	4	7,69%	4	33,33%	25	50,00%	0	0,00%
Legnica	1	10,00%	0	0,00%	2	9,52%	0	0,00%	1	33,33%	0	0,00%
Legnicki	2	4,65%	1	33,33%	1	11,11%	0	0,00%	6	15,79%	1	2,44%
Lubański	4	14,29%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	25,00%	0	0,00%
Lubiński	1	2,33%	1	33,33%	4	36,36%	0	0,00%	11	39,29%	0	0,00%
Lwówecki	3	5,17%	1	25,00%	2	15,38%	2	33,33%	6	31,58%	2	9,52%
Milicki	1	10,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	1	9,09%	0	0,00%
Oleśnicki	3	7,89%	2	33,33%	2	15,38%	0	0,00%	4	21,05%	3	9,38%
Oławski	1	3,57%	0	0,00%	0	0,00%	1	50,00%	2	20,00%	0	0,00%
Polkowicki	0	0,00%	0	0,00%	1	16,67%	2	100,00%	13	50,00%	0	0,00%
Strzeliński	1	2,70%	1	50,00%	0	0,00%	1	33,33%	9	28,13%	0	0,00%
Średzki	2	3,70%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	11	35,48%	0	0,00%
Świdnicki	2	2,86%	0	0,00%	3	17,65%	2	50,00%	13	30,23%	2	2,90%
Trzebnicki	2	4,88%	0	0,00%	0	0,00%	1	100,00%	3	15,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	3	8,33%	0	0,00%	2	7,14%	0	0,00%	1	14,29%	0	0,00%
Wołowski	1	2,78%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	22,22%	1	4,00%
Wrocław	2	2,33%	0	0,00%	3	1,55%	0	0,00%	2	9,09%	0	0,00%
Wrocławski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	16,67%	16	33,33%	0	0,00%
Ząbkowicki	3	3,66%	0	0,00%	2	8,70%	2	50,00%	9	40,91%	0	0,00%
Zgorzelecki	1	2,56%	0	0,00%	1	11,11%	0	0,00%	6	40,00%	3	12,50%
Złotoryjski	2	3,51%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	28,00%	0	0,00%
Województwo	62	4,49%	9	8,33%	37	6,32%	24	25,81%	206	30,70%	23	2,71%

Domy przysługowo-zrębowe w Bogatyni i okolicach znajdują się w części większej krainy historycznej zwanej Górnymi Łużycami, a obecnie podzielonej między Czechy, Niemcy i Polskę. Większość krainy należy do Saksonii. W części należącej do Polski jest odkrywkowa kopalnia węgla brunatnego wraz z elektrownią, znajdująca się w Bogatyni i sąsiadujących wsiach. Domy przysługowo-zrębowe wznoszono często tuż przy lokalnej rzece, na terenach zalewowych. Były to gospodarstwa wiejskie rolników i tkaczy oraz domy faktorów rozwiniętego na tym terenie chałupniczego tkactwa. Tkactwo chałupnicze upadło już na początku XIX w., rolnictwo zostało znacznie ograniczone po rozpoczęciu eksploatacji odkrywkowej węgla. Jednocześnie kopalnia i elektrownia rozpoczęły budowę nowoczesnych osiedli mieszkaniowych

Folwarczne		Gospodarcze		Mieszkalne		Przemysłowe		Cmentarze		Inne		Razem w powiecie	
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
5	20,83%	0	0,00%	4	7,84%	0	0,00%	3	17,65%	0	0,00%	27	14,67%
2	20,00%	1	25,00%	1	1,08%	12	63,16%	0	0,00%	1	12,50%	29	11,69%
7	29,17%	0	0,00%	1	7,69%	0	0,00%	2	14,29%	0	0,00%	29	20,86%
13	19,40%	0	0,00%	0	0,00%	3	37,50%	0	0,00%	1	25,00%	32	18,39%
0	0,00%	1	11,11%	0	0,00%	0	0,00%	1	2,08%	1	7,14%	16	4,46%
0	0,00%	0	0,00%	3	1,88%	1	33,33%	1	50,00%	1	16,67%	9	3,72%
3	9,09%	0	0,00%	4	3,96%	2	28,57%	2	10,53%	2	10,53%	30	9,35%
1	25,00%	0	0,00%	2	2,30%	1	50,00%	0	0,00%	0	0,00%	14	6,86%
29	65,91%	1	16,67%	10	4,55%	4	15,38%	0	0,00%	10	29,41%	92	14,20%
5	83,33%	2	66,67%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	11	7,53%
4	5,56%	0	0,00%	1	5,26%	1	8,33%	0	0,00%	0	0,00%	17	6,44%
2	25,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	33,33%	2	20,00%	0	0,00%	14	8,05%
3	12,00%	2	66,67%	0	0,00%	1	20,00%	1	3,13%	0	0,00%	24	11,48%
1	16,67%	0	0,00%	3	2,33%	0	0,00%	1	4,35%	1	7,14%	22	7,33%
4	28,57%	2	28,57%	0	0,00%	0	0,00%	1	50,00%	0	0,00%	10	15,38%
3	12,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	40,00%	4	28,57%	23	13,07%
1	5,56%	0	0,00%	0	0,00%	1	25,00%	1	25,00%	0	0,00%	7	6,25%
8	34,78%	0	0,00%	0	0,00%	1	33,33%	0	0,00%	0	0,00%	25	12,89%
6	14,29%	0	0,00%	0	0,00%	1	25,00%	0	0,00%	0	0,00%	19	9,84%
7	8,43%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	17,39%	24	8,96%
9	23,08%	3	75,00%	2	1,69%	0	0,00%	1	11,11%	4	14,29%	41	9,79%
5	13,16%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	25,00%	13	7,74%
1	5,00%	6	33,33%	0	0,00%	23	56,10%	0	0,00%	1	9,09%	31	14,76%
3	42,86%	1	33,33%	0	0,00%	3	37,50%	0	0,00%	0	0,00%	13	8,72%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	12,50%	0	0,00%	7	4,76%
0	0,00%	0	0,00%	1	0,27%	1	1,35%	0	0,00%	0	0,00%	9	0,99%
8	19,05%	2	33,33%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	5,56%	28	9,56%
1	6,25%	4	20,00%	2	1,75%	11	52,38%	1	50,00%	1	10,00%	36	9,63%
1	12,50%	0	0,00%	14	10,07%	0	0,00%	2	16,67%	0	0,00%	28	9,86%
10	38,46%	0	0,00%	2	6,25%	2	25,00%	0	0,00%	3	33,33%	26	11,40%
142	17,53%	25	13,23%	50	2,38%	69	22,12%	22	6,57%	37	9,89%	706	9,05%

dla swych pracowników. W efekcie stare domy, wymagające remontu, położone na terenach zalewowych stały się nieatrakcyjne dla ich mieszkańców. Ograniczali oni do minimum remonty, licząc na przeniesienie się do nowych mieszkań zakładowych lub spółdzielczych albo zbierając środki na budowę nowych domów w miejscu starych. Wybierano też rozwiązanie polegające na gruntownej przebudowie starego domu lub przebudowie częściowej, polegającej na wymianie konstrukcji szachulcowej na murowaną. Katastrofalna powódź w 2010 r. zniszczyła lub poważnie uszkodziła kilkadziesiąt budynków. Niektóre z nich były wpisane do rejestru zabytków. Ponieważ w większości wypadków nie podjęto przy nich prac remontowych, znalazły się wśród obiektów zagrożonych.

**OBIEKTY ZAGROŻONE W PODZIALE WG MATERIAŁU/KONSTRUKCJI I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Drewniane				Murowane				Ziemne	
	wieńcowa/inna		szkieletowe		cegłane		kamienne		liczba	procent
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent		
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	13	10,08%	6	33,33%	0	0,00%
Dzierżoniowski	1	33,33%	0	0,00%	27	12,50%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	0	0,00%	0	0,00%	26	25,24%	0	0,00%	0	0,00%
Górowski	1	33,33%	0	0,00%	29	20,14%	2	66,67%	0	0,00%
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	10	3,68%	4	66,67%	0	0,00%
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	6	2,73%	1	16,67%	0	0,00%
Jeleniogórski	2	9,09%	0	0,00%	18	7,73%	6	50,00%	0	0,00%
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	6	4,05%	8	30,77%	0	0,00%
Kłodzki	4	12,12%	1	100,00%	41	7,95%	45	97,83%	1	100,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	11	9,82%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	1	25,00%	0	0,00%	11	5,56%	4	80,00%	0	0,00%
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	4	3,36%	8	44,44%	0	0,00%
Lubiński	1	33,33%	0	0,00%	22	17,74%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	2	1,12%	17	22,67%	0	0,00%
Milicki	0	0,00%	2	50,00%	7	17,07%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	18	13,64%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	0	0,00%	0	0,00%	6	6,25%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	1	100,00%	0	0,00%	23	17,16%	1	100,00%	0	0,00%
Strzeliński	0	0,00%	0	0,00%	14	9,86%	5	83,33%	0	0,00%
Średzki	1	50,00%	0	0,00%	22	11,52%	1	20,00%	0	0,00%
Świdnicki	0	0,00%	3	42,86%	21	7,53%	14	28,00%	0	0,00%
Trzebnicki	1	12,50%	0	0,00%	12	10,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	29	14,80%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	12	9,38%	1	50,00%	0	0,00%
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	4	3,77%	1	50,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	1	16,67%	8	0,98%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	0	0,00%	1	33,33%	20	9,71%	7	50,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	0	0,00%	0	0,00%	25	8,06%	9	81,82%	0	0,00%
Zgorzelecki	5	27,78%	1	20,00%	15	6,88%	2	28,57%	0	0,00%
Złotoryjski	0	0,00%	0	0,00%	9	6,25%	17	80,95%	0	0,00%
Województwo	18	11,61%	9	16,36%	471	7,89%	159	46,76%	1	5,56%

Przyczyna złego stanu technicznego zabytków przemysłowych to zmiany ekonomiczne. Nieoptymalność wydobycia węgla w okręgu wałbrzyskim zdecydowała o zamknięciu kopalń i koksowni w Wałbrzychu, Boguszowie-Gorcach i Nowej Rudzie. Będąca wynikiem globalizacji nierentowność produkcji włókienniczej na terenie powiatu dzierżoniowskiego, w którym leży Bielawa, zdecydowała o likwidacji tego największego w województwie zakładu.

Zabytki uznane za zagrożone:

- Wśród zabytków uznanych za zagrożone największą grupę tworzą rezydencje – 206 obiektów (29,18% z przyjętego w tabeli zasobu 706 zabytków zagrożonych w województwie).
- Zagrożone budynki folwarczne to 142 obiekty (20,11%).

Glinobitka		Ruda darniowa		Betonowe		Metalowe		Brak danych		Razem
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	19
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	28
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	26
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	32
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	14
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	26
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	14
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	92
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	11
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	16
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	12
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	23
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	19
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	9
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	18
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	25
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	19
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	24
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	38
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	13
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	33,33%	0	0,00%	31
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	13
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	9
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	28
0	0,00%	0	0,00%	1	50,00%	0	0,00%	0	0,00%	35
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	23
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	26
0	0,00%	0	0,00%	1	14,29%	2	6,45%	0	0,00%	661

- Zagrożone zabytki przemysłowe to 69 obiektów [9,77% z zasobu 706 zabytków zagrożonych (stan po aktualizacji w listopadzie 2016 r. to 54 obiekty, czyli 7,57% z zasobu liczącego obecnie 713 obiektów)].
- Zagrożone zabytki sakralne to 62 obiekty (8,78%).
- Zagrożone budynki mieszkalne to 50 obiektów (7,08%).
- Zagrożone zabytki użyteczności publicznej to 37 obiektów (5,24%).
- Zagrożone zabytki gospodarcze to 25 obiektów (3,54%).
- Zagrożone zamki to 24 obiekty (3,40%).
- Zagrożone założenia zieleni to 23 obiekty (3,26%).

- Zagrożone cmentarze to 22 obiekty (3,12%%).
- Zagrożone zabytki obronne to 9 obiektów (1,27%).
- Inne zagrożone zabytki to 37 obiektów (5,24%).

Wśród zabytków uznanych za zagrożone największą grupę tworzą rezydencje – 206 obiektów (29,18% z przyjętego w tabeli zasobu 706 zabytków zagrożonych w województwie, a 30,70% zasobu grupy według funkcji pierwotnej), następnie związane często z rezydencjami budynki folwarczne – 142 obiekty (20,11% zagrożonych, a 17,53% grupy według funkcji pierwotnej).

Razem obie te grupy to 348 obiektów, które stanowią aż 49,29% ze zbioru 706 zabytków zagrożonych na terenie województwa. Wyraźna jest różnica w stanie zachowania wewnątrz grup wydzielonych według funkcji pierwotnej – niemal co trzecia rezydencja jest zagrożona, gdy zabudowa folwarczna znajduje się w lepszym stanie, choć nadal prawie dwukrotnie powyżej średniej w województwie wynoszącej 9,05%.

Poza omówionymi obszarami występowania domów przysłupowo-zrębowych w Bogatyni, kopalniami w Wałbrzychu i zakładami włókienniczymi w Bielawie warto zwrócić uwagę na stan rezydencji w powiecie kłodzkim, gdzie aż 25 zabytków tej grupy zostało uznanych za zagrożone. Przy tym problemem jest nie tyle ich liczba, co wartość artystyczna i związane z tym skomplikowanie kosztownych prac zabezpieczających i konserwatorskich.

Poza przyczynami historycznymi (zmiana granic, wysiedlenia i przesiedlenia) i społeczno-ekonomicznymi (zerwanie tradycji kulturowej, wprowadzenie gospodarki socjalistycznej, następnie jej likwidacja, która nie była połączona ze stworzeniem skutecznych mechanizmów zabezpieczenia budowli zabytkowych przed zniszczeniem) trudno wskazać na inne powody różnicowania obecnego stanu zachowania rezydencji.

W wypadku zabytków sakralnych uznanych za zagrożone ich zły stan wynika z istnienia do 1945 r. na terenie danej miejscowości wielu wyznań. Po przesiedleniach część kościołów stała się zbędna. Niektóre rozebrano, niektóre są nieużytkowane i pozbawione opieki. Przy czym obserwowane w ostatnich dziesięcioleciach zmniejszenie liczby wiernych i jednocześnie zmniejszenie liczby ludności zamieszkujących wsie zmniejszy szanse na uratowanie budynków pozbawionych funkcji sakralnych. W wypadku kaplic grobowych obecny właściciel gruntu najczęściej nie poczuwa się do obowiązku dbania o miejsce pochówku osób, z którymi nie jest związany.

W skali wszystkich zabytków województwa rozkład procentowy zabytków zagrożonych według czasu ich powstania przedstawia się następująco (w kolejności od największego udziału procentowego w grupie chronologicznej):

- 11,06% – ze wszystkich powstałych od początku XVI do końca XVIII w.,
- 9,48% – ze wszystkich powstałych w XIX w.,
- 6,70% – ze wszystkich powstałych w XX w.,
- 5,32% – ze wszystkich powstałych po połowie XIII do końca XV w.,
- 4,32% – ze wszystkich powstałych do połowy XIII w.,
- 1,53% – ze wszystkich powstałych o nieokreślonym czasie budowy.

Powyższe dane wskazują, że w najgorszym stanie w wydzielonych grupach chronologicznych znajdują się zabytki powstałe od początku XVI do końca XVIII w.

Ze względu na czas powstania największą grupę tworzą uznane za zagrożone zabytki wzniesione od początku XVI do końca XVIII w. – 333 obiekty (47,17% z zasobu 706 zabytków zagrożonych w województwie). Druga pod względem liczebności grupa to zabytki pochodzące z XIX w. – 260 obiektów (36,83%). Trzecie miejsce zajmują zabytki pochodzące z XX w. – 62 obiekty (8,78%). Czwarte miejsce zajmują zabytki powstałe od połowy XIII do końca XV w. – 42 obiekty (5,95%). Piąte – powstałe do połowy XIII w. – 6 obiektów (0,85%). Szóste – zabytki o nieokreślonym czasie powstania – 3 obiekty (0,24%).

Ponownie okazało się, że w najgorszym stanie w wydzielonych grupach chronologicznych znajdują się zabytki powstałe od początku XVI do końca XVIII w. Przy czym udział procentowy jest znacznie wyższy. Wiąże się to bezpośrednio ze złym stanem rezydencji i zabudowy folwarcznej. Związane ze sobą funkcjonalnie i przestrzennie zabytki obu tych grup w większości pochodzą z tego czasu.

Wśród wszystkich zabytków województwa rozkład procentowy zabytków zagrożonych według materiału/konstrukcji przedstawia się następująco (w kolejności od największego udziału procentowego w grupie, która wynosi 661 zabytków; jednak odjęto parki i cmentarze):

- 46,76% – budynki murowane z użyciem kamienia (159 obiektów),
- 16,36% – budynki drewniane o konstrukcji szachulcowej (9 obiektów),
- 14,29% – budowle betonowe (udział wyliczony dla 1 obiektu),
- 11,61% – budynki drewniane o konstrukcji zrębowej lub innej (18 obiektów),
- 7,89% – budynki murowane z użyciem cegły (471 obiektów),
- 6,45% – konstrukcje metalowe (udział wyliczony dla 2 obiektów),
- 5,56% – konstrukcje ziemne (udział wyliczony dla 1 obiektu).

Ze względu na jednolitość kulturową regionu nie dokonano analizy rozmieszczenia zabytków zagrożonych według materiału/konstrukcji, z wyjątkiem omówionych już przypadków: domów przysłupowo-zrębowych w Bogatyni, kopalń w Wałbrzychu i zakładów włókienniczych w Bielawie.

Wśród wszystkich zabytków województwa rozkład procentowy zabytków zagrożonych według własności przedstawia się następująco (w kolejności od największego udziału procentowego w danej grupie):

- 19,08% – własność państwowa,
- 13,07% – własność prywatna,
- 8,93% – własność mieszana,
- 8,73% – własność nieustalona w czasie weryfikacji,
- 7,72% – inne formy własności,
- 7,44% – własność samorządowa,
- 2,90% – własność kościołów i związków wyznaniowych.

Najwięcej zabytków użytkowanych w sposób niekolidujący z wartościami zabytkowymi, a zagrożonych należy do samorządów (23 obiekty), następnie do państwa (20), właścicieli prywatnych (20) lub jest własnością mieszaną (20), o nieustalonej własności (14), innej formie własności (7), własności kościołów i związków wyznaniowych (3). W sumie jest to 107 zabytków.

Wśród zabytków użytkowanych w sposób kolidujący i zagrożonych rozkład przedstawia się następująco: państwowe (5 zagrożonych obiektów), samorządowe (3), prywatne (3), brak danych (1), mieszane (1), inne (1). W sumie jest to 15 zabytków.

Wśród obiektów nieużytkowanych zabytki zagrożone należą do państwa (169 obiektów), osób prywatnych (100), samorządów (82), brak danych o rodzaju własności (73), kościołów i związków wyznaniowych (48), własność mieszana (39), inne formy własności (31). Łącznie nieużytkowane, a zagrożone są 542 zabytki.

Dla 42 zagrożonych zabytków nie ustalono stanu użytkowania – tę lukę można uzupełnić po przekazaniu listy braków.

Na terenie województwa dolnośląskie zabytki zagrożone wskazano wśród wszystkich grup określonych według funkcji pierwotnej.

Pod względem funkcji pierwotnej za główne przyczyny złego stanu uznano zużycie konstrukcji i materiału (557 przypadków), brak zabezpieczenia lub pielęgnacji (522) i brak użytkownika (430).

Pod względem materiału główne przyczyny zagrożeń przedstawiają się bardzo podobnie. Zużycie konstrukcji (549 przypadków), brak zabezpieczenia (483), brak użytkownika (416).

W obu ujęciach statystycznych znacznie mniejsze znaczenie ma zagrożenie inwestycyjne (33 i 28 przypadków) lub niewłaściwe użytkowanie (26 i 15 przypadków). Za marginalne z punktu widzenia statystycznego, a nie konkretnego obiektu, należy uznać inne przyczyny (10 przypadków), zagrożenie rozbiórką (9), stan po pożarze (6), niewłaściwe remonty (3), zagrożenie inwestycyjne otoczenia zabytku (5). Podobnie jednostkowe są przypadki negatywnego oddziaływania środowiskowego hut miedzi (3).

Główne przyczyny złego stanu technicznego zabytków zagrożonych najczęściej występują równocześnie, co tylko przyspiesza i pogłębia destrukcję.

Zabytki zagrożone nadal zachowały wartości artystyczne, historyczne i naukowe, które zdecydowały o objęciu ich jedną z form ochrony, jaką jest wpis do rejestru zabytków. Mimo najczęściej złego stanu technicznego, braku zabezpieczeń i/lub braku użytkownika nadal pozostają istotnym elementem krajobrazu kulturowego. Często są to budowle o wartości ponadprzeciętnej, przekraczającej granice regionu lub państwa.

Na terenie województwa dolnośląskiego zabytki zagrożone tworzące zwarte zespoły w skali miejscowości to głównie zespoły dworskie lub pałacowe oraz zespoły przemysłowe. Wyjątkiem są domy przysłupowo-zrębowe w Bogatyni i w Bogatyni-Markocicach, historycznie dwu samodzielnych miejscowości o ulicowym układzie zabudowy rozłożonej wzdłuż rzeki.

Mimo że dane o rodzaju własności należy traktować jedynie jako przybliżone, gdyż ustalenie własności nie było głównym celem prac terenowych, to wyraźny jest wyższy niż przeciętna w województwie zły stan zabytków będących własnością Skarbu Państwa (w rzeczywistości wartość ta jest większa, bo państwo ma również udziały w wartości mieszanej i nieustalonej). W stanie najlepszym jest grupa zabytków należąca do kościołów i związków wyznaniowych, gdzie mamy do czynienia z kontynuacją lub następstwem zbliżonej do pierwotnej funkcji.

OBIEKTY, KTÓRE UTRACIŁY LUB NIGDY NIE POSIADAŁY WARTOŚCI ZABYTKOWYCH

Utraciło wartości zabytkowe 36 zabytków (0,5% zasobu województwa). Najwięcej obiektów z tej grupy odnotowano w powiatach zgorzeleckim (7), świdnickim (6) i głogowskim (5), po kilka w powiatach legnickim (3), oleśnickim (3), jeleniogórskim (2), milickim (2),

OBIEKTY, KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚCI ZABYTKOWE W PODZIALE WG CHRONOLOGII I POWIATÓW (OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)

Powiat	Do poł. XIII w.		Poł. XIII–XV w.		XVI–XVIII w.		XIX w.		XX w.		Brak danych		Razem w powiecie
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Dzierżoniowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Głogowski	0	0,00%	0	0,00%	3	4,76%	2	4,44%	0	0,00%	0	0,00%	5
Górowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	1,43%	0	0,00%	0	0,00%	1
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	5,26%	0	0,00%	2
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Kłodzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,65%	0	0,00%	0	0,00%	1
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Legnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	2,27%	0	0,00%	0	0,00%	3
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Lubiński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	6,25%	0	0,00%	0	0,00%	2
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	2	3,33%	0	0,00%	1	5,88%	0	0,00%	3
Oławski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	1,72%	0	0,00%	0	0,00%	1
Polkowicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	2,67%	0	0,00%	0	0,00%	2
Strzeliński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Średzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Świdnicki	0	0,00%	0	0,00%	2	1,26%	3	1,96%	0	0,00%	1	4,35%	6
Trzebnicki	0	0,00%	0	0,00%	1	1,64%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Wrocławski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Ząbkowicki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,57%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Zgorzelecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	5,43%	0	0,00%	0	0,00%	7
Złotoryjski	0	0,00%	0	0,00%	1	1,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Województwo	0	0,00%	0	0,00%	10	0,33%	22	0,80%	3	0,32%	1	0,51%	36

**OBIEKTY, KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚCI ZABYTKOWE W PODZIALE WG FUNKCJI PIERWOTNEJ I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Sakralne		Obronne		Użyteczności publicznej		Zamki		Rezydencjonalne		Zieleń	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Dzierżoniowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Górowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	2	8,33%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	9,09%	0	0,00%
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	5,26%	2	6,25%
Oławski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	10,00%	0	0,00%
Polkowicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Strzebiński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Świdnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	1,45%
Trzebnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	5,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	4,55%	0	0,00%
Zgorzelecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Złotoryjski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	4,00%	0	0,00%
Województwo	0	0,00%	0	0,00%	2	0,34%	0	0,00%	6	0,89%	3	0,35%

polkowickim (2), pojedyncze w Jeleniej Górze, w powiatach kłodzkim, oławskim, trzebnickim, ząbkowickim i złotoryjskim. Geograficznie nie tworzą one zwartej obszar.

Utraciło wartości zabytkowe 13 budynków mieszkalnych, 10 budynków folwarcznych, 6 rezydencjonalnych, 2 budynki użyteczności publicznej, 1 budynek przemysłowy, 1 o innej funkcji i 3 parki. Zdecydowanie dominują w grupie budynki związane z zespołami rezydencjonalnymi (rezydencje i budynki folwarczne oraz parki) – łącznie to 18 obiektów z liczącej 36 zabytków grupy. Utrata wartości dotknęła przede wszystkim zabytki powstałe w XIX (22) i w XVIII w. (10). Większość z nich to budynki murowane z cegły (27) lub kamienia (4).

Folwarczne		Gospodarcze		Mieszkalne		Przemysłowe		Cmentarze		Inne		Razem w powiecie	
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
3	12,50%	0	0,00%	2	15,38%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	3,60%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	1	0,63%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,41%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,62%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	1	0,45%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,15%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
3	4,17%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	1,14%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	50,00%	2	3,08%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	1,70%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,89%
1	4,35%	0	0,00%	0	0,00%	1	33,33%	0	0,00%	0	0,00%	2	1,03%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
3	7,69%	0	0,00%	2	1,69%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	1,43%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,60%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,27%
0	0,00%	0	0,00%	7	5,04%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	2,46%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,44%
10	1,23%	0	0,00%	13	0,62%	1	0,32%	0	0,00%	1	0,27%	36	0,46%

Zły stan techniczny dotknął głównie własność państwową – 6 z 12 obiektów w tej grupie.

Przekształcenia dotknęły głównie budynki należące do samorządów lub osób prywatnych – 9 i 7 obiektów z 23 w tej grupie.

Rozbiórka i odbudowa dotyczyła 2 zabytków o nieznannej formie własności, podobnie częściowa rozbiórka, podziały własności i inwestycje (parki).

Najliczniejsze w tej grupie są zabytki należące do samorządów (10 obiektów), następnie prywatne (8) i państwowe (7). Odpowiada to ich podziałowi funkcjonalnemu, w którym przeważają budynki o szeroko rozumianej funkcji mieszkalnej lub gospodarcze, w tym tworzące zabudowę folwarczną.

**OBIEKTY, KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚCI ZABYTKOWE W PODZIALE WG MATERIAŁU/KONSTRUKCJI I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Drewniane				Murowane				Ziemne	
	wieńcowa/inna		szkieletowe		cegłane		kamienne		liczba	procent
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent		
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Dzierżoniowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	0	0,00%	0	0,00%	5	4,85%	0	0,00%	0	0,00%
Górowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	1	0,45%	0	0,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	2	0,86%	0	0,00%	0	0,00%
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	1	3,03%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	0	0,00%	0	0,00%	3	1,52%	0	0,00%	0	0,00%
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	2	4,88%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,76%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	0	0,00%	0	0,00%	1	1,04%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	0	0,00%	0	0,00%	2	1,49%	0	0,00%	0	0,00%
Strzeliński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Świdnicki	0	0,00%	0	0,00%	3	1,08%	2	4,00%	0	0,00%
Trzebnicki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,83%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	9,09%	0	0,00%
Zgorzelecki	0	0,00%	1	20,00%	6	2,75%	0	0,00%	0	0,00%
Złotoryjski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	4,76%	0	0,00%
Województwo	1	0,65%	1	1,82%	27	0,45%	4	1,18%	0	0,00%

Najczęstsza przyczyna utraty wartości to przekształcenie (23 obiekty), następnie zły stan techniczny powodujący zniszczenie substancji historycznej (12), dalej rozbiórka i odbudowa ze zmianą formy (2), częściowa rozbiórka (2), a także inwestycje i podziały własności parków (2).

Przekształcono głównie budynki murowane z cegły (18 obiektów), również najwięcej z tej grupy materiałowej znajduje się w złym stanie technicznym powodującym zniszczenie substancji historycznej (8). Ledwie 2 budynki wzniesione z drewna utraciły wartości zabytkowe, stało się to w wyniku zastąpienia znacznej części oryginalnej konstrukcji ścianami murowanymi.

Glinobitka		Ruda darniowa		Betonowe		Metalowe		Brak danych		Razem
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	33

Zakres zniszczeń to nadbudowa bryły, skucie detalu architektonicznego lub jego zniszczenie w wyniku doprowadzenia budynku do złego stanu technicznego. W wypadku budynków drewnianych stwierdzono przypadki zastępowania oryginalnej konstrukcji ścianami murowanymi ze zmianą układu otworów elewacji lub ze zmianą bryły.

Utrata wartości to najczęściej działania przeprowadzone bez zgody konserwatora zabytków, zatem trudno ustalić dokładny czas, kiedy miało miejsce (16 przypadków bez ustalonej daty). Szacunkowe dane wskazują głównie na pierwsze dziesięciolecie XXI w. (10 przypadków) i po kilka we wcześniejszych dekadach.

Za obiekty, które już w chwili wpisu nie posiadały wartości zabytkowych, można uznać 3 budynki folwarczne, przy czym ich ochrona prawna nie jest jasno określona – zostały one wymienione jedynie w uzasadnieniu decyzji o wpisie do rejestru zabytków jako element opisywanego założenia.

OBIEKTY NIEISTNIEJĄCE

Nie istnieją 162 zabytki wpisane do rejestru. Najwięcej zabytków (37 obiektów) nie istnieje w powiecie lwóweckim, aż 25 z nich to wyburzone kamienice przy Rynku w Lwówku Śląskim. Następne co do liczby rozebranych zabytków nadal obecnych w rejestrze są powiaty bolesławiecki (15), zgorzelecki (12) i Wrocław (12).

Pod względem klasyfikacji funkcjonalnej wśród obiektów nieistniejących przeważają budynki mieszkalne (80 obiektów), na drugim miejscu znajdują się budynki folwarczne (21), następnie rezydencje (19), budynki gospodarcze (12), budynki sakralne (10), inne (8), przemysłowe (6), użyteczności publicznej (4), zamek (1). Przestał istnieć 1 park. Najwięcej rozebranych budynków pochodziło z XVI–XVIII w. (94), następnie z XIX w. (46), kolejno XX w. (14), połowy XIII–XV w. (4), brak danych o czasie powstania dla 4. Najwięcej rozebranych budynków to konstrukcje murowane z cegły (90) lub kamienia (50). Rozebrano 20 budynków drewnianych (16 wieńcowych i 4 szachulcowe) oraz 1 konstrukcję metalową. Wśród właścicieli rozebranych budynków przeważają samorzady (22), następnie osoby prywatne (18) oraz państwo (17), kościoły i związki wyznaniowe (10), własność mieszana (4) i inne (3). Dla większości rozebranych budynków (88) trudno było podczas weryfikacji ustalić własność (chodzi o własność w chwili rozbiórki, a nie obecną, gdyż nie można obciążać obecnego właściciela za czyny poprzednika).

Jako przyczynę zniszczeń w większości wypadków wskazano całkowite zużycie konstrukcji i materiału (71 obiektów), następnie rozbiórkę (50), wynikającą ze złego stanu. Inwestycje stały się pretekstem do rozbiórki 22 zabytków. Pożar był przyczyną zniszczenia 16 zabytków. Brak danych o przyczynach rozbiórek dla 13 zabytków.

Całkowite zużycie konstrukcji oraz rozbiórka dotknęły 64 budynki murowane z cegły i 43 budynki kamienne. Łącznie jest to 107 obiektów, grupa przeważająca w zestawieniach.

Całkowite zniszczenie konstrukcji i rozbiórki dotknęły przede wszystkim budynki mieszkalne (43 i 18), również one w największej liczbie padły ofiarą inwestycji (16). Najwięcej rozbiórek dokonano w latach 60. XX w. (53) i przed tą dekadą (11), przy czym dla znacznej liczby zabytków nie udało się ustalić czasu zniszczenia (32).

**OBIEKTY NIEISTNIEJĄCE W PODZIALE WG CHRONOLOGII I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Do poł. XIII w.		Poł. XIII–XV w.		XVI–XVIII w.		XIX w.		XX w.		Brak danych		Razem obiektów
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	14	14,89%	0	0,00%	1	5,88%	0	0,00%	15
Dzierżoniowski	0	0,00%	0	0,00%	3	2,75%	3	3,16%	0	0,00%	0	0,00%	6
Głogowski	0	0,00%	0	0,00%	5	7,94%	2	4,44%	0	0,00%	0	0,00%	7
Górowski	0	0,00%	0	0,00%	3	6,38%	1	1,27%	1	4,00%	0	0,00%	5
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	1	1,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	4	3,17%	1	1,43%	0	0,00%	0	0,00%	5
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	2	1,34%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	1	0,60%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Kłodzki	0	0,00%	0	0,00%	6	1,52%	3	1,94%	0	0,00%	3	33,33%	12
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	1	3,45%	2	4,55%	0	0,00%	0	0,00%	3
Legnicki	0	0,00%	0	0,00%	6	7,59%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	1	1,35%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Lubiński	0	0,00%	1	2,17%	3	4,05%	1	1,52%	0	0,00%	0	0,00%	5
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	17	10,63%	13	16,67%	7	63,64%	0	0,00%	37
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	1	5,26%	3	9,38%	0	0,00%	0	0,00%	4
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Oławski	0	0,00%	0	0,00%	1	2,94%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Polkowicki	0	0,00%	0	0,00%	1	1,20%	1	1,33%	0	0,00%	0	0,00%	2
Strzeliński	0	0,00%	0	0,00%	2	3,64%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
Średzki	0	0,00%	0	0,00%	1	1,79%	1	0,70%	0	0,00%	0	0,00%	2
Świdnicki	0	0,00%	1	1,41%	2	1,26%	4	2,61%	0	0,00%	0	0,00%	7
Trzebnicki	0	0,00%	0	0,00%	2	3,28%	1	1,43%	3	25,00%	0	0,00%	6
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	1,87%	0	0,00%	0	0,00%	2
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	1	1,43%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	5	2,42%	2	0,65%	1	0,33%	0	0,00%	8
Wrocławski	0	0,00%	0	0,00%	2	2,22%	1	0,98%	0	0,00%	0	0,00%	3
Ząbkowicki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,57%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
Zgorzelecki	0	0,00%	1	25,00%	6	6,59%	4	3,10%	1	2,22%	0	0,00%	12
Złotoryjski	0	0,00%	1	3,03%	2	2,00%	1	1,85%	0	0,00%	1	10,00%	5
Województwo	0	0,00%	4	0,51%	94	3,12%	46	1,68%	14	1,51%	4	2,04%	162

OBIEKTY SKREŚLONE Z REJESTRU ZABYTKÓW

Z rejestru zabytków skreślono 255 obiektów. Liczbę tę ustalono na podstawie przechowywanych w archiwum NID kopii decyzji o skreśleniu z rejestru zabytków.

**OBIEKTY NIEISTNIEJĄCE W PODZIALE WG FUNKCJI PIERWOTNEJ I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Sakralne		Obronne		Użyteczności publicznej		Zamki		Rezydencjonalne		Zieleń	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	6,25%	0	0,00%
Dzierżoniowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	2	6,25%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	10,53%	1	5,00%
Górowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,13%	0	0,00%
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jelenia Góra	1	5,88%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	2,00%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	1	2,33%	0	0,00%	1	11,11%	0	0,00%	4	10,53%	0	0,00%
Lubański	1	3,57%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	1	2,33%	0	0,00%	0	0,00%	1	33,33%	3	10,71%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	2	15,38%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	9,09%	0	0,00%
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Strzebiński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,23%	0	0,00%
Świdnicki	1	1,43%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Trzebnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	1	0,52%	0	0,00%	1	4,55%	0	0,00%
Wrocławski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	2,08%	0	0,00%
Ząbkowicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Zgorzelecki	1	2,56%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Złotoryjski	2	3,51%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	12,00%	0	0,00%
Województwo	10	0,72%	0	0,00%	4	0,68%	1	1,08%	19	2,83%	1	0,12%

OBIEKTY NIEZIDENTYFIKOWANE W TERENIE

Nie zidentyfikowano w terenie 24 obiektów (faktycznie 16, gdyż po zakończeniu weryfikacji odnaleziono dokumentację fotograficzną w archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dla folwarku w Uszy, co pozwoliło na identyfikację budynków znajdujących się w bardzo złym stanie technicznym lub w ruinie). Nie zidentyfikowano 1 obiektu w powiecie głogowskim, 1 w jaworskim, 10 (aktualnie 2) w legnickim, 8 w lubińskim, 1 w świdnickim, 1 w Wałbrzychu, 1 we Wrocławiu, 1 w powiecie zgorzeleckim.

Folwarczne		Gospodarcze		Mieszkalne		Przemysłowe		Cmentarze		Inne		Razem w powiecie	
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
2	8,33%	3	100,00%	8	15,69%	0	0,00%	0	0,00%	1	16,67%	15	8,15%
1	10,00%	0	0,00%	4	4,30%	0	0,00%	0	0,00%	1	12,50%	6	2,42%
2	8,33%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	5,04%
3	4,48%	0	0,00%	0	0,00%	1	12,50%	0	0,00%	0	0,00%	5	2,87%
0	0,00%	0	0,00%	1	1,41%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,28%
2	33,33%	0	0,00%	2	1,25%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	2,07%
0	0,00%	0	0,00%	2	1,98%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,62%
0	0,00%	0	0,00%	1	1,15%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,49%
0	0,00%	0	0,00%	7	3,18%	3	11,54%	0	0,00%	1	2,94%	12	1,85%
0	0,00%	0	0,00%	3	4,92%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	2,05%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	2,27%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,57%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	2,39%
0	0,00%	5	100,00%	30	23,26%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	37	12,33%
0	0,00%	2	28,57%	1	20,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	6,15%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	1	7,14%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,89%
1	4,35%	0	0,00%	1	2,63%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	1,03%
1	2,38%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	6,25%	2	1,04%
1	1,20%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,75%
2	5,13%	0	0,00%	1	0,85%	0	0,00%	0	0,00%	3	10,71%	7	1,67%
4	10,53%	1	25,00%	1	9,09%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	3,57%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	4,88%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,95%
0	0,00%	0	0,00%	1	2,50%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,67%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	6	1,60%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	8	0,88%
1	2,38%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	5,56%	3	1,02%
0	0,00%	0	0,00%	1	0,88%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,27%
1	12,50%	0	0,00%	10	7,19%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	12	4,23%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	2,19%
21	2,59%	12	6,35%	80	3,81%	6	1,92%	0	0,00%	8	2,14%	162	2,08%

Są to budynki folwarczne – 14 (6) obiektów, budynki gospodarcze – 3 obiekty, budynki przemysłowe – 3, budynki użyteczności publicznej – 2, aleja – 1, inne – 1. Okres powstania: 7 obiektów – XVI–XVIII w., 12 (6) obiektów – XIX w., 5 obiektów – XX w. Przyczyny braku rozpoznania obiektu w terenie to brak precyzji w określeniu przedmiotu wpisu do rejestru zabytków, przy jednoczesnym braku jakiegokolwiek dokumentacji ułatwiającej identyfikację. W jednym wypadku (kamienica, ul. Kiełbaśnicza 39 we Wrocławiu) miała miejsce pomyłka pisarska, gdyż ulica ta nigdy nie miała domu oznaczonego takim numerem.

**OBIEKTY NIEISTNIEJĄCE W PODZIALE WG MATERIAŁU/KONSTRUKCJI I POWIATÓW
(OBJĘTE WERYFIKACJĄ W LATACH 2009–2015)**

Powiat	Drewniane				Murowane				Ziemne	
	wieńcowa/inna		szkieletowe		cegłane		kamienne		liczba	procent
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent		
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	7	5,43%	8	44,44%	0	0,00%
Dzierżoniowski	1	33,33%	0	0,00%	4	1,85%	1	100,00%	0	0,00%
Głogowski	0	0,00%	0	0,00%	6	5,83%	0	0,00%	0	0,00%
Górowski	1	33,33%	0	0,00%	4	2,78%	0	0,00%	0	0,00%
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	1	0,37%	0	0,00%	0	0,00%
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	3	1,36%	2	33,33%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	1	0,43%	1	8,33%	0	0,00%
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	1	0,68%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	3	9,09%	0	0,00%	9	1,74%	0	0,00%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	3	2,68%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	1	25,00%	0	0,00%	5	2,53%	0	0,00%	0	0,00%
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	1	0,84%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	0	0,00%	1	25,00%	4	3,23%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	2	100,00%	0	0,00%	2	1,12%	33	44,00%	0	0,00%
Milicki	3	50,00%	0	0,00%	1	2,44%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	0	0,00%	0	0,00%	1	1,04%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	0	0,00%	0	0,00%	2	1,49%	0	0,00%	0	0,00%
Strzeliński	1	100,00%	0	0,00%	1	0,70%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	0	0,00%	0	0,00%	2	1,05%	0	0,00%	0	0,00%
Świdnicki	0	0,00%	0	0,00%	5	1,79%	2	4,00%	0	0,00%
Trzebnicki	3	37,50%	1	33,33%	2	1,67%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	1	0,51%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	1	0,78%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	8	0,98%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	0	0,00%	0	0,00%	3	1,46%	0	0,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,32%	0	0,00%	0	0,00%
Zgorzelecki	1	5,56%	2	40,00%	7	3,21%	2	28,57%	0	0,00%
Złotoryjski	0	0,00%	0	0,00%	4	2,78%	1	4,76%	0	0,00%
Województwo	16	10,32%	4	7,27%	90	1,51%	50	14,71%	0	0,00%

OBIEKTY TRANSLOKOWANE

Do jedyne go skansenu na terenie województwa przeniesiono 5 budynków. Oprócz tego w województwie dolnośląskim translokowano 2 domy. Przy tym faktycznie to tylko 1 budynek został przeniesiony z Wigancic Żytawskich do Zgorzelca. Pochodząca z Bielic chałupa została zdemontowana, elementy przewieziono do planowanego skansenu w Lubiążu, by po ponad 20 latach składowania przewieźć do Niemczy do tamtejszego arboretum w Wojstawicach.

Glinobitka		Ruda darniowa		Betonowe		Metalowe		Brak danych		Razem
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	15
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	12
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	37
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	8
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	12
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,23%	0	0,00%	161

Chałupa została wpisana do inwentarza muzealnego, czyli winna zostać skreślona z rejestru zabytków, czego nie uczyniono. Natomiast za zgodą ministra została skreślona z inwentarza muzealnego, ze względu na bardzo zły stan zachowania elementów.

3.

ANALIZA STANU ZACHOWANIA ZABYTEKÓW OBSZAROWYCH WPISANYCH DO REJESTRU

ANALIZA W ODNIESIENIU DO STANU ZACHOWANIA WARTOŚCI ZABYTEKOWYCH STANOWIĄCYCH PODSTAWĘ WPISU OBIEKTÓW DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Decyzje wpisujące do rejestru zabytków układy urbanistyczne i ruralistyczne w większości nie definiowały wartości, dla ochrony której dokonano wpisu. Zatem dla realizacji analizy stanu zachowania należy dokonać projekcji ogólnej zasady, wedle której wpis dokonany został na podstawie uznania przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, że dany obszar posiada takie wartości artystyczne, historyczne lub naukowe, że ich ochrona leży w interesie publicznym.

W stosunku do wartości posiadanych w momencie wpisu, zabytki obszarowe w zdecydowanej większości zachowały swe wartości historyczne. Ośrodkami, w których zaistniały istotne przekształcenia struktury urbanistycznej – są przede wszystkim Legnica (zdekapi-talizowana zabudowa wyburzana do lat 70. XX w., następnie w obrębie starego miasta zrealizowano punktowce oraz w części zatarta została historyczna siatka ulic; obecnie w obrębie centrum realizowana jest zabudowa nawiązująca do historycznego układu), Głogów (tu sytuacja jest wyjątkowa, bowiem całkowicie zrujnowane centrum miasta zostało w dużej mierze od lat 80. XX w. odbudowane; jednak przed odbudową rozebrane zostały ruiny niektórych zabytków sakralnych na starym mieście) oraz m.in. Lubin, Lwówek Śląski, Polkowice, Strzelin i Ścinawa.

Zasadniczo ośrodki miejskie zachowały swoją wartość artystyczną, czyli historyczną kompozycję urbanistyczną oraz stylistyczne cechy zabudowy mieszkalnej, przy zachowaniu lub odtworzeniu większości budowli monumentalnych. Przykładami ośrodków o częściowo zachowanych wartościach artystycznych, z uwagi na powojenne przekształcenia miejskiej struktury są: Głogów, Legnica, Lubań, Lubin, Lwówek Śląski, Strzelin i Wińsko.

W zdecydowanej większości zabytki obszarowe zachowały wartość naukową, czyli reprezentatywność dla regionu, którą jako częściowo zachowaną uznano m.in. dla Strzelina i Lwówka Śląskiego i to tylko w zakresie struktury planistycznej oraz przestrzennej, znacznie zmienionej lub zatartej podczas powojennej zabudowy. Zaznaczyć należy, że zabytki obszarowe to nadal cenne pod względem naukowym stanowiska archeologiczne, a prowadzone prace ratownicze przynoszą wartościowe odkrycia.

ANALIZA W ODNIESIENIU DO STANU ZACHOWANIA ELEMENTÓW KOMPOZYCYJNYCH

W stosunku do wartości posiadanych w momencie wpisu, generalnie zabytki obszarowe w zdecydowanej większości zachowały swe wartości kompozycyjne. Niemal wszystkie ośrodki mają dobrze zachowane historyczne rozplanowanie (jedynie w 9 przypadkach uznano, że historyczne rozplanowanie jest częściowo zachowane, w tym zwłaszcza w przypadku Głogowa, Legnicy, Lubina, Lwówka Śląskiego i Strzelina).

Stan zachowania historycznej zabudowy w stosunku do stanu z czasu wpisu do rejestru zabytków uznano za częściowy w 27 ośrodkach miejskich. Taki stan rzeczy wynika ze zniszczeń wojennych 1945 r. oraz powojennych wyburzeń zdekapitalizowanej zabudowy.

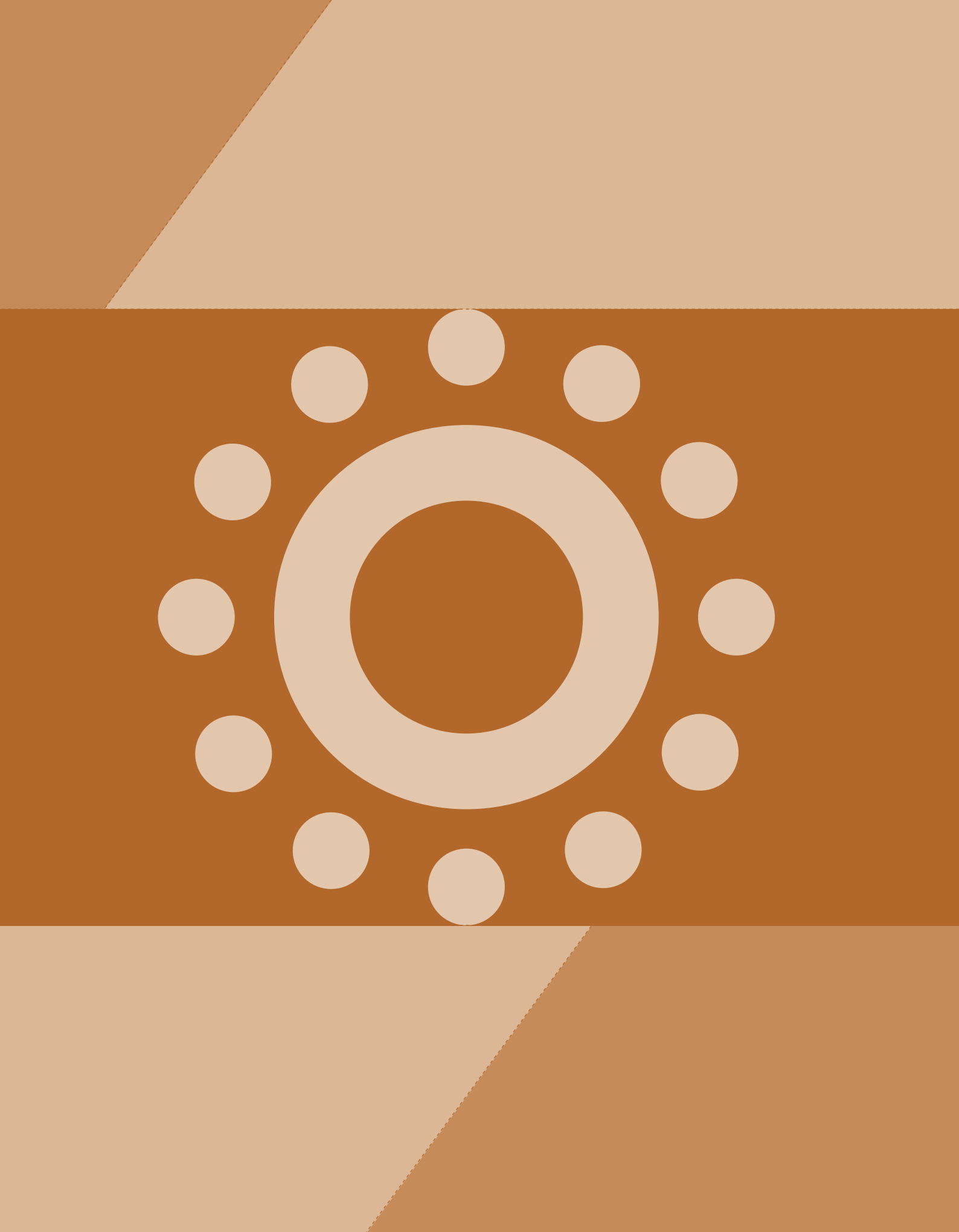
Stan zachowania ekspozycji zabytkowego obszaru uznano za częściowy jedynie w 6 przypadkach. Generalnie ośrodki historyczne w województwie mają zachowane panoramy i dominanty kompozycyjne. Wynika to z faktu zachowania (bądź odbudowania ze zniszczeń wojennych) zdecydowanej większości zabytków sakralnych, ratuszy i zamków. Przykładem miasta o częściowo zachowanej ekspozycji jest Głogów z uwagi na powojenne wyburzenia zabudowy całych kwartałów, w tym niektórych kościołów w obszarze historycznego centrum.

RODZAJE ZAGROŻEŃ I PRZYCZYNY UTRATY WARTOŚCI ZABYTKÓW OBSZAROWYCH

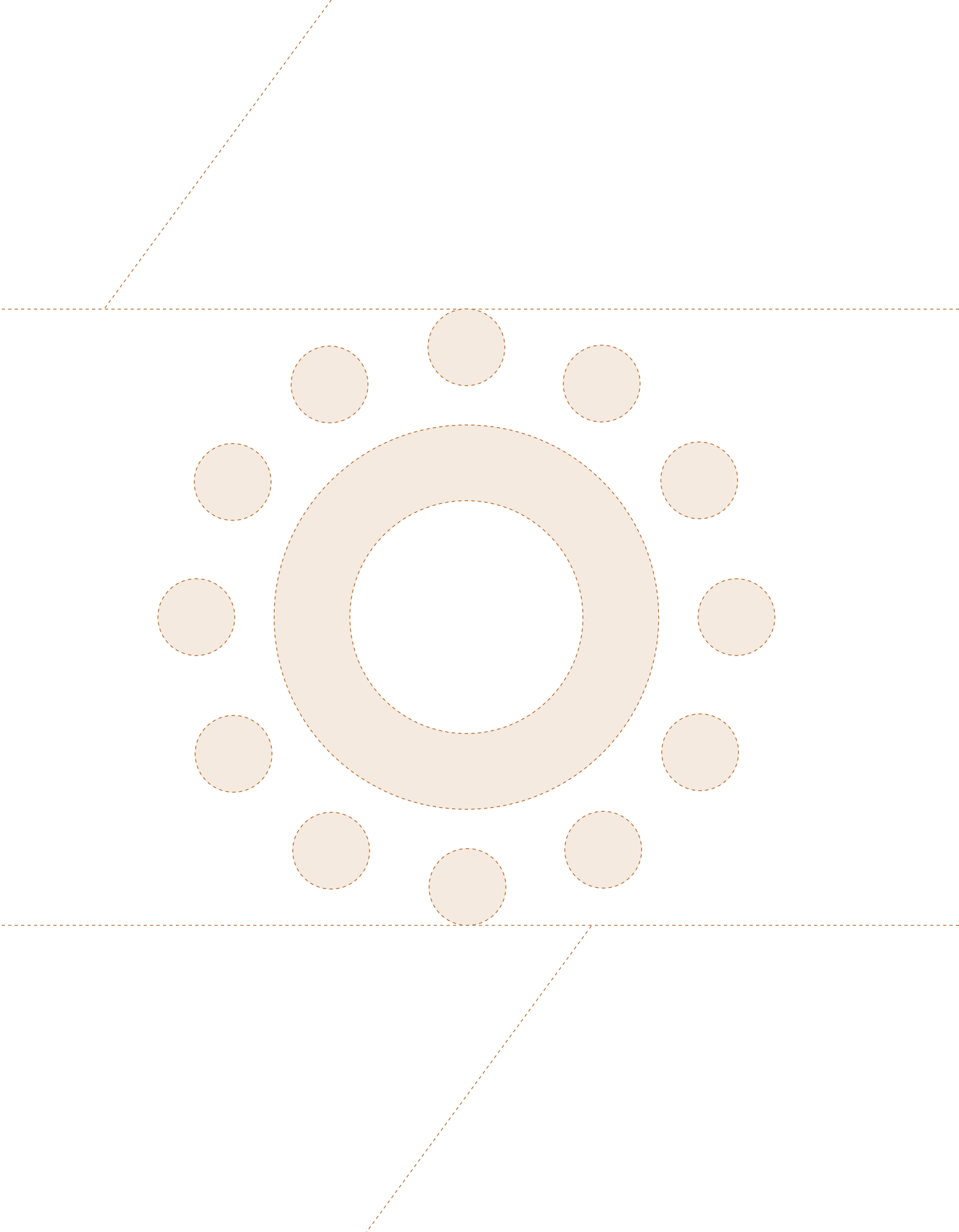
Za zagrożone uznano 2 wpisane do rejestru zabytków obszary: obszar starego miasta Wrocławia oraz układ przestrzenny Karpacza.

Jako przyczynę zagrożeń ośrodka staromiejskiego Wrocławia uznano nową zabudowę i nadbudowy istniejących budynków, które przekraczają wysokość dotychczasowych powietrznych linii zabudowy przyjętych pod koniec XIX w. W celu zapewnienia dodatkowej ochrony na obszarze tym powołano Park kulturowy „Stare Miasto” (Uchwała Nr LVI/1465/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 10 kwietnia 2014 r.).

W przypadku Karpacza zagrożenie wynika z wprowadzenia w obszarze wpisanym do rejestru zabytków wielkokubaturowej inwestycji (kompleksu hotelowego) oraz częstego procederu polegającego na zastępowaniu niewielkich domów i pensjonatów przez zabudowę szeregową typu apartamentowego, która najczęściej jest znacznie wyższa od sąsiedniej, a także w maksymalnym stopniu wykorzystuje działkę.

**CHARAKTERYSTYKA
STANU ZACHOWANIA
ZASOBU ZABYTKÓW
ARCHEOLOGICZNYCH
WPISANYCH DO REJESTRU**

V.

CHARAKTERYSTYKA STANU ZACHOWANIA ZASOBU ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU

1.

OPIS ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA W ODNIESIENIU DO STANU ZACHOWANIA OBIEKTÓW

Najliczniejszą grupę funkcjonalną stanowisk wpisanych do rejestru zabytków stanowią obiekty osadnicze/mieszkalne, a wśród nich tzw. osady (913). Drugą grupą są stanowiska o charakterze obronnym (267), głównie grodziska (249) i fortyfikacje (18). Trzecią grupę stanowią obiekty sepulkralne (180), w tym groby i cmentarzyska kurhanowe (25), cmentarzyska popielnicowe (133), inne cmentarzyska – często nieokreślone (22). Poza tym do księgi C wpisano 33 stanowiska o charakterze gospodarczym: miejsca eksploatacji surowca, miejsca produkcji i groble. Dokonano wpisów obiektów o charakterze obrzędowym (9), w tym kilku rzeźb ślązańskich, które jako zabytki ruchome powinny znaleźć się w księdze B rejestru. W kategorii inne znalazły się m.in. stanowiska, których funkcji nie określono zapisami decyzji. Jako kompleks osadniczy wpisano 1 obiekt w Bystrzycy.

Osobnego omówienia wymagają decyzje dotyczące Masywu Ślęzy. Pierwotny wpis z 1966 r. obejmował zarówno wały kultowe, jak i obronne oraz rzeźby na Ślęzy, Raduni i Wieżycy. Kolejne wpisy dotyczyły rzeźb rozproszonych w tym rejonie. Natomiast decyzja z 2005 r. dla grodu wczesnośredniowiecznego na szczycie Ślęzy zawierała odniesienia do wpisów wcześniejszych, niczego nie porządkując.

Największe zagęszczenie stanowisk o charakterze osadniczym/mieszkalnym występuje w powiatach strzelińskim (190) i ząbkowickim (109). Nie jest to odzwierciedleniem jakichś

LICZBA I PROCENT STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW
W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W PODZIALE NA KATEGORIE STANU ZACHOWANIA Z UWZGLĘDNIENIEM
STANOWISK SZCZEGÓLNIE CENNYCH (STAN NA 30.04.2017 R.)

Powiat	Stan zachowania										Razem
	niezakwalifikowane do grup weryfikacyjnych		zagrożone				utrata wartości i niezasadny wpis istniejących obiektów do rejestru zabytków		nieistniejące		
			ogółem		w tym: częściowo utraciły wartości zabytkowe, ale wpis pozostaje zasadny						
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	
Bolesławiecki	2	0,14%	14	0,95%	2	0,14%	2	0,14%	1	0,07%	19
Dzierżoniowski	6	0,41%	45	3,06%	6	0,41%	6	0,41%	0	0,00%	57
Głogowski	10	0,68%	30	2,04%	15	1,02%	3	0,20%	8	0,54%	51
Górowski	6	0,41%	62	4,21%	26	1,77%	0	0,00%	1	0,07%	69
Jaworski	4	0,27%	27	1,83%	11	0,75%	16	1,09%	1	0,07%	48
Jelenia Góra	4	0,27%	4	0,27%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	8
Jeleniogórski	4	0,27%	12	0,82%	1	0,07%	2	0,14%	0	0,00%	18
Kamiennogórski	0	0,00%	2	0,14%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	2
Kłodzki	0	0,00%	12	0,82%	4	0,27%	2	0,14%	0	0,00%	14
Legnica	2	0,14%	5	0,34%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	7
Legnicki	34	2,31%	35	2,38%	23	1,56%	6	0,41%	2	0,14%	77
Lubański	0	0,00%	3	0,20%	1	0,07%	1	0,07%	0	0,00%	4
Lubiński	5	0,34%	28	1,90%	10	0,68%	2	0,14%	0	0,00%	35
Lwówecki	0	0,00%	7	0,48%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	7
Milicki	7	0,48%	45	3,06%	13	0,88%	3	0,20%	0	0,00%	55
Oleśnicki	1	0,07%	31	2,11%	9	0,61%	1	0,07%	0	0,00%	33
Oławski	11	0,75%	9	0,61%	4	0,27%	2	0,14%	2	0,14%	24
Polkowicki	6	0,41%	13	0,88%	2	0,14%	2	0,14%	1	0,07%	22
Strzeliński	73	4,96%	137	9,31%	29	1,97%	3	0,20%	0	0,00%	213
Średzki	11	0,75%	23	1,56%	14	0,95%	3	0,20%	0	0,00%	37
Świdnicki	5	0,34%	53	3,60%	14	0,95%	4	0,27%	1	0,07%	63
Trzebnicki	2	0,14%	101	6,86%	30	2,04%	2	0,14%	0	0,00%	105
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Wałbrzyski	1	0,07%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	1
Wołowski	3	0,20%	129	8,76%	23	1,56%	2	0,14%	0	0,00%	134
Wrocław	2	0,14%	51	3,46%	30	2,04%	2	0,14%	1	0,07%	56
Wrocławski	31	2,11%	90	6,11%	33	2,24%	3	0,20%	2	0,14%	126
Ząbkowicki	15	1,02%	134	9,10%	17	1,15%	1	0,07%	2	0,14%	152
Zgorzelecki	3	0,20%	24	1,63%	7	0,48%	0	0,00%	0	0,00%	27
Złotoryjski	2	0,14%	4	0,27%	6	0,41%	2	0,14%	0	0,00%	8
Razem w województwie	250	16,98%	1130	76,77%	338	22,96%	70	4,76%	22	1,49%	1472
Zabytki szczególnie cenne	2	0,14%	32	2,17%	18	1,22%	0	0,00%	0	0,00%	34

**LICZBA I PROCENT STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW
W PODZIALE NA ICH FUNKCJĘ PIERWOTNĄ W ODNIESIENIU DO POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII STANU
(STAN NA 30.04.2017 R.).**

Funkcja pierwotna	Stan zachowania										Razem	Zachowana forma terenowa zabytku			
	niezakwalifikowane do grup weryfikacyjnych		zagrożone				utrata wartości i niezasadny wpis istniejących obiektów do rejestru zabytków		nieistniejące						
			ogółem		w tym: częściowo utraciły wartości zabytkowe, ale wpis pozostaje zasadny										
			liczba	procent	liczba	procent								liczba	procent
Obronna	grodzisko	31	2,11%	190	12,91%	104	7,07%	22	1,49%	6	0,41%	249	161	10,94%	
	fortyfikacje	0	0,00%	16	1,09%	3	0,20%	1	0,07%	1	0,07%	18	12	0,82%	
	fortalicja	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
Obrzędowa	depozyt (funkcja obrzędowa)	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	kościół, kaplica, świątynia	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	zespół klasztorny, eremicki	0	0,00%	1	0,07%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	1	0	0,00%	
	krąg kamienny	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	menhir	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	miejsce kultu, miejsce ofiarne	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,14%	0	0,00%	2	0	0,00%	
	inne obrzędowe	2	0,14%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	6	0,41%	
	dwór	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
Osadnicza/mieszkalna	folwark	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	jaskinia	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	jurydyka	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	miasto	0	0,00%	0	0,00%	1	0,07%	1	0,07%	0	0,00%	1	0	0,00%	
	obozowisko	1	0,07%	2	0,14%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	3	0	0,00%	
	osada, wieś	173	11,75%	693	47,08%	143	9,71%	36	2,45%	11	0,75%	913	23	1,56%	
	pałac	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	relikty architektury	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	schronisko skalne	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	ślad osadniczy	0	0,00%	11	0,75%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%	11	0	0,00%	
	zamek	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	1	0,07%	
	inne osadnicze	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	Grób	kurhanowy	0	0,00%	7	0,48%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	7	4	0,27%
		megaksylon	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%
		megalit	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%
		w obstawie kamiennej i/lub brukiem	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%
z kamieniami nagrobnymi		0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
jamowy		0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
popielnicowy		0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
kurhanowe		6	0,41%	11	0,75%	7	0,48%	1	0,07%	0	0,00%	18	11	0,75%	
Cmentarzysko	megalityczne	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	z grobami skrzynkowymi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	z grobami w obstawach kamiennych i/lub brukami	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	z grobami z kamieniami nagrobnymi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	z grobami jamowymi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	z grobami popielnicowymi	14	0,95%	114	7,74%	49	3,33%	2	0,14%	3	0,20%	133	1	0,07%	
	inne cmentarzysko	3	0,20%	15	1,02%	8	0,54%	4	0,27%	0	0,00%	22	1	0,07%	
	inne	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
Gospodarcza	infrastruktura	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%	
	miejsce eksploatacji surowca	6	0,41%	13	0,88%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	19	11	0,75%	
	miejsce produkcji	0	0,00%	12	0,82%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	12	0	0,00%	
	inna gospodarcza	0	0,00%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0	0,00%	
Kompleks osadniczy	1	0,07%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	1	0	0,00%		
Kopiec	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%		
Pole bitwy	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%		
Skarb	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%		
Wały	0	0,00%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	4	0,27%		
Inne	12	0,82%	35	2,38%	8	0,54%	1	0,07%	1	0,07%	49	7	0,48%		
Wielofazowe o różnej funkcji	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0	0,00%		
Razem w województwie	250	16,98%	1130	76,77%	338	22,96%	70,00%	4,76%	22	1,49%	1472	242	16,44%		
Zachowana forma terenowa zabytku	60	4,08%	177	12,02%	73	4,96%	5	0,34%	0	0,00%		242	16,44%		

szczególnych parametrów osadniczych czy wyjątkowego nasycenia stanowiskami archeologicznymi tych obszarów. Inaczej wygląda to w wypadku grodzisk, których liczebność ma zapewne uzasadnienie historyczne. Najwięcej tego typu zabytków wpisano do rejestru w powiatach wrocławskim (25) i oleśnickim (17). Badania Archeologicznego Zdjęcia Polski również wskazują, że na terenie obecnego powiatu wrocławskiego i oleśnickiego grodziska występują bardziej licznie niż na obszarach sąsiednich. Odnotowano, że w ww. powiatach odkryto pozostałości 89 grodzisk (w tym również domniemanych): powiat oleśnicki – 31, powiat wrocławski – 39, powiat Wrocław – 19. Są to tereny dawnego księstwa śląskiego z siedzibą władcy we Wrocławiu, potem księstwa wrocławskiego i powiązanego z nim przynajmniej do początków XIV w. księstwa oleśnickiego oraz częściowo księstwa świdnicko-jaworskiego, potem świdnickiego.

Próby interpretowania procesów osadniczych na Dolnym Śląsku jedynie na podstawie zasobu księgi C nie są uzasadnione merytorycznie. Niemniej należy przyznać, że w ciągu prawie 60-letniej historii rejestru udało się do niego wpisać stanowiska reprezentujące wszystkie epoki archeologiczne. Poniżej przedstawiono krótki przegląd chronologiczny zasobu księgi C. Wszystkie wymienione z nazwy stanowiska zostały w tym rejestrze ujęte.

- Paleolit (od ok. 500–400 tys. lat temu do 10 tys. lat temu) – 7 decyzji o wpisie do księgi C. Wśród najstarszych stanowisk wyróżnia się stanowisko w Trzebnicy („Winna Góra”), zawierające m.in. artefakty z dolnego paleolitu (ok. 500 tys. lat p.n.e.). Innym cennym obiektem jest nieco młodsze stanowisko we Wrocławiu-Grabiszynie, odkryte w 1990 r., badane przez kilka sezonów. Stanowisko grabiszyńskie dostarczyło kilku tysięcy wyrobów krzemienych, liczne znaleziska kości zwierzęcych, datowanych na środkowy paleolit (ok. 100 tys. do ok. 40 tys. lat p.n.e.). Stanowisko we Wrocławiu-Grabiszynie zostało częściowo skreślone z rejestru w związku z uwolnieniem terenu od zabytkowej substancji. Z kolei w Henrykowie odkryto wyroby kamienne z górnego paleolitu (ok. 40 tys. do 14 tys. lat p.n.e.).
- Mezolit (ok. 10 tys. lat temu do 4000–3500 p.n.e.) – 45 decyzji o wpisie do księgi C. Ta epoka jest reprezentowana przez stanowiska charakterystyczne głównie dla kultury komornickiej i chojnicko-pieńkowskiej. W rejonie Wąsosza, Krzekotówka i Kotli wyodrębniła się nawet mezolityczne skupiska/zespoły osadnicze. Do najbardziej znanych obiektów z tego okresu należą badane wykopaliskowo obozowiska z Pobiela (pow. górowski).
- Neolit (ok. 5400 do 2100 p.n.e.) – 205 decyzji o wpisie do księgi C. Najlepiej rozpoznana wydaje się wielofazowa osada KCWR w Strachowie (pow. strzeliński) badana w latach 70. XX w. Do księgi C wpisano również stanowiska KCWR z Błotnicy, Gołostowic i Wójcina. W okolicach Zarzycy (pow. strzeliński) odkryto liczne relikty osad kultury lendzielskiej. Do bardzo ciekawych obiektów należy megalityczne cmentarzysko kultury pucharów lejkowatych w Muszkowicach, pow. ząbkowicki („Las Muszkowicki”), badane intensywnie wykopaliskowo i nieinwazyjnie przez kilka ostatnich lat.
- Epoka brązu (2300/2200 lat p.n.e. do ok. 700 lat p.n.e.) – 389 wpisów do księgi C, w tym I okres epoki brązu – 1, II okres epoki brązu – 2, III okres epoki brązu – 2, IV okres epoki brązu – 9, V okres epoki brązu – 10, pozostałe określone ogólnie.

Najstarszą kulturą epoki brązu na Dolnym Śląsku jest kultura unietycka. Do rejestru wpisano wielokulturowe (w tym unietyckie) cmentarzysko w Mierczycach (pow. jaworski) i kurhan kultury unietyckiej, na którym wybudowano szubienicę w Kątach Wrocławskich (pow. wrocławski). Kolejna kultura epoki brązu, czyli kultura przedłużycka, znana jest z cmentarzyska kurhanowego w Obornikach Śląskich (pow. trzebnicki). Pochówki tej kultury były bogato wyposażone w wyroby metalowe: szpile (długość do kilkudziesięciu centymetrów) z charakterystycznymi główkami, służące prawdopodobnie do spinania całunów, bransolety, naramienniki i broń (groty, sztylety). Na Dolnym Śląsku odkryto (województwo ewidencja) ok. 7000 stanowisk kultury łużyckiej (od II/III okresu epoki brązu po okres halszacki – epoka żelaza), w tym liczne osady, obiekty obronne, jak np. rozległe grodzisko we Wrocławiu-Osobowicach, a także cmentarzyska ciałopalne, np. w Niezgodzie w powiecie trzebnickim (wyeksplorowano ok. 300 grobów) czy Słupie w powiecie średzkim (badane od 1810 r. – ponad 100 grobów).

- Epoka żelaza (ok. 700–600 lat p.n.e. do VI w. n.e.) – okres halszacki, okres lateński (przedrzymski), okres wpływów rzymskich, okres wędrówek ludów – 274 wpisy do księgi C, w tym okres halszacki – 4, okres lateński/przedrzymski – 23, okres wpływów rzymskich – 122, okres wędrówek ludów – 4, pozostałe bliżej nieokreślone.

W okresie halszackim wykształciła się kultura pomorska. Jej najbardziej charakterystycznymi zabytkami są urny twarzowe. W okresie lateńskim docierały na Dolny Śląsk z zachodu również grupy ludności kultury jastorfskiej. W latach 60. i na początku 70. XX w. przebadano kompleksowo nekropolię w Domaniowicach (pow. głogowski), w której skład weszły cmentarzyska: kultury jastorfskiej, kultury pomorskiej i kultury przeworskiej. Zespół datowany jest na od okresu halszackiego po wczesny okres wpływów rzymskich. Najliczniejsze stanowiska z tego okresu przypisuje się kulturze przeworskiej (II w. p.n.e. do połowy V w. n.e.). Są to osady (w tym tzw. produkcyjne, w obrębie których dokonywano np. wytopu żelaza – Tarchalice (pow. wołowski), Psary (pow. oławski) i cmentarzyska.

- Średniowiecze (VI–XV w.) – 471 decyzji o wpisie do księgi C, w tym dotyczących wczesnego średniowiecza – 211, późnego średniowiecza – 93, pozostałe datowane ogólnie na średniowiecze.

W okresie średniowiecza nastąpiło przejście od ustroju plemiennego do instytucji państwa stanowego. Oczywiście zmiany nastąpiły również w życiu gospodarczym i kulturowym. Od okresu wędrówek ludów teren Dolnego Śląska zasiedlało m.in. plemię Ślężan (zachodniosłowiańska grupa plemion lechickich). Ich głównym sanktuarium była góra Ślęza, której szczególne znaczenie jako obiektu służącego do uprawiania kultu datuje się już od okresu trwania kultury łużyckiej aż po młodsze fazy wczesnego średniowiecza, kiedy nastąpiła chrystianizacja Dolnego Śląska. Ze ślężańskim sanktuarium związane są niektóre kamienne rzeźby, obecnie eksponowane na stokach i szczycie wzniesienia. W XII w. góra została подарowana przez Piotra Włostowica augustianom, którzy założyli tam klasztor. Na szczycie Ślęzy istniał również zamek, zburzony w XV w. przez mieszczan wrocławskich i świdnickich. Ślęza była także wykorzystywana gospodarczo jako naturalne źródło pozyskiwania np. granitu (kamieniołomy). Innym ciekawym obiektem jest słynne opactwo św. Wincen-

tego na Ołbinie we Wrocławiu, a właściwie podziemne relikty tego ogromnego założenia i osad wiejskich, na miejscu których powstało. Relikty opactwa i wcześniejszych osad były badane wykopaliskowo przez niemal 100 lat.

Z terenu samego Wrocławia znanych jest kilka grodzisk. Niektóre z nich są doskonale zachowane (np. grodzisko we Wrocławiu-Sołtysowicach, grodzisko we Wrocławiu-Mokrej, obiekty we Wrocławiu-Złotnikach), większość oznaczono kamiennymi tablicami informacyjnymi.

LICZBA I PROCENT STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W ODNIESIENIU DO WYBRANYCH ASPEKTÓW OCENY STANU ZACHOWANIA ZABYTEKÓW (STAN NA 30.04.2017 R.)

Powiat	Nie wymaga zabiegów konserwatorskich		Stanowisko zachowało właściwą mu formę terenową		Wymaga zabezpieczenia i uzupełnienia ubytków w rzeźbie		Wymaga oznakowania		Wymaga odstąpienia rzeźby (oddrzewienie, odkrzewienie)	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	0	0,00%	6	0,41%	0	0,00%	2	0,14%	0	0,00%
Dzierżoniowski	21	1,43%	4	0,27%	0	0,00%	4	0,27%	0	0,00%
Głogowski	3	0,20%	2	0,14%	0	0,00%	5	0,34%	0	0,00%
Górowski	39	2,65%	32	2,17%	1	0,07%	6	0,41%	3	0,20%
Jaworski	22	1,49%	5	0,34%	0	0,00%	11	0,75%	0	0,00%
Jelenia Góra	6	0,41%	3	0,20%	0	0,00%	2	0,14%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	10	0,68%	0	0,00%	11	0,75%	0	0,00%
Kamiennogórski	1	0,07%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	1	0,07%	4	0,27%	0	0,00%	3	0,20%	0	0,00%
Legnica	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	2	0,14%	3	0,20%	0	0,00%	6	0,41%	0	0,00%
Lubański	2	0,14%	3	0,20%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%
Lubiński	16	1,09%	8	0,54%	0	0,00%	10	0,68%	4	0,27%
Lwówecki	0	0,00%	7	0,48%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%
Milicki	42	2,85%	11	0,75%	1	0,07%	6	0,41%	2	0,14%
Oleśnicki	10	0,68%	13	0,88%	1	0,07%	13	0,88%	13	0,88%
Oławski	3	0,20%	4	0,27%	1	0,07%	3	0,20%	2	0,14%
Polkowicki	7	0,48%	5	0,34%	0	0,00%	6	0,41%	0	0,00%
Strzebiński	60	4,08%	8	0,54%	1	0,07%	9	0,61%	2	0,14%
Średzki	5	0,34%	7	0,48%	0	0,00%	9	0,61%	2	0,14%
Świdnicki	42	2,85%	11	0,75%	3	0,20%	6	0,41%	2	0,14%
Trzebnicki	70	4,76%	13	0,88%	7	0,48%	11	0,75%	3	0,20%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,07%
Wołowski	89	6,05%	9	0,61%	0	0,00%	4	0,27%	1	0,07%
Wrocław	12	0,82%	8	0,54%	0	0,00%	1	0,07%	5	0,34%
Wrocławski	50	3,40%	24	1,63%	2	0,14%	15	1,02%	8	0,54%
Ząbkowicki	97	6,59%	27	1,83%	2	0,14%	27	1,83%	17	1,15%
Zgorzelecki	4	0,27%	9	0,61%	1	0,07%	4	0,27%	1	0,07%
Złotoryjski	2	0,14%	3	0,20%	0	0,00%	3	0,20%	0	0,00%
Razem w województwie	608	41,30%	242	16,44%	20	1,36%	178	12,09%	69	4,69%
Zabytki szczególnie cenne	11	0,75%	25	1,70%	12	0,82%	17	1,15%	7	0,48%

Jednymi z ważniejszych wczesnośredniowiecznych założeń obronnych Dolnego Śląska są grodziska w Gilowie koło Niemczy, Dobromierzu (prawie całkowicie przebadane w ramach badań ratowniczych przed realizacją inwestycji hydrotechnicznej) czy Niedowie oraz kompleksy osadnicze, w których skład oprócz grodzisk wchodzi cmentarzyska kurhanowe, obiekty gospodarcze, jak np. w Będkowicach (pow. wrocławski), Białogórze (pow. zgorzelecki), Bystrzycy (pow. oławski) w tym grodziska Ryczyn Duży i Ryczyn Mały.

- Nowożytność (XVI–XIX w.) – 20 wpisów do księgi C. W tej grupie znalazły się pozostałości 15 fortów ziemnych (początek XIX w.) z okolic Braszowic, Brzeźnicy, Potworowa, Opolnicy i Grochowej (pow. ząbkowski) oraz relikty sztolni (od XVI w.) z okolic Złotego Stoku, Stoszowic (pow. ząbkowski) i Szklarskiej Poręby (pow. jeleniogórski).

Wymaga zmiany zagospodarowania terenu		Wymaga badań ratowniczych		Obserwacja utrudniona		Częściowo zniszczone		Całkowicie zniszczone		Sugerowane utworzenie parku kulturowego		Sugerowane uznanie za pomnik kultury	
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
1	0,07%	0	0,00%	2	0,14%	2	0,14%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
1	0,07%	0	0,00%	14	0,95%	6	0,41%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
1	0,07%	0	0,00%	28	1,90%	14	0,95%	6	0,41%	0	0,00%	0	0,00%
4	0,27%	0	0,00%	27	1,83%	27	1,83%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	10	0,68%	11	0,75%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	15	1,02%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	11	0,75%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	37	2,51%	23	1,56%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	1	0,07%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	17	1,15%	10	0,68%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	7	0,48%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	23	1,56%	13	0,88%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
2	0,14%	0	0,00%	19	1,29%	10	0,68%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%
1	0,07%	0	0,00%	15	1,02%	4	0,27%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	13	0,88%	2	0,14%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
2	0,14%	0	0,00%	138	9,38%	29	1,97%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
1	0,07%	0	0,00%	24	1,63%	13	0,88%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
2	0,14%	2	0,14%	8	0,54%	14	0,95%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
1	0,07%	2	0,14%	42	2,85%	30	2,04%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	1	0,07%	74	5,03%	24	1,63%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	2	0,14%	21	1,43%	30	2,04%	1	0,07%	0	0,00%	0	0,00%
3	0,20%	0	0,00%	70	4,76%	32	2,17%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%
1	0,07%	0	0,00%	110	7,47%	17	1,15%	2	0,14%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	17	1,15%	7	0,48%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	2	0,14%	6	0,41%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
20	1,36%	7	0,48%	752	51,09%	338	22,96%	22	1,49%	1	0,07%	0	0,00%
4	0,27%	4	0,27%	17	1,15%	18	1,22%	0	0,00%	1	0,07%	0	0,00%

Należy zaznaczyć, że wiele dolnośląskich stanowisk to obiekty wielokulturowe (w powyższym zestawieniu liczono wystąpienie chronologii wiodącej), a część nigdy nie została określona chronologicznie.

W trakcie weryfikacji terenowej starano się w miarę możliwości potwierdzić istnienie stanowisk. W ankietach wielokrotnie wskazywano na konieczność aktualizacji decyzji o wpisie, również w zakresie chronologii, jednak głównie na podstawie dostępnych wyników badań archeologicznych, które nastąpiły po wpisie obiektu do rejestru, a nie na podstawie oględzin weryfikacyjnych, szczególnie tych dokonywanych jednoosobowo i niezależnie od pory roku. Aby nie powielać błędów urzędu konserwatorskiego, który masowo wpisywał stanowiska do rejestru tylko na podstawie badań powierzchniowych, należałoby dokonywać ewentualnych zmian decyzji wyłącznie na podstawie wyników badań wykopaliskowych, najlepiej małoinwazyjnych badań sondażowych i innych.

Większość decyzji (66%) wpisujących dolnośląskie zabytki do księgi C posiada formalne załączniki (wymienione w decyzji i opieczetowane), jednak ich jakość budzi poważne zastrzeżenia. W wypadku starszych decyzji (od 1958 r. do końca lat 70. XX w.) często są to odręczne szkice w różnych skalach i bezskalowe z naniesioną symbolem lokalizacją obiektu. Brak nawet hipotetycznego zasięgu stanowiska. Jeśli zasięg się pojawia, to bywa niezgodny z powierzchnią wymienioną w sentencji decyzji, o ile taka wzmianka znajduje się w dokumencie. Oględziny takich miejsc są utrudnione lub niemożliwe. Nie można natomiast orzec, że wpisy są bezzasadne. Zastrzeżenia budzą również tzw. załączniki nieformalne (30%) starszych decyzji. Nawet jeśli obiekt uda się znaleźć w terenie, decyzja wymaga aktualizacji w postaci właściwego załącznika graficznego.

W trakcie lustracji weryfikacyjnej okazało się, że 61% lokalizacji podanych w decyzjach jest zgodna ze stanem faktycznym, zaś granice ochrony oznaczono właściwie dla 22% stanowisk wpisanych do księgi C. Może to wynikać z opisanego wyżej, bardzo częstego braku oznaczenia granic ochrony w dokumentach. Z kolei brak możliwości zweryfikowania poprawności granic ochrony dla 32% obiektów wynika przede wszystkim z uwarunkowań prowadzenia akcji lustracyjnej.

Ustalono, że ok. 200 stanowisk było badanych wykopaliskowo (część przed wpisaniem do rejestru, inne po nim). O ile istnieją nowe ustalenia naukowe wynikające z tych badań, należałoby je uwzględnić w trakcie aktualizacji decyzji. Dobra praktyka aktualizacji zapisów decyzji, gdy istnieją ku temu przesłanki, nie jest stosowana przez tutejszy urząd konserwatorski.

Na terenie Dolnego Śląska bez wątpienia znajduje się znacznie więcej tzw. kompleksów osadniczych, niż wskazują zapisy w decyzjach (istnieje jedna decyzja wpisująca kompleks osadniczy w Bystrzycy, pow. oławski). Z tego typu obiektami mamy do czynienia np. w Będkovicach – grodzisko, cmentarzysko kurhanowe, Białogórze – grodzisko, cmentarzysko kurhanowe, Miliczu – grodzisko, cmentarzysko szkieletowe, Bolesławcu – grodzisko, osada (zniszczona). Wszystkie ww. elementy kompleksów zostały wpisane do księgi C oddzielnymi decyzjami.

Stwierdzono, że 91% stanowisk (1339) ma dokumentację ewidencyjną w postaci kart ewidencji stanowiska archeologicznego/ ewidencyjnej zabytku archeologicznego. Co ciekawe, w wypadku niektórych stanowisk w decyzji o wpisie podano numery stanowiska w miejscowości i na obszarze wraz numerem obszaru sugerujące, że stanowisko znajduje się w ewidencji, natomiast karta ewidencyjnej zabytku archeologicznego nigdy nie została opracowana, np. relikty szubienicy w Lubaniu.

Podwójny wpis do rejestru (księgi A i C) nastąpił w wypadku zamków/grodzisk np. w Warcie Bolesławieckiej (pow. bolesławiecki); Smolcu (pow. wrocławski); Nieszkowicach (pow. strzebiński); Biestrzykowie (pow. wrocławski); Radłówce (pow. lwówecki); Dobrej (pow. oleśnicki); Grzędach (pow. wałbrzyski) i Stoszowie (pow. dzierżoniowski).

2.

ANALIZA STANU ZACHOWANIA ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU, TENDENCJE I KIERUNKI ZMIAN STANU ZACHOWANIA ZASOBU

A.

OBIEKTY O RÓŻNYM STANIE ZACHOWANIA, NIEZALICZONE DO GRUP WYODRĘBNIONYCH Z ZASOBU W TRAKCIE PROWADZONEJ WERYFIKACJI REJESTRU ZABYTEKÓW

Na wstępie należy podać kilka informacji dotyczących przebiegu weryfikacji, które mogły mieć wpływ na jej wyniki. Weryfikację w województwie dolnośląskim prowadzono od czerwca 2009 do końca kwietnia 2017 r. Przez większą część tego czasu zespół weryfikacyjny liczył dwie osoby: archeolog wraz z niemerytorycznym wsparciem innego pracownika Oddziału Terenowego we Wrocławiu. Dopiero po zakończeniu weryfikacji zabytków nieruchomości (księga A) kolejny pracownik Oddziału Terenowego dołączył do zespołu (połowa 2016 r.). Od września 2016 r. (epizod „testowy” w 2015 r.) weryfikację przejęli tzw. weryfikatorzy zewnętrzni, nad którymi kontrolę sprawowała centrala NID. W związku z tym, że niektórzy z nich nie ukończyli swoich działań w terminie, zaistniała konieczność powrotu do weryfikacji pracowników Oddziału Terenowego we Wrocławiu, w kwietniu 2017 r. również pracowników Pracowni Terenowej w Trzebinach. W międzyczasie następowały zmiany wytycznych weryfikacyjnych i formularzy ankiet, co powodowało utratę niektórych danych.

W związku z największą w Polsce liczbą stanowisk wpisanych do księgi C oraz zabytków nieruchomości w księdze A, a także jednoosobowym stanowiskiem ds. archeologicznych, lu-

LICZBA I PROCENT ZABYTKÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW NIEZALICZONYCH DO GRUP WERYFIKACYJNYCH
W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W PODZIALE POD WZGLĘDEM FUNKCJI PIERWOTNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM
ZACHOWANEJ FORMY TERENOWEJ (STAN NA 30.04.2017 R.)

Powiat	Funkcja											
	obronna		obrzędowa		osadnicza/ mieszkalna		sepulkralna		gospodarcza		kompleks osadniczy	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Dzierżoniowski	1	0,06%	0	0,00%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	1	0,06%	0	0,00%	6	0,40%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Górowski	1	0,06%	0	0,00%	3	0,20%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jelenia Góra	2	0,13%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	0	0,00%	0	0,00%	29	1,97%	4	0,27%	1	0,06%	0	0,00%
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	2	0,13%	0	0,00%	2	0,13%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	3	0,20%	0	0,00%	2	0,13%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	1	0,06%	0	0,00%	9	0,61%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%
Polkowicki	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%
Strzeliński	1	0,06%	0	0,00%	70	4,75%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	2	0,13%	0	0,00%	4	0,27%	5	0,33%	0	0,00%	0	0,00%
Świdnicki	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Trzebnicki	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	4	0,27%	2	0,13	15	1,01%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	3	0,20%	0	0,00%	8	0,54%	0	0,00%	4	0,27%	0	0,00%
Zgorzelecki	2	0,13%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Złotoryjski	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Razem w województwie	31	2,10%	2	0,13	175	11,88%	23	1,56%	6	0,40%	1	0,06%

stracja weryfikacyjna musiała odbywać przez cały rok, w chwilach wolnych od realizacji innych zadań NID. Gdyby zastosować właściwe standardy metodologiczne i naturalne uwarunkowania Dolnego Śląska, weryfikacja winna być prowadzona w dwóch terminach: luty/marzec i listopad/grudzień (o ile nie występuje pokrywa śnieżna) w składzie co najmniej trzyosobowym.

Funkcja												Razem	
kopiec		pole bitwy		skarb		wały		inne		określenia dla stanowisk wielofazowych o różnej funkcji			
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	6	0,40%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	10	0,67%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	0,40%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	34	2,30%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	0,47%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	11	0,74%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	6	0,40%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	73	4,95%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	11	0,74%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	0,40%	31	2,10%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	15	1,01%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	12	0,81%	0	0,00%	250	16,98%

B. OBIEKTY ZALICZONE DO GRUP W TRAKCIE PROWADZONEJ WERYFIKACJI REJESTRU ZABYTEKÓW

OBIEKTY SZCZEGÓLNIIE ZAGROŻONE, KTÓRE NIE UTRACIŁY WARTOŚCI ZABYTEKOWYCH

Zgodnie z zaleceniami NID stanowiska archeologiczne podzielono na cztery główne grupy ze względu na stan ich zachowania.

W grupie pierwszej znalazły się zabytki w dobrym stanie, czyli zasadnie wpisane do rejestru zabytków i niepodlegające znaczącym zagrożeniom, zachowane prawdopodobnie w całości oraz niewymagające zabiegów konserwatorskich. Do tej grupy zaklasyfikowano 250 obiektów, co stanowi prawie 17% ogółu stanowisk wpisanych do księgi C, w tym 2 stanowiska szczególnie cenne.

Druga grupa objęła zabytki zagrożone, czyli stanowiska archeologiczne, które zachowały wartości zabytkowe uzasadniające ich pozostawienie w rejestrze, jednak zagrożone są ich częściową utratą lub/oraz wymagają podjęcia zabiegów konserwatorskich, zabezpieczających bądź ratowniczych, także zabytki o częściowo utraconych wartościach, jednak w całości wpis pozostał zasadny (nawet pomimo częściowych strat wartości zabytkowych). W tej grupie znalazło się aż 1130 obiektów, co stanowi ok. 76% ogółu, z czego 338 (prawie 23%) uznano za częściowo zniszczone. W grupie drugiej znalazły się 32 stanowiska uznane za szczególnie cenne. Jako częściowo zniszczone (prawdopodobnie jeszcze przed wpisem lub w trakcie badań archeologicznych) sklasyfikowano 18 stanowisk.

Prawdopodobnie realnie zagrożonych stanowisk jest mniej. Za rzeczywiste zagrożenia należałoby uznać: inwestycje szerokopłaszczyznowe i liniowe, ruch kopalni, intensywną gospodarkę leśną, głęboką orkę lub orkę na stoku połączoną ze spływaniem materiału zabytkowego, rabunek, powódzie o gwałtownym przebiegu charakterystyczne dla obszarów górskich i podgórskich, rozrost brył korzeniowych drzew wpływający szczególnie destrukcyjnie na stanowiska o własnej formie oraz badania archeologiczne. Weryfikację w województwie dolnośląskim przeprowadzało wiele osób. Problem określenia licznych parametrów, w tym także zagrożenia, pozostawiono ich uznaniu. Niektórzy weryfikatorzy uznali a priori każdą formę zagospodarowania terenu za zagrożenie dla zabytków, nawet wówczas gdy nie udało im się tego zagrożenia stwierdzić, bo obiekt był porośnięty uprawami. Jeśliby przyjąć takie założenie, 100% stanowisk (oprócz wątpliwych i nieistniejących) należałoby uznać za zagrożone. Z kolei inni weryfikatorzy za zagrożone uznawali tylko te stanowiska, w obrębie których lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie zauważyli niepokojące zjawiska. Problem dotyczący uznaniowości ocen dokonywanych przez badaczy, szczególnie w wypadku tak wrażliwych parametrów jak stan zachowania obiektów, można obserwować od wielu lat chociażby na podstawie wyników badań Archeologicznego Zdzjęcia Polski.

OBIEKTY, KTÓRE UTRACIŁY LUB NIGDY NIE POSIADAŁY WARTOŚCI ZABYTKOWYCH

Grupa trzecia obejmuje zabytki o utraconych wartościach i obiekty niezasadnie wpisane do rejestru – istniejące zabytki, które w wyniku częściowego zniszczenia najprawdopodobniej utraciły wartości zabytkowe w zakresie uzasadniającym pozostawanie w rejestrze zabytków, przez co wpis stał się niezasadny, lub obiekty, które nigdy nie posiadały wartości zabytkowych uzasadniających wpisanie do rejestru zabytków. Wytypowano 70 stanowisk spełniających powyższe kryteria, co stanowi 4,7% zbioru..

OBIEKTY NIEISTNIEJĄCE

Ta grupa liczy 22 obiekty, co stanowi 1,5% ogółu wpisanych do księgi zabytków C na terenie województwa dolnośląskiego. W kategorii stanowisk nieistniejących uwagę zwraca powiat głogowski. W tym wypadku chodzi głównie o zabytki zlokalizowane na terenie Huty Miedzi Głogów. Wpisano je do księgi C pod koniec lat 60. XX w. Przed budową huty i w jej trakcie przeprowadzono badania archeologiczne i uznano, że część obiektów przestała istnieć. Niemniej od ponad 40 lat pozostają w rejestrze, mimo że na ich miejscu funkcjonują np piece o wysokości kilkudziesięciu metrów i inne urządzenia bądź wielkogabarytowe obiekty przemysłowe.

OBIEKTY SKREŚLONE Z REJESTRU ZABYTKÓW

W trakcie trwania weryfikacji, czyli w latach 2009–2017, w województwie dolnośląskim z księgi C skreślono częściowo 1 stanowisko – Wrocław-Grabiszyn st. 1/1/80-28. Jest to jedyne stanowisko skreślone od momentu rozpoczęcia w 1958 r. wpisów do rejestru zabytków stanowisk archeologicznych.

OBIEKTY NIEZIDENTYFIKOWANE W TERENIE

Podczas weryfikacji w terenie nie zidentyfikowano 189 stanowisk archeologicznych, co stanowi aż 12% zasobu rejestru.

Główne powody są dwa. Pierwszy to jakość decyzji o wpisie do rejestru – np. brak załącznika graficznego, gdy z treści decyzji nie wynikają parametry lokalizacyjne, błędna lokalizacja podana w decyzji, załącznik graficzny w postaci odręcznego szkicu bez szczegółów topograficznych (często bez skali), ze stanowiskiem oznaczonym w sposób symboliczny. Drugi to utrudnienia we właściwym dostępie do weryfikowanego obiektu, takie jak obszar porośnięty uprawami lub zalesiony, ogrodzone prywatne posesje lub obiekty strategiczne, obszar zabudowany/przemysłowy, cmentarny, inwestycje w trakcie realizacji.

LICZBA I PROCENT ZABYTEKÓW ZAGROŻONYCH, KTÓRE NIE UTRACIŁY WARTOŚCI ZABYTEKOWYCH, WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W PODZIALE POD WZGLĘDEM FUNKCJI PIERWOTNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM ZACHOWANEJ FORMY TERENOWEJ (STAN NA 30.04.2017 R.)

Powiat	Funkcja											
	obronna		obrzędowa		osadnicza/ mieszkalna		sepulkralna		gospodarcza		kompleks osadniczy	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	4	0,27%	0	0,00%	7	0,47%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%
Dzierżoniowski	6	0,40%	0	0,00%	27	1,83%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	5	0,33%	0	0,00%	11	0,74%	8	0,54%	2	0,13%	0	0,00%
Górowski	8	0,54%	0	0,00%	42	2,85%	10	0,67%	2	0,13%	0	0,00%
Jaworski	10	0,67%	0	0,00%	15	1,01%	1	0,06%	1	0,06%	0	0,00%
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	1	0,06%	1	0,06%	0	0,00%
Jeleniogórski	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	10	0,67%	0	0,00%
Kamiennogórski	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	3	0,20%	0	0,00%	7	0,47%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	6	0,40%	0	0,00%	18	1,22%	9	0,61%	0	0,00%	0	0,00%
Lubański	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	12	0,81%	0	0,00%	2	0,13%	14	0,95%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	6	0,40%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	4	0,27%	0	0,00%	27	1,83%	12	0,81%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	15	1,01%	0	0,00%	11	0,74%	3	0,20%	1	0,06%	0	0,00%
Oławski	4	0,27%	0	0,00%	5	0,33%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	4	0,27%	0	0,00%	3	0,20%	6	0,40%	0	0,00%	0	0,00%
Strzeliński	8	0,54%	0	0,00%	121	8,22%	8	0,54%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	9	0,61%	0	0,00%	3	0,20%	11	0,74%	0	0,00%	0	0,00%
Świdnicki	9	0,61%	0	0,00%	39	2,64%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%
Trzebnicki	14	0,95%	0	0,00%	63	4,27%	15	1,01%	2	0,13%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	12	0,81%	0	0,00%	92	6,25%	20	1,35%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	9	0,61%	0	0,00%	38	2,58%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	19	1,29%	5	0,33%	57	3,87%	8	0,54%	0	0,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	19	1,29%	0	0,00%	101	6,86%	7	0,47%	6	0,40%	0	0,00%
Zgorzelecki	10	0,67%	0	0,00%	11	0,74%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%
Złotoryjski	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%
Razem w województwie	206	13,99%	5	0,33%	706	47,96%	147	9,98%	27	1,83%	0	0,00%

Funkcja													
kopiec		pole bitwy		skarb		wały		inne		określenia dla stanowisk wielofazowych o różnej funkcji		Razem	
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	14	0,95%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	10	0,67%	0	0,00%	45	3,05%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%	0	0,00%	30	2,03%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	62	4,21%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	27	1,83%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	12	0,81%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	12	0,81%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	35	2,37%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	28	1,90%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	7	0,47%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	45	3,05%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	31	2,10%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	9	0,61%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	13	0,88%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	137	9,30%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	23	1,56%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	53	3,60%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	0,47%	0	0,00%	101	6,86%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%	0	0,00%	129	8,76%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	51	3,46%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	90	6,11%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	134	9,10%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	24	1,63%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%	35	2,37%	0	0,00%	1130	76,76%

**LICZBA I PROCENT ZABYTKÓW ZAGROŻONYCH, KTÓRE NAJPRAWDOPODOBNIJ UTRACIŁY WARTOŚCI ZABYTKOWE
UZASADNIAJĄCE POZOSTAWANIE ICH W REJESTRZE ZABYTKÓW, LUB OBIEKTÓW NIEZASADNIE WPISANYCH DO REJESTRU
ZABYTKÓW W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W PODZIALE POD WZGLĘDEM FUNKCJI PIERWOTNEJ
(STAN NA 30.04.2017 R.)**

Powiat	Funkcja											
	obronna		obrzędowa		osadnicza/ mieszkalna		sepulkralna		gospodarcza		kompleks osadniczy	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Dzierżoniowski	3	0,20%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Górowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jaworski	1	0,06%	0	0,00%	11	0,74%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	2	0,13%	0	0,00%	4	0,27%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubański	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Strzeliński	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	2	0,13%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Świdnicki	2	0,13%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Trzebnicki	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Zgorzelecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Złotoryjski	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Razem w województwie	23	1,56%	2	0,13%	37	2,51%	7	0,47%	0	0,00%	0	0,00%

Funkcja													Razem	
kopiec		pole bitwy		skarb		wały		inne		określenia dla stanowisk wielofazowych o różnej funkcji				
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	6	0,40%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	16	1,08%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	0,40%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,06%	0	0,00%	70	4,75%	

LICZBA I PROCENT ZABYTEKÓW, KTÓRE OBECNIE NIE ISTNIEJĄ, A NADAL SĄ WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW, W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W PODZIALE POD WZGLĘDEM FUNKCJI PIERWOTNEJ (STAN NA 30.04.2017 R.)

Powiat	Funkcja											
	obronna		obrzędowa		osadnicza/ mieszkalna		sepulkralna		gospodarcza		kompleks osadniczy	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Dzierzoniowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	0	0,00%	0	0,00%	7	0,47%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Górowski	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jaworski	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jelenia Góra	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kamiennogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Strzeliński	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Świdnicki	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Trzebnicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Zgorzelecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Złotoryjski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Razem w województwie	7	0,47%	0	0,00%	11	0,74%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%

Funkcja													Razem	
kopiec		pole bitwy		skarb		wały		inne		określenia dla stanowisk wielofazowych o różnej funkcji				
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	8	0,54%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,06%	22	1,49%	

LICZBA I UDZIAŁ PROCENTOWY OBIEKTÓW NIEZIDENTYFIKOWANYCH W TERENIE, WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW
W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH W PODZIALE POD WZGLĘDEM FUNKCJI PIERWOTNEJ
(STAN NA 30.04.2017 R.)

Powiat	Funkcja											
	obronna		obrzędowa		osadnicza/ mieszkalna		sepulkralna		gospodarcza		kompleks osadniczy	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
Bolesławiecki	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Dzierżoniowski	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Głogowski	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Górowski	0	0,00%	0	0,00%	7	0,47%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%
Jaworski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jelenia Góra	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Jeleniogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kamienogórski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Kłodzki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Legnica	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Legnicki	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Lubański	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lubiński	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Lwówecki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Milicki	0	0,00%	0	0,00%	6	0,40%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Oleśnicki	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Oławski	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Polkowicki	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Strzeliński	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%
Średzki	1	0,06%	0	0,00%	1	0,06%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Świdnicki	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%	3	0,20%	0	0,00%	0	0,00%
Trzebnicki	0	0,00%	0	0,00%	12	0,81%	5	0,33%	1	0,06%	0	0,00%
Wałbrzych	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wałbrzyski	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Wołowski	0	0,00%	0	0,00%	20	1,35%	7	0,47%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocław	0	0,00%	0	0,00%	17	1,15%	2	0,13%	0	0,00%	0	0,00%
Wrocławski	2	0,13%	0	0,00%	6	0,40%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%
Ząbkowicki	4	0,27%	0	0,00%	48	3,26%	2	0,13%	4	0,27%	0	0,00%
Zgorzelecki	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Złotoryjski	0	0,00%	1	0,06%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Razem w województwie	12	0,81%	1	0,06%	138	9,37%	31	2,10%	5	0,33%	0	0,00%

Funkcja														Razem	
kopiec		pole bitwy		skarb		wały		inne		określenia dla stanowisk wielofazowych o różnej funkcji		liczba	procent		
liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent				
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	10	0,67%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	0,47%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	4	0,27%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	0,13%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	0,47%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	0,20%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	5	0,33%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	18	1,22%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	28	1,90%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%	20	1,35%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	9	0,61%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	58	3,94%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,06%		
0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	189	12,83%		

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

VI.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W ramach przeprowadzonej w latach 2009–2017 weryfikacji rejestru zabytków województwa dolnośląskiego dokonano analizy decyzji o wpisie do rejestru zabytków oraz sprawdzono w terenie stan zachowania 7802 zabytków nieruchomości (wpisanych do końca 2009 r.), 131 zabytków określonych mianem zabytków obszarowych oraz 1472 stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków (weryfikacja zabytków obszarowych i stanowisk archeologicznych objęła wpisy dokonane do końca 2016 r.). Należy zaznaczyć, że przeprowadzona przez NID weryfikacja była oparta na innych podstawach metodycznych niż ocena stanu zachowania zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków dokonana w 2004 r. przez wojewódzkie urzędy ochrony zabytków, dlatego tylko niektóre z zebranych wówczas danych można w przyszłości wykorzystać, analizując zaobserwowane tendencje.

Wśród zabytków nieruchomości wpisanych do księgi A najliczniejszą grupę stanowią zabytki o różnym stanie zachowania, czyli dobrym lub co najmniej zabezpieczone pod względem technicznym i niewymagające natychmiastowych prac ratowniczych – jest to 6868 obiektów (88,28% zasobu województwa). Większość z nich wymaga głównie bieżących remontów lub napraw. Sądząc po liczbie udzielanych w ostatnich latach pozwoleń konserwatorskich na prowadzenie prac przy zabytkach, wyraźna jest tendencja wzrostowa w tym zakresie.

Za zagrożone, wymagające szybkiego podjęcia prac zabezpieczających lub ratunkowych uznano 713 zabytków (9,16% zasobu województwa). Jest to bardzo duże wyzwanie zarówno ze względu na ich liczbę, jak i fakt, że w grupie tej znajdują się głównie zabytki pozbawione funkcji, opuszczone przez właścicieli. Przy tym niektóre z nich mają rozbudowaną bryłę i bogatą dekorację wymagającą prowadzenia skomplikowanych i kosztownych prac konserwatorskich. Pociuszające jest, że liczba zabytków zagrożonych maleje. Nie tyle za sprawą fizycznego unicestwienia i w konsekwencji skreślenia z rejestru zabytków, lecz dzięki zwiększonym od czasu wstąpienia do Unii Europejskiej możliwościom finansowania prac renowacyjnych i większej aktywności samorządów oraz lokalnych stowarzyszeń animujących lub podejmujących się prowadzenia tego typu prac.

Wartości zabytkowe, które zdecydowały o wpisie do rejestru, utraciło 36 zabytków (0,5% zasobu województwa). Nie istnieją 162 zabytki, które formalnie nadal są obecne w wojewódzkim rejestrze zabytków (2,08% zasobu województwa). Z rejestru zabytków skreślono 255 obiektów. Zatem można uznać, że straty jedynie wśród zabytków objętych ochroną prawną od 1946 do 2009 r. zamykają się liczbą ponad 450 budynków.

Do jedynej na terenie województwa skansenu, jakim jest Muzeum Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego w Kudowie-Zdroju, przeniesiono 5 zabytków. Prócz tego translokowano 2 zabytki. Jak widać, na terenie województwa dolnośląskiego te formy ratowania

zabytków budownictwa drewnianego, gdyż tylko takie przenoszono, cieszą się znikomym zainteresowaniem.

Podczas prac terenowych nie udało się zidentyfikować 16 budynków. Jest to wynik braku precyzji w rozstrzygnięciach decyzji o wpisie do rejestru zabytków. Niestety, problem braku jednoznaczności decyzji nie dotyczy tylko tych 16 budynków. Istnieje znaczna liczba decyzji, które nie określają granic obszaru podlegającego ochronie – w praktyce oznacza to, że decyzja taka jest niewykonalna i sąd może stwierdzić jej nieważność w całości.

Opracowane dla wymienionych wyżej 2303 zabytków ankiety opisujące zabytki szczególnie zagrożone, zabytki, które utraciły wartości, zabytki nieistniejące oraz zabytki przeniesione do skansenu lub translokowane – zostały przekazane do dyspozycji Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu i jego delegatur. Przekazano również osobno opracowane opisy zasobu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych w poszczególnych powiatach.

Wśród 131 wpisów obszarowych większość to historyczne miasta lub osiedla. Zasadniczo ośrodki miejskie i osiedla zachowały swoją wartość artystyczną, czyli historyczną kompozycję urbanistyczną oraz stylistyczne cechy zabudowy mieszkalnej, przy zachowaniu lub odtworzeniu większości budowli monumentalnych. Problemem jest presja ze strony inwestorów mająca na celu maksymalne wykorzystanie działki. Efektem są powstające na obszarach starych miast budynki o wysokości znacznie przewyższającej budynki sąsiednie. Specyficzna sytuacja powstała w miejscowościach uzdrowiskowych i wypoczynkowych, gdzie w ostatnich dziesięcioleciach obserwuje się gorączkowy proces zastępowania budynków pensjonatowych wzniesionych na dużych działkach, najczęściej zagospodarowanych ogrodowo, apartamentowcami o szeregowym układzie, maksymalnie wykorzystującymi całą możliwą do zabudowy teren nieruchomości.

Analiza stanu zachowania zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków polegała na wydzieleniu czterech grup.

W grupie pierwszej znalazły się zabytki zasadnie wpisane do rejestru i niepodlegające znaczącym zagrożeniom. Jest to 250 stanowisk, czyli 17% zasobu, w tym 2 stanowiska uznane za szczególnie cenne.

W grupie drugiej znalazły się stanowiska, które zachowały wartości zabytkowe stanowiące podstawę wpisu, jednak są zagrożone ich utratą lub/ oraz wymagają zabiegów konserwatorskich, zabezpieczających bądź ratowniczych. Jest to 1130 stanowisk, czyli aż 76% zasobu. Należy dodać, że prawdopodobnie grupa ta jest mniej liczna, co wynika z uznania przez niektórych weryfikujących, że każda forma zagospodarowania terenu jest zagrożeniem dla stanowiska archeologicznego.

W grupie trzeciej znalazły się stanowiska o utraconych wartościach oraz których wpis wydaje się nieuzasadniony. Wytypowano 70 stanowisk spełniających te kryteria. Ostateczna decyzja o wszczęciu postępowania o ich skreśleniu z rejestru zabytków powinna zostać poprzedzona badaniami.

Do grupy czwartej obejmującej stanowiska, które przestały istnieć zaliczono 22 obiekty. Głównie są to zabytki położone na terenie Huty Miedzi Głogów. Zbadane i wyeksplorowane przed jej budową.

Częściowo skreślono z rejestru zabytków archeologicznych tylko 1 stanowisko, które było badane wykopaliskowo.

Nie udało się zidentyfikować w terenie 189 stanowisk archeologicznych, co stanowi aż 12% zasobu. Podstawowe przyczyny to brak załącznika graficznego lub użycie jedynie umownego symbolu na przerysach fragmentu mapy wielkoskalowej albo błędna lokalizacja w rozstrzygnięciu decyzji. Kolejnym było utrudnienie w dotarciu do stanowiska położonego na terenie zarówno z ograniczonymi uprawnieniami lub zalesionym, ogrodzonym, prywatnej posesji bądź terenie przemysłowym albo o specjalnym przeznaczeniu.

Rejestr zabytków nie obejmuje wszystkich zabytków, które winny się w nim znaleźć. Dokonane w ostatnich latach wpisy mają głównie charakter interwencyjny. Zaprzestano systematycznego analizowania i wartościowania poszczególnych grup zabytków, aby na tej podstawie wyłonić te, których wartość jest na tyle duża, że należy je objąć ochroną prawną. Przeprowadzona w województwie dolnośląskim weryfikacja terenowa została wykorzystana do przynajmniej częściowego uzupełnienia tej luki w zakresie budownictwa sakralnego, budownictwa związanego z siedzibami szlacheckimi i budowli użyteczności publicznej. Efektem było opracowanie ankiet dla 2304 budynków lub zespołów budynków proponowanych do wpisania do rejestru zabytków, z których 1508 to budynki związane z zabytkiem już wpisanym do rejestru. Ankiety te przekazano Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków do wykorzystania.

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.